

~~1470~~

PI 460

РБЧ 60/9
205 13 60

Р. Ц. С. II 567/1. 1

СРБСКО - НАРОДНЕ
ВИТЕЖКЕ ПЈЕСМЕ

СПЈЕВАНЕ

5577
БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ ОРПСКЕ

О Д

АНДРИЕ КАЧИЊА.

(Са србским словима препечатано)

I. Књига.

~~4. 206~~

Издава Печатња Медаковића.

1849.

ОПЕРОНО - ВАРОВАНЕ

В КИТАЙСКИЕ И ИТАЛИАНСКИЕ

222

СЛУЖБА

МАТРИЦЕ ОРЛОКЕ
ВНЕШНОСТНА

10

МАТРИЦА ЗА РАБОТУ

(Съдържа всички данни)

Handwritten signature or initials in black ink, with red lines underneath.

Л. Иванова

Иванова Елена Михайловна

1840

Андрија Качић родио се у Босни и живио је при крају прошлог а у почетку овога вјека. Он је био калуђер западне цркве. Написао је „Разговор угодни Народа Словинскога“. У овоме разговору његовом повадио је он повестницу свију јужни наши земаља врло прилежно и гдје је год нашао на какво веће и племенитије дјело, опјевао га је.

Из његове књиге види се, да је он путовао од мјеста до мјеста. По Босни и Далмацији гледао је мјеста на ком се је које славније дјело догодило. Са народним нашим обичаима а особито са народним нашим пјесмама морао је врло познат бити. До данас ми још немамо књиге и писменог пјевача, који је овако вјешто народним пјесмама подражавао и подражавати знао као Качић. Његове се пјесме врло радо свуда читају, гдје се год за њи зна. По јужним краевима Србије има Качићеви пјесама и тамо се читају и уз гусле пјевају. Да се радо читају, већ се и по томе види, што су његове пјесме већ пет пута прештампане. Последње штампање у Бечу израђено је тако богато, да један екземплар кошта 150 ф. ср.

При свој важности и врлини Качићеви пјесама наш ји народ слабо чита, слабо за њи и зна. То је једино зато, што су штампане свакад са латинским словима. Срби, који су ближе приморју и који су научили и са латинским словима читати, читају и Качићеве пјесме врло радо и врло много. Али већи дјео Србаља још за њи и незна.

Кад читамо преводе свакојаке из страни језика, била би грјеота, да нечитамо дјело, кое је наш човек а у нашем језику писао. Ја сам увјеран, да неће бити никога, коме пјесме ове шака

дођу, кои ји неће радо читати. Зато сам ји дао са србским словима прештампати.

Повестницу Качићеву, која код њега пјесме прати, ја сам изоставио, јер је несавршена. У језику поправио сам само провинциализам икавски.

Што ће сваки читатељ опазити, то примјечавам и ја, да је Качић желио отрести се црквене предрасуде, па је се опет није отресао. Он је опјевао нашег светитеља Саву достојно; он је владике и свештенике западне под краљем мађарским Лудовиком осудио доста љуто, ал опет из целога се види, да га је црква у овом његовом дјелу много руководила. Одтуда она његова жестока осуђења на Цариграђане, кад је Цариград пао. Из тога је узрока он по свој прилици оставио многа славна дјела Србска неопјевана. Ал ко му може то у велики грјех уписати, кад нам те предрасуде црквене још и дан данашњи много шкоде. И у томе је Качић опет бољи био, него што су многи и многи данас.

Ја штампам његове пјесме, да ји и Срби читају. Увјеран сам пак, да ће ји сваки радо читати.

На прољеће, ако Бог да, штампаћу и другу његову књигу.

20 Новембра 1849.

Дан. Медаковић.

1.
Радован и Милован.

Књигу пише од котара кнеже;
По имену старац Радоване;
Те је шаље побратиму свому
Миловану од горице црне.
У књизи га лепо поздрављаше;
Те овако старац бесеђаше:
Миловане! сва је вика на те
Пробуди се бит' ће боље за те.
Кадно лани прође низ котаре,
И пронесе гусле јаворове;
Те вацјева пјесму од јунака,
Једне славиш, друге неспомињеш.
Виче на те Лика и Крбава,
Славонија витежка држава,
Славна Босна, и сва Далмација,
Романија, и сва Булгарија;
Јер остави многе витезове,
Мејданцие бане и кнезове.
Пази да ти неогуде браду;
Јер јунаци за шалу незнаду.

Та ето си тужан остарио,
Војујући и бојак бијући;
А јунаке виси запамтио;
Већ ји срдиш тако певајући.

Ил јунаке пјевај свеколике,
Нека није према тебе вике;
Ил се прођи гусал и певања
Низ котаре равне путовања.

Одписује старац Миловане:
Небудади побро Радоване!
Ко ће скупит' по небу облаке?
Кол' изпјеват' по свјету јунаке?

Не би ти ји виле изпјевале,
Камо ли ће старац Миловане.
Није ласно уз гусле викати,
Ни јунаке по имену звати.

Акол' ти је што помучно побро
Од котара старче Радоване!
Узми гусле на се и напјевај
Све делие по свјету изпјевај.

Али ћеш се прије преставити
Кано цврчак пјевајућ до мрака;
Него ли ћеш побро изброити
Колико је на свјету јунака.

Кад сам лани прошо' низ котаре
Сваки вели пјевај моје старе:
Ма нерече нико Радоване:
На ти новац старче Миловане!

То ћеш купит' једну тикву вина
Што ће теби бити до карина.

Није ласно по свјету ходити
Од јунака пјесме изводити.
Али нека знадеш Радоване!
Да за новце непевам јунаке;
Већ за љубав, славу, и поштење,
Витезова стари узвишење.
Ево ћу ти гусле направити,
Витезове по имену звати,
Од који се споменути могу,
Све ћу ти ји изброит' у слогу.
Радоване вјера ти је моја!
Корба ми је додијала твоја,
Ваља ми се из дома дјелити;
Ал ме неће дјеца причекати.
Ево сам ти тешко оболио,
Оронуо, и још ослепио
Скитајућ' се од града до града,
Од немила побро до недрага!
Надај ми се до године дана,
Јунаке ћеш казат' одмејдана!
Свршујући поздрављам те лепо
И у двору мало и велико.

2.

Подскочница.

Особиту народ сваки
Крјепост има с ком се дичи,

1*

Коју даје Бог прејаки,
Мудри, кажу ове речи.

А краљује сва храбреност
У народу славенскому
Снага, јакост, и сердачност
У војнику хорватскому.

Александрo то сведочи
Краљ велики свега света,
Сваком' носећ он пред очи
Деловања племенита,

Која вазда указаше
Славијански витезови;
И зато се зовиаше
Славни, јаки, народ ови.

Пре нег умре њим остави
Допуштења благодарна,
Уноси ји, хвали, слави
Рад јуначства веле харна.

Кара, прети, и проклиње
Ко б' обсово народ ови,
И свакога још заклиње;
Да за њима зло не слови.

Оставља им бановине
Све од мора латинскога,
И државе јоштер оне
До Балтика леденога.

Да њиово има бити
Од старине како бјаше,
И нико се нејма прјети
Александрo то хотјаше.

Сва велика Сармациа
Од старине њиова је
Славна Босна, Далмациа,
Илирска држава је.

Московиа, Полониа,
Бохемиа, Унгариа,
Сва богата Славониа,
И витежка Булгариа,

Славенске су то државе
Давно које освоише,
И пуно се они славе;
Јер народе предобише.

Лигониа, Аланиа,
Равна Лика, и Крбава
Још и лепа Арбаниа
Илирска је сва држава.

Плодна земља поморанска,
И Горица још сувише
Бановина, -а и Крајнска
Славног пука вазда беше.

Њиова је дједовина
Србска земља и Русиа,
У истину још старина
Татариа, и Прусиа.

У белому граду свому
Александриа кој се зазва,
Свему пуку славенскому
Љубезљиву поздрав назва.

Благослов им још остави
Марте, Јова, и Плутона

Свои Богов' које слави,
Да им даду свака она,
Која од њи просит буду
И у дану и у ноћи,
Да им није труд залуду
Бит ће њима у помоћи.

Једанајест светли бана
С' азнадаром ту биаше,
Од источни када страна
Њи монарка поздрављаше.

За сведочит' беше звани
Свему свету славни пуче!
Уписани горе бани
Како мудри то насуче.

Да т' је овај оставио
Александро син Филипа;
Те је тебе прославио
Благодарства делећ лепа.

Рад верности и јуначтва
Твои стари земљо славна!
Имала си части доста
У истину још од давна.

Весели се мајко јака!
Славенскије витезова,
Да си пуна ти јунака
Светли бана и кнезова;

Лепу срећу те некуни,
Јер племића и господе
Градови су твои пуни,
У поштењу сваком ходе;

Брез коије ти би била
Ко брез душе мртво тело
Тамна мрачна, и немила
То би ти се догодило.

Пространо се небо гизда,
Јер је светло и пристало ;
Ал да није на њем' звезда,
У тамноћи све б' остало.

Тако ни ти нигда неби
Частна била ни угодна,
Да госпoде нем' у теби,
Јер б' остала сва неплодна.

Зао обичај у теби је :
Да свак једнак хоће бити ;
Неприлично у себи је
Још о томе помислити.

Александрo умирући
Знам очито нехте тога
Своје царство њим дајући
Свог имена достојнога.

Ни у рају, гди су свети
Сви једнаци могу бити ;
Ни у паклу још проклети
Исту срцбу неће пити.

Апостоли јер су већи
Него свети мученици,
Сву истину ваља рећи
О световни свештеници.

А Луцифер жешћу има
Од остали муку доли,

Особиту срџбу прима,
Јер се зове краљ охоли.
К ведру небу де погледај!
Те крепости види сваке,
Светле звезде те разгледај
Видит' ћеш ји не једнаке.
По свој земљи прошетај се,
Слушај моја говорења,
У разуму несметај се;
Већ промисли сва створења.
И лизућа, и плазућа
Света звери свакојаке,
Сва летућа, и пловућа,
Угледат' ћеш свуда такве.
Врста свака љути змија
Старешине своје штује,
До земље се свака свија,
Звижду краља када чује.
Бог је тако поставио,
Да различност има бити
Од века је оставио,
Ти се зато нејмаш прјети.

3.

Цар Константин, Царица Јелена.

Ако ниси знао до сад,
Цар Константин гди се роди.

Становито знаћеш од сад,
Да с' у Нишу ово згоди.
У краљевству славенскому,
Близу Босне од истока,
Бог дарова пуку свому,
Владаоца превисока.
Отац му се Клоро зваше,
Цесар римски племенити,
Од Клаудиа излазаше,
Такви витез храбреници.
Далматина илирика,
И римскога још цесара,
Кои беше част и дика,
Славног' пука срећа стара.
А Јелена кресташица,
Константина мајка беше;
Од Римљана цесарица,
Златно перо како пише.
Родом кажу бугаркиња,
У Софији одгојена,
Други, да је славенкиња,
У сред Брача порођена.
Или брашког, ил бугарског,
Колена је високога,
Бит' не може то преварка
Народа је Славенскога.
Како мудри то нас уче
Томко, Барон Фераријо,
И остали још не муче
Корнелио ни Грасио,

Коим имаш темељито
Веровати, што ти кажу;
Јер свак знаде становито,
Ови људи да нелажу.

Света Јелка без престанка
Своје тело казниаше,
Од вечера те до данка,
Горке сузе проливаше.

Плаче муку божјег сина,
У срдцу се свому боли
Јелка мајка Константина,
Веле топло Бога моли;

Да јој каже: гди бијаше
Од чифута крст сакривен,
У тамности кои сташе,
Црном земљом вас покривен.

За ту сврху иде она
У источне стране гори
До Голготе, и Сиона,
Да зањ' пита, и да збори;

Како би се крст нашао
Од чифута сакривени,
И на светлост изишао,
Јаблан рајски и зелени.

На вр' горе Калварије
Веле жељно када дође,
Гди би распет син Марије
Тешка болест на њу дође,

Када земљу љубит поче,
Гди господин распет беше;

Саме јој се сузе точе
Од жалости једва дише.

Када ли се беше сита
Покајница наплакала,
Од свакога иште свјета,
Крст како би ископала?

Луцифера куне, кара,
Кои га је закопао
Вели њему: змијо стара!
Од Бога си вас одпао.

И сакријо копље бојно,
С' коим ти је прободено
Срдце тврдо, и отровно,
Једовито и паклено.

Залуду си, њему рече:
Ти паклени о војвода!
Крст закопо', из ког' тече
Племенита рајска вода.

Када ће га покајница
Наћи Јелка славенкиња,
Са свим да је и грешница
Далматинка и брашкиња.

С' дрвета си преваријо
Јадну Еву нашу маму,
С' дрвета си понорио
У паклену доле јаму.

С' њега ти је одсечена
Та охола глава твоја,
И сва сила сатрвена
Вера ти је тврда моја.

По жени си преваријо
Најпрвога ти човека,
И вас народ оборио
Чинећ да му није лека.

Жена ће те и добити,
Сву скончати твоју снагу,
И свак ће се зачудити;
Што се згоди таквом врагу.

Говорење кад то сврши;
Заповеди: да се копа
Тверда земља, и изврши
Ње одлука; те изкопа

Крст Исусов веле тешки,
У тамности кои сташе,
И Давидов мач витежки,
С' коим главе одсецаше

Голијату великому,
И његовим још војником:
Луциферу охолому
Са свим' своим' насљедником'

Јунаци се тад витежки
Сви владаше копајући;
Јер нађоше крст претешки,
Хвале Богу давајући.

На руке га жељно прими
Света Јелка крсташица;
Од весеља те занеми
Свагда света цесарица.

Грли њега, и целива,
Горко плаче, и уздише,

Грозним' сузам' њег' облива,
Не може се рећи више.

Мало после проговара
Исусова насљедница;
Те се с' крстом разговара
Превелика покајница.

Рајско стабло жива жељо!
За тобом сам ја чезнула,
О крвава ти постељо!
Тражећ тебе увенула.

Сакрит' ми се нећеш више,
Ни у земљу, ни у гору;
Јер ћу тебе чуват лепше
У мојему белу двору.

Нека растећ у висину,
Сузам' ћу те поливати,
Говорим ти сву истину,
Већ у земљи неш спавати.

У сред среде срдца свога,
Усадит' ће Јелка тебе,
На теби ће ради Бога,
Крсташица распет себе.

Све изврши што год рече,
Славна мајка Ковстантина,
Вековечну славу стече,
По милости божјег' сина.

4.
Четири света имењака.

Веселе се света бановине,
И по свету високе планине,
Све пустиње, и горе зелене,
Свако цвеће, ружице румене.

Родише се четири једнака,
У истоку света имењака,
Кои сјају лепше нег даница,
Жарко сунце или преходница.

Један беше цвету калопере,
По имену Саво калуђере,
Светац божи од Калцедоние
Палестине и од Сидоние.

Огледало свију свештеника
Слава, дика, свети пустињака;
Јере своје тело казниаше,
И кајања жестока чињаше;

Те посвети горе и планине,
И пустиње равне Палестине;
Бога молећ, сузе ливајући,
Траву једућ, а воду пијући.

Други беше Саво калуђере,
Кои сузам своје лице пере,
Славенскога рода и племена,
Ал' по давно у стара времена.

Тешко Саво кајање чињаше,
Невернике често обрађаше,
Муку подне приповедајући,
Незнабожце к' Богу окрећући.

Атанарик краљ неверни беше,
Када Саву тешко измучише,
У реку му утопише тело;
Бранећ Бога све је ово било.

Трећи беше Сава капетане,
Од војника генерале бане;
Кои закон божи браниаше,
Кад у Риму граду пребиваше.

Тад у Риму незнабожци стау;
Те христђане тежко прогоњаху,
Свети Сава њима преповеда
И без страха веру изповеда.

Незнабожци поднет' не могау;
Већ пред судцем њега тужиаху:
Да неслуша речи цесарове,
Да нештује његове богове.

Када ји је судак разумео
На муке је Саву поставио,
Жеже њега огњеним пламеном;
А бије га бичем и каменом.

Казањ пакла они узварише;
Те у њега Саву поставише,
Светац божи у паклу се вари,
Али зато он ништа немари.

Седамдесет тада неверника,
Доби круну свети мученика,

Капетана Саву гледајући,
Гди по казњу шета певајући..
Незнабожци кои то гледау,
Љутим бичом Саву ударау;
После него њега измучише,
У Тибер га реку утопише.
Четврти је ружа изабрана,
Од кољена Немавић Стјепана,
Славенскога краља и цесара,
Од источни страна господара;
По имену калуђере Сава
Круна, дика, поштење, и слава,
Славенскога пука и народа,
Пустињака крепостни војвода.
Кои поче љубит' господина
Младо дете од мало година,
Показује покорно зламење,
Тлаци бисер и драго камење;
Свлаци Саво са златом хаљине
Калуђерске облачи мантие,
И оставља старца бабу свога
Рад љубави Бога великога;
Тере бежи у луге зелене
Нека њему бело лице вене,
Траву једућ, ладну воду пијућ
Тежким бичом своје тело бијућ,
Земља Сави простирач биаше,
А ведрим се небом покриваше,
Бога моли, нигда не престаје,
Своју телу покоја не даје.

Веселе се дубраве Јорданске
И остале пустиње изванске
Гледајући Јову крститеља
Како хвали свога створитеља.

Радује се још и гора света,
Казат право нико ми несмета,
Гледајући Саву побожника
Неманића божјег' свештеника.

Како плаче и сузе пролива,
На покају грешнике дозива.
У пустињи кано сунце сејаје,
Добар изглед покајником даје.

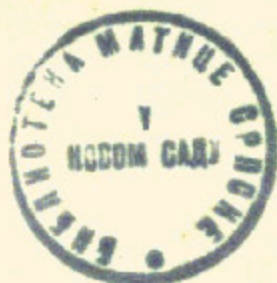
Мало време постојало беше
За владiku Саву учинише.
Посвети га грчки патриарха
Веруј побро! ово није чарка.

Своју област Сави поклонише,
И државу србску подложише,
Да обраћа и кара грешнике,
Фоциане, и све невернике.

Саво други Илџа биаше,
Љубав божја у њем гориаше;
На кајање свакога дозивље,
Зле проклиње, добре благосиље

Закон брани, свету преповеда,
Веру свету Саво исповеда.
Када свака испунио беше
Старешине које наредише;

Скиде с' главе митру од бисера,
Ах мој боже! чудна калуђера,

Свуче с' себе владичке хаљине;
Пак побеже горе у планине.

Он остави своје беле дворе;
По пустињам те чини покаје,
Сузе рони, плаче без престанка.
Од вечера, те до бела данка.

Када ли се наплакао беше,
Небеса се њему отворише;
Бог му даје круну од блаженства,
И престоље својега краљевства.

Милешево манастир се зваше,
Гди светога Саву укопаше.
Поче чинит' велика чудеса
Кад му душа пође на небеса.

Савино се неразпада тело,
Него оста много годин' цело,
И стало би до судњег данка
Свега света збора и састанка.

Али Божи неверници Турци
Смаише се горе него вуци,
Светогрђе тешко учинише,
Свето тело на ватру бацише.

Брзо се је Саво осветио,
И десницу своју посветио
Јер подиже те до мало дана
Каравлаха, и Карабогдана.

Да ударе слободно на Турке,
И јуначке окрваве руке.
Под барјаком Саве покајника,
Неманића божјег' свештеника

Витежки се они показаше,
Сто хиљада глава одсекоше,
Осветише Неманића тело,
Које скоро беше изгорело.

Рад чудеса калуђера Саве
Славенске га све државе славе;
А највише Ерцега Стјепана
Светог Саве бановина звана.

5.

Радослав.

Још зорица невабијелила,
Ни даница помолила лица,
Ластавица птица зацјевала,
Радославу краљу припјевала,
Устани се краљу Радославе!
Зло га лего', и зорицу заспо',
Одбеже те Лика, и Крбава,
Равни котар до воде Цетиње.

Кад је краљу гласе разумео,
Чиаслава сина дозивао:
Устани се мое дете драго!
Да купимо војску на све стране.
Одбеже нас Лика, и Крбава,
Племенита хорватска држава,

И вас котар до воде Цетиње,
Бог ће дати, да ће добро бити.
Кад је синак бабу разумео;
Силену је војску сакупио,
Младе пешце, и брзе коњике,
Далматине по избор војнике.
Лепо га је бабо световао:
Чиаславе драго дете моје,
Узми синко половицу војске,
И пред војском пођи на Хорвате.
Ако теби Бог и срећа даде,
Да добиеш бана Селимира;
Немој палит' села ни вароши,
Ни продават сужње у Латине.
Ти узимљи Крбаву и Лику,
Твоје мајке завичај и дику,
Ја ћу синко Котар до Цетиње;
Али нећу робити краине.
Одтолем се војске подигоше,
Ударише краљеве борие,
Певајући и попевајући,
Винце пијућ' коње играјући.
Једна војска оде у Котаре,
Пред њоме је краљу Радославе,
Друга побро пође на Хорвате,
Пред њоме је дете Чиаславе.
Мало време постојало беше,
Разби дете бана Селимира,
И његову војску свуколику.
Пали села и беле вароши;
Сече, коље мало и велико.

Сужње вата, по војсци ји дели,
Нехте слушат' старца бабе свога.

Котарци се сами предадоше,
Радославу краљу поклонише;
Ал је њему лоша срећа била,
Зашто га је војска одбегнула,
Јер им не да робити Котаре.
Ни свлачити цркве, ни олтаре,
Ни продават сужње у Латине,
Ни љубити котарке девојке.

А ни то им доста небиаше,
Радославу круну уграбнше,
Чиаслава краљем округнише;
Еј неверо нигди те небило!

Кад се дете круне добавило,
Пусти младе по војсци телале;
Да телале од јутра до мрака,
А од мрака до бијела данка:

„Ко ухвати старца бабу мога,
Ил ухвати ил донесе главу,
Честита ћу њега учинити,
На дивану са мношћем се сeditи.“

То разуме слуга Милутине,
И узимље дванајест делиа;
Пак отиђе у Котаре равне,
Радославу да одсече главу.

Дозивље га вила посестрима
С' Велебита високе планине:
Злога сео краљу Радославе!
Ето на те дванајест делиа.

Пред њима је слуга Милутине,
Сада ће те погубити старче.
У з'о час си сина породило,
Кои иште русу главу твоју.
Кад је краљу речи разумео;
Он побеже к' мору низ Котаре,
У сиње је море упливао,
На студену стену изпливао.
Ах мој Боже! чуда великога;
Да је кому послушати било,
Како старац синка проклињаше,
У сред мора, на стени студеној:
Чиаславе! драго дете моје,
Пуно сам те у Бога просио;
И Бог ми те даровао беше,
А сад хоћеш, да погубиш бабу.
Ходи тамо драго дете моје,
Сиње тебе прождирало море,
Каконо ће прождрти и мене
На камену у сред сиња мора.
Више тебе сунце помрчало,
Над тобом се небо отворило,
Из неба те стреле ударале,
Земљица ти кости измећала.
Не остало од тебе порода,
Не била ти срећа на оружју,
Љуба ти се у црно завила,
Брзо тебе пожелио бабо.
Далмацио више неродила
Рујним вином, ни белом пшеницом;

Јер син хоће да погуби бабу,
Свога бабу краља Радослава!
Истом тако старац беседећи,
И низ образ сузе ливајући;
Орманица шајка изједрила,
У њој бјаху латинска господа.
Заклиње ји старче Радославе
Небом, земљом, сунцем, и месецом;
Да га приме у ђемију своју,
Да га метну у земљу латинску.
Латини су срца милостива,
Милостива и Бога бојећа,
Примише га у ђемију своју,
Бацише га у земљу латинску.
Оде старац к' Риму бијелому
Ожени се Римкињом девојком.
Римкиња му сина породила,
Породила млада Петримира.
Када ли је дете понарасло;
Ожени се Римкињом госпојом.
Лепо му је чедо породила,
Павлимира краља славенскога.

6.

Краљ Тјешиниц.

Гои мајка сина маленога,
У Требнју граду бијелому

Гои она сивога сокола,
По имену Краља Тјешимира.
Кад га мајка одгоила беше,
Изпроси му гиздаву девојку,
Лену ћерку Бана Чудомира,
У Надину граду бијелому.
Гиздаве му свате сакупила,
Сакупила господу славенску,
Од мила је сузе проливала,
Овако је њима говорила:
Послушајте господо сватови!
Ви по избор Бани и кнезови,
Кад дођете у котаре равне
К бијелому двору девојчину.
Пазитеми синка Тјешимира,
Коино је јединац у мајке.
Здрава ми га натраг повратите,
И девојку младу доведите.
Котарци су људи силовити,
Ви немојте с' њима вино пити,
У виину ји кажу кавгаџие,
Кавгаџие тежке мсјданџие.
Донет'ће вам вина тролетњега,
И ракие од девет година.
Пазите се Бана од Надина,
Ви непите без водиче вина.
Сватови се на ноге скочише,
Своје брзе коње поседоше,
Отиђоше свати по девојку,
Вукосаву по избор Котарку.

Здраво свати дошли до девојке,
До девојке и њезине мајке.
И здраво се натраг повратише,
Вукосаву младу доведоше.

Мало време постојало беше,
Леп је она пород породила,
Породила сина Прелимира,
И за њиме млада Крешимира.

Кад ли беше деца понарасла,
Бабо им је тихо говорио:
Сјанци моји два сива сокола!
Послушајте нашега бабајка.

Ово има пуно годиница,
Од кад мене Краљем учинише,
И на главу круну поставише,
У Требињу граду бијелому.

За Краља ме Бани не познаше,
Не познаше, нити поклонише;
Већ вас молим мои соколови,
Освети те нашега бабајка.

Крешимире! драго дете моје,
Ну! оседлај добра коња твога!
Те отиди к' Бану Чудомиру,
К' деду твому, пријатељу мому.

Љуби њему скута и колена,
Моли синко Бава господина,
Нек ти даде војску небројену,
Те отиди на Босну поносну.

Погуби ми Бана Босанскога,
И освои очеву државу

До Дунава студене водице,
Која тече по сред Унгарие.

Прелимире драго дете моје!
Ну сакупи младе Требињане,
Црногорце, и све Херцеговце
До Цетиње студене водице.

Погуби ми Бана од Дулциња,
И освои очеву државу,
Све до равне земље Булгарие,
Булгарие, и до Романие.

Синци мои не били проклети,
Донес'те ми две главе јуначке.
Једну главу Бана Дулцинскога,
Другу главу Бана Босанскога.

Нека виде по свету краине
Од Славенске земље Бановине,
Што ће рећи Краља неслушати,
Неслушати, нит' се поклонити.

Када деца бабу разумише,
Своје брзе коње поседаше,
Прелимире купи Требињане,
Црногорце, и све Херцеговце.

Пође с' војском Дулцињу белому.
Удари се с' Баном од Дулциња;
Али Бану лоша срећа беше,
Јер му руеу главу одсекоше.

Пак отиђе с' војском у Расциу,
Да погуби Бава од Расције,
И освои очеву државу
Све до равне земље Булгарие.

С' њим се Бане побит' не смеђаше;
Већ му шаље мите, и дарове,
И даје му ћерцу за љубовцу;
А он њему сву Расциу равну.

Али младо дете Крешимире,
Он отиде Бану Чудомиру,
Љуби њему скута и колена,
Те је њему тихо говорио:

Ах мој чико Бане Чудомире!
Ово има много годиница,
Од кад мога бабу окрунише
У Требињу граду бијелому.

За краља га Бани не познаше,
Не познаше, нит' се поклонише;
Већ те молим чико! добро моје;
Да ми дадеш војску небројену.

Ја ћу поћи у Босну поносну,
Побити ћу Бана Селимира;
Освоит' ћу очеву државу
До Дунава водице студене.

Што год дете Крешимире иште,
Штогод пита, то му бане даје;
Даде њему војску небројену,
Пође с' њоме на Босну поносну.

Дочека га Бане Селимире
Ниже Јајца, на сред поља равна.
Ту се бојна коцја положише,
И светле се ћорде повадише.

Ту удари јунак на јунака;
Те се бише од јутра до мрака.

Ал је бану лоша срећа била,
Његоваје војска изгинула.
Сам утече бане Селимире,
Сам утече у луге зелене.
А неби га ни он утекао,
Веће га је мркла ноћ отела.
После тога боја жестокога,
Сву је равну Босну освоио
До дунава студене водице;
Која тече по сред Унгарие.
Онда било, сад се спомињало.
Ко ме чује, на част нека му је. —

7.

Краљ Владимир.

Горко цвили сужањ Владимире,
У тамници краља бугарскога.
Горко цвили, данак проклињаше,
У који се на свет породило.
Чини јадан да нечује нико;
Ал то чује Косара Ђевојка,
Љепа ќерка краља бугарскога,
Кои бјеше рода славенскога.
Пита њега Косара Ђевојка:
Што је теби мој сужњу невољни!

Или ти је мајка омилила?
Или ти је жао завичаја?
Или ти је гладак додијао?
Ил' тамница јадна кућа твоја?
Ил' на ногу негве до кољена?
Ил' на руку тешке лисичине?
Ил' си чуо мој сужњу невољни!
Да с' удаје вјерна љуба твоја?
Те проклињеш данке и године
И старицу јадну мајку твоју.
Говори јој сужањ Владимире:
Прођиме се бугарко ђевојко!
Није мени жао завичаја,
Нити ми је омилила мајка,
Нит' је мени гладак додијао
Ни тамница јадна кућа моја
Ни на ногу негве до кољена
Ни на руку тешке лисичине,
Нит' с' удаје вјерна љуба моја
Јер се до сад нисам оженио,
Нити ћу се јадан оженити;
Јербо ћу ти брзо погинути,
У тамници краља бугарскога
Самуела, да га Бог убије!
На вери је мене преварио,
У тамницу тамну поставио.
Још му вели Косара ђевојка:
Та реци ми мој сужњу невољни
Од куда си? од којели земље?
Од кога ли рода и племена?

Говори јој дјете Владимире :

Ја сам сужањ од Херцеговине;
Дворио сам краља славенскога
У Требињу граду бијелому.

Што ме питаш за род и за племе,
И то ћу ти ја казати право;
Ја сам сејо рода господскога;
Ал' сам сужањ краља бугарскога.

У мене је благо небројено,
Моја би ме изкупила мајка;
Ал' ме краљу не да на одкупе,
Него иште русу главу моју.

Тјешила га Косара ђевојка :
Немој цвилит' мој сужњу невољни!
Ја сам ћерца краља бугарскога
Самуела господара твога.

Разилетат' ћу русе косе моје,
Љубит' ћу му скута и кољена,
Ноге ћу му сузам' поливати,
Живим ћу га Богом преклињати,

Да те пусти из тамнице тамне,
И пошаље старој мајци твојој,
Нек се твоја обвесели мајка,
Кад угледа Владимира синка.

Пак отшета белу двору свому;
Те се сама собом разговара:
Што сам годер видила јунака
Славенскога рода и племена.

Ја невиди лепшега јунака,
Ни лепшега ни присталнига,

Нит' га може породити мајка,
Од младога сужња Владимира.

Пак уиђе у дворе бијеле,
Љуби баби скута и кољена,
Ноге му је сузам' обливала,
Овако је баби говорила:

Даруј мени сужња Владимира,
За мојега верна заручника.
А тако ти светле круне твоје,
И тако ти сивка Радомира!

Чини ми се мој милн бабајко,
Да ће бити рода господскога,
Дворио је краља славенскога
Лепо збори, понизно говори.

Опростига из тамнице бабо!
А тако ти шардца коња твога
И тако ти бритке хорде твоје;
Јер је лепо момче Херцеговче.

На то се је краљу насмејао,
Косари је тихо говорио:
Није оно момче Херцеговче,
Већ је оно краљу Владимире,

Ја немогу друго учинити,
Ваља ми га теби даровати,
Сва је твоја слика, и прилика,
Слави њега Крбава и Лика

Кад разуме Косара ђевојка,
Да ће бити Краљица славенска,
Од драгости сузе проливаше,
Своју баби руке целиваше.

Од тамнице кључе узимала,
Тамници је врата отворила,
Владимира сужња дозиваше;
Те овако њему говораше;
Устани си краљу Владимире!
Те отари горке сузе твоје,
Ево тебе заручница зове,
Лепа кћерца краља бугарскога.
Кад је сужањ речи разумео,
Низ образ је сузам' оборно.
Благосиља Косару ђевојку
Више него своју милу мајку.
Пак изађе из тамнице тамне,
И отиђе к' двору ђевојчину.
Лепо га је тасте дочекао,
За здравље се с' њиме упитао.
Зове к' себи бугарске терзије,
Да му кроје са златом хаљине.
Облачи га у скерлет и злато;
Сину сужањ кано сунце жарко.
Племенит је совет учинио,
Господу је на совет сазвао,
Венча њега с' Косаром ђевојком,
Поврати му круну и краљевство.
Ту весеље велико биаше,
Не може се побро рећи више.
У двору су бубњи и свирале;
А пред двором дивно коло игра.
У колу су Бугарке ђевојке,
Коло води сека Косарина,

Лепе она песме изводила,
Сваку песму секи припевала.
Да је кому погледати било,
Самуила краља бугарскога,
Како свога зета целиваше,
Целиваше и благосиљаше.
Иди з Богом драго дете моје,
На путу ти добра срећа била.
Пуно сам ти синко сагрешио,
И старицу мајку разцивилио.
Држећи те у тамници тамној,
Морећи те и жеђом и гладом,
Узми синко заручницу твоју,
Поведи је к бјелу двору твому.
Поздрави ми славенску господу,
И старицу милу мајку твоју;
Којуно сам врло увредио,
Безакоње свако учинио.
Свим делиам песма на поштење.
Бог нам дао здравље и весеље.

8.
Поздрављајте
Краљ Доброслав.

Још зорица незабијелила,
Доброслава мајка дозивала.
Доброславе драго дјете моје!
Ну послушај наук мајке твоје.

Ово има много годинаца,
Од кад су ти бабу погубили,
Драгимира заручника мога,
У Котору граду бијеломе.

Кад је чуо Цесар Василиа,
Да је теби бабо погинуо;
Силену је војску сакупио,
И краљевство твоје уграбио.

Ја сам тебе синко одгоила,
Одгоила тугом и чемером.
Кријућите по гори зеленој,
Да те не би грци уморили.

А сад ми је тужба додијала
Од мојега јаднога народа;
Да неможе глобе подносити,
Ни хараче грком приправити.

Узми синко орјанске аљине,
И на руку прстен од зламења,
На кому је алем камен драги,
На камену име бабе твога.

Те отиди од града до града.
Или кога сретнеш, или стигнеш,
Или старца, ил' делију млада,
Од славнога рода и племена.

Поздрављај га драго дјете моје,
И показуј прстен од зламења,
Драгимира старца бабе твога,
На коме је алем камен драги.

Ко год буде рода славенскога,
Свак' ће тебе синко загрлити,

И за свога краља поздравити,
Ал' се пази грчки витезова.
Доброслав је мајку послушао,
На се меће орјанске аљине,
И на руку прстен од зламења,
Драгимира старца бабе свога.
Пак отиде од града до града,
Или кога срета, или стиза
Славенскога рода и племена;
Казује му краљевско зламење.
Али њему добра срећа беше,
Славенски га народ наслеђаше,
По градовим грке изсекоше,
И за краља њега окрунише.
Весели се мало и велико;
Али неће Сава калуђере,
Веће њима тихо говораше:
А јадно вам то весеље ваше;
Кад зачује цесар Василиа,
Кога но смо до скоро дворили.
Да је њему војска изсечена,
Доброславу круна повраћена.
Сакупит' ће грке и латине,
Ударит' ће грци од истока
А латини од сунца запада,
И то ће се згодит' из ненада.
Погубит' ће Краља Доброслава,
Освоит' ће државе славенске,
Живе ће нас на мее дерати
И немилом смрћу уморити.

Веле њему славенска господа!
Муч! не лудуј Сава калуђере,
Да би дошле из горице виле,
Напериле своје љуте стреле.
Све аждаје од земље арапске,
И сви змаи од света Африке;
Не би сами могли одолети,
Ни протива нами бојак бити.
Камо ли ће цесар Василиа,
И његови грци витезови;
И прије су с нами бојак били,
Ал нас нису нигда придобили.
Него једном, и то на превари,
Ал' ево ти веру задајемо,
Да нас више неће преварити,
Све ће мо ји под мач окренути.
Истом ови тако беседећи,
Викну вила с високи планина;
Те дозивље краља Доброслава:
Зле ти песме; а гори ти танци.
Ето на те грци од истока,
Пред њима је цесар Василиа;
А латини од сунца запада,
Пред њима је римски генерале.
Да ти знадеш краљу Доброславе!
Што говори цесар Василио:
Да ће ти се надмећати главом,
На сред бела града Цариграда.
Доброслава вили одговара;
Те се с њоме лепо разговара:

Кад би вило на пазиу било,
Не би било у гори вукова.
Што се хвали цесар Василиа:
Да ће ми се надмећати главом,
У сред бела града Цариграда;
То се може ласно догодити.
Ал му реци бела вило моја:
Да и моја уме сећи ћорда.
Ако га је родила гркиња;
А мене је славенска госпоја.
Вила њему тио одговара,
Доброслава из горице кара.
Зла ти хвала, а горе уздање,
Нудер! купи војску на све стране.
Јер би прије звезде преброио,
Него војску цара Василиа,
Колико је поље Дринопоље,
Све га су га грци притиснули.
Коњ до коња, јунак до јунака:
А барјаци кано и облаци.
Не чекај га на сред поља равна,
Већ га чекај у гори зеленој.
Доброслав је вилу послушао,
Силену је војску сакупио;
Пак отиде у гору зелену;
Те зазида друме по горици.
У гори је грке дочекао,
Из бусие на њи ударио,
Доброславу срећа прискочила,
Његова је војска задобила.

К Цариграду грке потераше,
Секоше ји недељицу дана;
Сам утече цесар Василиа,
Сам утече, весела му мајка.

Онда било, сад се спомињало;
А ми дружба здраво, и весело.

Радослав и Бодни.

Кукала је црна кукавица
У сред зиме, кад јој није време.
Није оно црна кукавица;
Већ је оно Јацинта госпоја,
Верна љуба краља бугарскога,
Кога беху грци уватили,
У тамницу тамну поставили,
Те га море и гладом, и жеђом.
Сузе рони, белу књигу пише,
Не пише је грчки ни латински;
Већ је пише србски и славенски,
Те је шаље краљу Радославу.
Радославе мили господаре!
Или незнаш, ил' нехајеш за ме.
Синовца ти Грци уватише,
У тамницу тамну поставише.

Три крат сѣм га златом измерила,
 Не били га јадна одкупила;
 Ал' га цесар не да на одкупе,
 Већ га мори и гладом и жеђом.
 А јутрос ми бела књига дође;
 Да ће њега брзо погубити,
 Мене јадну љубу разцвилити,
 Која но сам скоро доведена.
 Већ те молим светла круна моја,
 Напиши ми листак књиге беле;
 Те је шаљи грчкому цесару
 Од источни страна господару.
 Нека пусти сужња из тамнице,
 Друга мога, а синовца твога.
 Дат' њу њему благо небројено,
 Ситни бисер, и драго камење.
 Када краљу бела књига дође,
 Књиге штије, а сузе пролива.
 Пак написа листак књиге беле,
 Те је шаље круни цесаровој.
 Еј цесаре светла круно моја!
 Пошаљи ми синовца Бодина,
 Кога држиш у тамници тамној:
 Те га мориш и жеђом и гладом.
 Дат' њу тебе благо небројено,
 И још к' тому алем камен драги,
 Који ваља града Цариграда,
 И пол равне земље Романије.
 Њему Цесар књигу одписује:
 Не будали краљу Радославе!

Не би твога пустио синовца
За три бела града Цариграда;
Ни за светлу круну Моголову,
Која ваља мојега цесарства,
Ни за хорду краља Александра,
Која сјаје кано сунце жарко.

Виче земља грчка и латинска
На Бодина синовца твојега;
Јер не оста села ни вароша,
Кога ние Бодин поробио.

Хотјаше се јадан окрунити,
У сред бела града Цариграда;
Хотјаше ми круну уграбити
На главу је своју поставити.

Ал' ево ти тврду веру дајем.
Још и јамца Бога великога,
Да ћу прије главу изгубити;
Него жива Бодина пустити.

Штије књигу старче Радославо,
Књигу штије а сузе пролива.
По имену слуге дозиваше;
Те овако њима говораше:

Кои би се од вас јунак нашао,
Да отиде преко грчке земље,
До тамнице синовца мојега,
Несрећнога краља бугарскога.

Да отвори врата од тамнице,
И изведе сужња невољнога,
Дао би му жерци за љубовцу,
И још к' тому благо неборјено.

Нема Цесар крива одицаје:
Не давају крвау Радославе!

Сви јунаци к' земљи погледаше,
Погледаше и поклонише се: И
Али нехте дете Татимире: И
Већ је краљу тихо говорио:
Ја ћу поћи преко грчке земље
И довест'ћу синовца твојега: А
Пак покриј до земље мантију
Те се чини првим калуђером.
И отиде од града до града: И
Исповеда, грчки преповеда
Бога моли, пои литургију
Траву једе, ладну воду пије.
Кад је дошо к' тамници на врата,
Пита њега стража од тамнице:
Одкуда си свече духовниче?
Одкуда ли? из које ли земље?
А он њему тихо одговара:
Ја сам родом од Стамбула града,
Ево има девет годин' дана,
Од када сам у гори зеленој,
Траву једем ладну воду пијем,
Тешким бичем моје тело бијем,
Сузе роним од јутра до мрака,
И од мрака до бијела данка.
А сад има недељна дана,
Од када сам чудан санак снιο;
Санак снιο у санку видио,
Да умире краљу бугарине.
У невољи у тамници тамној,
Он умире од глади и жеђи,
Али се је брзо покљасо:

И без слуге и без свештеника
И без брата и без пријатеља.
Већ те молим драги пријатељу!
Пусти мене у тамницу тамну,
Да покропим сужња невољнога,
Кои ће се ноћас преставити.
Превари се стража од тамнице,
Превари се уједе га змија;
Отвори му врата од тамнице,
Да покропи сужња до зорице.
Кад улезе у тамницу тамну,
Божју му је помоћ називао,
Беле му је руке опростио;
Беле руке и бијеле ноге.
Изведе га из тамнице тамне,
Пак подиже од земље мантије,
Бритке се је хорде добавио,
Од тамнице стражу погубио.
Побегоше горицом зеленом,
Преко земље грчке и латинске
Певајући и попевајући,
Утекоше весела им мајка.
Весели се мало и велико,
А највише краљу Радославе
И Јаџинта љуба Бодинова,
Која бјаше скоро доведена.
Лепо га је стрико даровао,
Дарова му два града бијела,
Близу равне земље Романије.
Али се је брзо покајао;

Јер не прође ни година дана,
Ил' година, или половина,
Скупи војску Бодин дете младо,
Те отимље стричеве државе.

Радослав му белу књигу пише,
Овако је њему беседио:
Што сам теби синко сагрешио,
Те ти ишћеш русу главу моју?

Еј Бодине! драго дете моје
Камо вера? камо л' душа твоја?
Камо сузе? камо љубав моја?
У з'о час те стрико причекао!

Зато Бодин и нехаје ништа,
Већ му оте круну и краљевство:
Погуби му два синка малена
У Трибињу граду бијелому.

Еј неверо, нигди те не било
Врло ти си свуда уродила!

10.

Краљ Стеван Немања.

Разболе се Неманић Стеване,
Од јада се на ћорду наслања.
Не болује од тежке болести,
Већ од туге, јада, и жалости.

Веле њему господа славенска:

Што је теби света круно наша?

Или ти је синак погинуо,

Бојак бијућ у земљи мађарској?

Ил' су тебе грци додијали?

Или су те бани одбегнули?

Или те је заболела глава?

Од грознице бола великога?

Одговара Неманић Стеване:

Прођ'те ме се славенска господо!

Нити ми је синак погинуо

Бојак бијућ у земљи мађарској,

Нит су мене грци додијали,

Нити су ме бани одбегнули,

Нити ме је глава заболела,

Од грознице бола великога.

Али ми је боловат невоља,

Чини ми се преболети нећу.

По три краља на ме ударише,

Ударише, ал' ме не добише.

Краљ унгарски, грчки и бугарски

Пуно љета са мном бојак бише,

Бојак бише, и помирише се,

И лепе ми даре приказаше.

Али нехте млада удовица

Мађаркиња од Срема баница

Нехте доћи, ни поклонити се,

Мито послат' ни помирити се!

Него пали села и вароши

И отимље моје бановине.

Још ми она белу књигу пише,
У књизи ме на мејдан позивље.

То су, бани! љуте ране моје,

Од који ја преболети нећу.

И онда би јадан преболео,

Када би ју живу ухватио.

Њему веле славенска господа:

Бре! не бој се светла круно наша,

Силну ћемо војску сакупити,

И баницу живу уватити.

Да би била из горице вила,

Или змија из приморски стена:

Кави имаш у војсци делија,

Они ће ју ласно уватити.

Пак се скачу на ноге јуначке,

Сакупише војску небројену,

Отидоше к' равној Унгарији;

Пред њима је Немања Стеване.

Дочека их баница Урица

На сред равна поља од Сриема,

Коња игра кано пашалиас,

Ђорду паше кано мађариа.

Гледао је Неманић Стеване,

Гледао је, те је беседио:

Од кад сам се од мајке родио,

И на бедру ђорду припасао,

Ја невидо бољега коњика,

Ни лепшега у войски војника,

Од Урице младе удовице,

Која мене на мејдан позивље.

Већ вас молим мила браћо моја!
Ако мени Бог и срећа даде,
Да њезину војску добијемо;
Ради те ју живу уватити.

Ко увати младу удовицу
Мађаркињу од Срема баницу,
Дат' њу њему сремску бановину,
Још и моју кћерцу за љубовцу.

Кад војници краља разумеше,
Димишкиње хорде повадише,
Положише своја копља бојна
Полетише низ то поље равно.

Ту се тешка крвца проливаше!
Тешка крвца коњска и јуначка!
Ту се бише пол биела данка,
Ал' се незна чији мејдан беше.

Када ли је по полдневу било,
На Стевану мејдан остануо:
Његова је војска придобила;
Баничина тежко изгинула.

Кад то види Урица мађарка
Бежи јадна низ то поље равно.
За њом трчу краљеве делце.
Не би ли је живу уватили.

Ал' је не би виле достигнуле,
Камо ли ће краљеве делце.
У воду је с' коњем ударила,
На шарцу је коњу изливала.

Пак побеже преко Унгарие,
И утече; весела јој мајка!

Стеван Неманић.

Види чудо! и нагледај се га,
Гди се клања месецу даница,
Жарку сунцу звезда преходница,
У Требињу граду биелому.

Није оно месец, ни даница
Нит је сунце, нит је преходница:
Већ је оно славенска краљица,
По имену Јелена госпоја.

Лепа кћерка краља францuzкога,
А љубовца Неманић Стевана.
Пред Стевана често долазаше,
Тере њему тихо говораше:

Светла круно, Неманић Стеване!
Его видим да си остарио,
Изброио данке и године,
Краљујући и бојак бијући.

Нудер узми књиге, и молитве;
Моли Бога, плачи твоје грехе,
И окруни сина старијега,
По имену млада Милутина.

Кад је Стево речи разумео,
Јелену је љубу послушао:
Пак дозивље млада Милутина,
Те је њему тихо беседио:

Милутине драго дете моје!
Ево сам ти синко остарио,
Не могу ти више војевати,
Ни са србским краљевством владати.
Када дође светац Бурђев данак,
Сакупит' ћу сву србску господу,
И завват' ћу моје свештенике,
И Исусове верне насљеднике.
За краља ћу тебе окрунити,
И на главу круну поставити.
Брани синко ти србско краљевство,
Светлом ћордом, и десницом руком.
Мало време постојало беше;
Али иде момче од Моштара.
Сузе рони на земљицу пада,
Те говори Неманић Стевану;
Рад би теби бољи глас донети;
Ал' немогу, већ како је право.
Ето на те једна силна војска,
Пред њоме је дете Драгутине.
Беле ће ти дворе упалити,
А тебе ће старче погубити,
И твојега синка Милутина,
Кога мислиш брзо окрунити.
Кад је Стево речи разумео,
Јелени је љуби говорио:
Камо твоји пости и завјети?
Уз'о нас га синка породила!
Камо ли дроби бели манастири?
Које но си трудно саградила?

Камоли ти твоје задужбине,
Које но си по свету чинила?

Камоли ти сузе и молења,
Које' си ти Богу приказала,
Да ти даде сунка Драгутина?
У з'о час га бабо одгојио!

Милутина сунка дозиваше,
Те овако њему говораше:
„Бежи сунко у земљу мађарску,
Братац иште русу главу твоју.“

То изусти душицу испусти,
На криоцу своје заручнице,
Заручнице Јелене краљице,
Неманићу! покојна ти душа!

12.

Женидба Краља Бугарскога.

Кад се жени краљу бугарине,
На далеко просио девојку,
Лепу ћерку Немање Стевана,
Просио је и дадоше му је.
Поведе је к' двору бијелому,
И држа је годиницу дана.
А кад му је чедо породила,
Посла љубу старој мајци својој.

Кад то види Неманић Стеване,
То је њему врло мучно било.
Силену је војску сакупио,
Те је шаље у земљу бугарску,
Пред њом шаље свог сина Душана,
Те је њему тихо беседио:
„Пођи синко у земљу бугарску,
Погуби ми краља бугарина.

И пороби његово краљевство,
Све изсеци мало и велико,
И освети драгу ћерку моју,
Ћерку моју а сестрицу твоју;
Која цвили кано љута змија,
Те проклиње данке и године,
И старицу милу мајку своју,
Која ју је за бугара дала.

Бугарин је глава поносите,
Не познаје Бога ни закона,
Нити кога светог патриарха,
Већ се клања сунцу и месецу.“

Кад је Душан бабу разумео,
Пође с' војском у земљу бугарску,
Лепо га је зете дочекао,
Силном војском на сред Бугарие.

Ту удара коњик на коњика,
Све по избор јунак на јунака,
Љути змаји на мркога вука,
Баш на зета краљевић Душана
Ту се с' бојним копљем ударише;
Ал Душану добра срећа беше,

Бугарина копљем ударио,
С' црном га је земљом саставио.
Сву његову војску изсекоше,
Бугариу равну поробише,
Осветише кћерку Немањину,
И здраво се натраг повратише.

13.

Вукашин.

Гои мајка три сина нејака,
У Ловречу ниже Опанака,
Једном име Угљеша бијаше;
А други се Гојко зовиаше.
Трећи беше дете Вукашине,
Баш бабајко Краљевића Марка,
Бјаху деца рода господскога,
Господскога али убогога.
Бабо њиов Мрњавац се зваше,
Он старином Херцеговац беше,
Од Ловреча града бијелога,
Оданде је племе Краљевића.
Мајка синке трудно одгоила,
Одгоила тугом и чемером.
Када ли су деца понарасла,
Добра им је срећа приступила.

Намера ји намерила беше,
На Уроша краља од Србије.
Урош беше срца милостива,
Милостива и богабојећа.

Прими децу у дворе бијеле,
Те им крои скерлетне аљине,
Да с' господом могу вино пити,
По дивану заједно шетати.

Још му ни то доета не бијаше,
Већ им даје своје бановине,
Вукашину пол Србије равне,
А Угљеси лепу Романију.

То је Баном врло мучно било,
Те поскоче на ноге јуначке,
Па отимљу села и вароши,
И градове од Србије равне.

Оста Урош без краљевства свога,
Без краљевства и без бановине,
Те он кука кано кукавица!
Сузе рони кано удовица.

Нејак Урош често уздисаше,
Вукашину тихо говораше,
Ја сам тебе тако узвисио,
На престоље моје поставио.

Прими мене у дворе бијеле,
И носи ми урмет и поштење
Спомени се моего бабајка,
Добра мога и убожства твога.

Вукашин се на њег издираше,
Те срдито њему бесеђаше:

Извадит' ђу црне очи твоје
И дат' ђу ти гусле јаворове!
Те отиди од града до града,
Да не умреш од жеђе и глада,
Ја ти недам самном благовати,
Ни у двору моме пребивати.
Кад је Урош речи разумео,
Вукашину тихо говорио:
Није змија змију преварила,
Што Вукашин нејака Уроша.
На се међе орјанске хаљине,
И узимље гусле јаворове,
Оде просећ од града до града,
Од немила, побро, до недрага.
К' Вукашину често долазаше,
Милостиње од њега просаше,
Ал Вукашин за Бога не знаде,
Већ му прети тежким буздованом.
Како га је једном ударио,
С' црном га је земљом саставио.
Али мало постојало беше,
Од истока Турци ударише.
Ударише на Србију равну,
На државу краља Вукашина.
Сву његову војску изсекоше,
И Србију земљу освоише.
Сам утече краљу Вукашине;
Уђе гором, весела му мајка!
Залуду је и он утекао,
Јер бежећи горицом зеленом,

Погуби га слуга Николица,
Однесе му круну и колајну,
Која беше од сувога злата,
Накићена предрагим камењем.
Божја правда тако хотијаше,
Да му слуга одсијече главу;
Јер он беше погубио краља,
Млада цара свога господара.
Ево побро племе Краљевића
Од Мрњавца старога племића,
И сада се то племе налази,
У Ловречу изпод Студенаца.
По имену Мрњавац Илија,
Кои но је на гласу делија.
Вијали се свуд наши барјаци,
Нек су здрави сви Србски јунаци!

14.

Милош Обилић и Вук Бранковић.

Лепе ти су румене ружице
У бијелу двору Лазарову,
Нико незна која беше лепша,
Која виша, која л' руменија.
Нису оно ружице румене;
Већ су оно кћерце Лазарове,

Од Србије равне господара,
Од старине витеза и Бана.

Лазар кћерце за господу даје,
Вукосаву Милош Обилићу;
Мару даје Вуку Бранковићу;
А Милицу Цару Бајазиту.

Не далеко Јелену удаје,
За племића и господичића:
По имену Чернојевић Бурђа,
Кои беше од Сенте Војвода.

Мало време постојало беше,
Три сестрице мајку походише,
Непоходи Милица Царица,
Јер јој не да Царе Бајазите.

Сестрице се лепо поздрављале;
Ал се оне брзо завадише,
Хвалећ свака свога заручника,
У бијелу двору Лазарову.

Вели љуба Чернојевић Бурђа,
По имену Јелена госпоја:
Ни је мајка родила витеза,
Што је мајка Черноевић Бурђа.

Говорила љуба Бранковића:
Ни је мајка родила племића,
Ни јунака, ни господичића,
Што је мајка Вука Бранковића.

Смијала се љуба Милошева,
По имену млада Вукосава,
Смијала се те је беседила:
Не лудујте јадне секе моје!

Не хвал'те ми Вука Бранковића,
Кои није на гласу делија,
Нит' ми хвал'те Черноевић Бурђа;
Јунак није нит је од јунака.

Већ хвалите Милош Обилића
Од Пазара Новога племића,
Кои но је јунак од јунака,
Породига Херцеговка мајка.

Разерди се љуба Бранковића,
Вукосаву руком удараше;
Како ју је лако ударила,
Из носа јој крвца извирала.

Ал поскочи млада Вукосава,
Оде цвилећ к' двору бијелому,
Милоша је плачућ дозивала;
Тер је њему тихо говорила:

Да ти знадеш мили господаре!
Што говори љуба Бранковића,
Да ти ниси племић од племића;
Него рђа од Рђаковића.

Још се хвали љуба Бранковића:
Да ти несмеш на мејдан изићи,
Бранковићу њеном господару;
Зашто ниси десном руком јунак.

То Милошу пуно мучно беше,
Те он скаче на ноге јуначке.
И поседе коња од мејдана,
Пак дозивље Вука Бранковића.

Пријатељу Вуче Бранковићу!
Ако те је породила мајка,

Изађи ми на мејдан јуначки,
Да видимо ко је бољи јунак.
Инако се Вуку не могоше,
Већ поседа коња од мејдана,
Пак изађе на то поље равно,
Где бијаше место од мејдана.
Ту се с' бојним копљем ударише;
Ал' се бојна копља поломише.
Од бедрице Ђорде повадише;
И Ђорде се бритке изломише.
Удрише се тешким буздованом;
Буздованом перје полеташе.
Милошу је срећа прискочила,
Баца с' коња Вука Бранковића.
Говори му Милош Обилићу:
Сад се хвали Вуче Бранковићу!
Похвали се верној љуби твојој,
Да ти несмем на мејдан изаћи.
Могу ли те, Вуче погубити?
Твоју љубу у црно завити?
Али нећу јер смо пријатељи,
Пођи с' Богом, нехвали се више!
Мало време постојало беше,
На Лазара Турци ударише,
Пред њима је Мурат Сулејмане;
Роби, пали, села и градове.
Лазару се ино немогаше,
Него купи војску на све стране.
Зове к' себи Вука Бранковића,
И делију Милош Обилића.

Господски је совет учинио,
Господу је на совет сазвао.
А када се винца понапише,
Господи је 'вако беседио:
Послушајте мои витезови
Ви по избор бани и кнезови!
Сутра ћемо ударит' на Турке,
Слушат ћемо Милош Обилића;
Јер је Милош на гласу делија;
Боје га се Турци и Христјани.
Он ће бити пред војском војвода,
А за њиме Бранковићу Вуче.
То је Вуку врло мучно било;
Јер Милоша видит' не могаше.
Лазара је на двор изводио,
Скровито је њему говорио:
А незнаш ли мили господаре?
Залуду си војску сакупио,
Издат ће је Милош Обилићу,
Турке брани, о невери ради.
Мучи Лазар, не говори ништа.
А када је за вечером било,
Златном чашом Лазар напијаше,
Сузе рони, тихо бесеђаше:
Ни у здравље Цара ни Тесара;
Већ у мога зета Обилића,
Кои ме је издат наумио,
Кано Јуда свога Спаситеља!
Заклиње се Милош Обилићу,
Заклиње се Богом господаром,

Да издаје неће учинити,
О невери нигда помислити.

Пак он скаче на ноге јуначке,
Те он уђе под шаторе беле,
До пол ноћи сузе проливаше,
Од пол ноћи Богу вапијаше.

Када ли је зора забјелила,
И даница лице помолила,
Он поседе добра коња свога,
Пак отиде у војску цареву.

Моли Милош царева делије:
Пустите ме к' Цару под чадоре,
Издат ћу му војску Лазарову,
А Лазара жива ухватити.

Обилићу Турци вероваше;
Те пред Цара њега доведоше.
Клече Милош на земљицу црну,
Љуби Цару скута и колена.

Свога се је ножа доватио,
Мурата је у срдце удрио;
Пак повади сабљу од бедрице,
Сече Милош Паше и Везире.

Ал' и њему лоша срећа беше;
Јер га Турци на сабље разнеше.
Што учини Вуче Бранковићу;
Што учини, да од Бога нађеш!

Котромановићи.

Три су бора упореду расла,
Међу њима јела танковита.
Нису оно три бора зелена,
Нит' је оно јела танковита.

Већ су оно три мила брајена,
Три брајена Котромановића,
И Даница њијова сестрица,
У сред Јајца града одгојена.

Три се брата лепо миловаше,
И заједно складно пребиваше,
Гледале ји из горице Виле,
Гледале су, те су беседиле:

Ко би ону браћу завадио,
Завадио или погубио,
Његова би била бановина,
Од Дунава до сињег мора.

То је чула Вила из планина,
Те је њима тихо беседила:
Дајте мени лепу бановину,
Од Дунава до сињег мора,
Ја ћу ону браћу завадити,
Завадити или погубити.

Пак полети к' Јајцу бијелому;
Те находи три мила брајена.

Меће на њи тежке мађинлуке,
Не би ли ји Вила завадила.
Мађинлуци крепост изгубише,
Три се брата нигда несвадише.

Кад видила Вила из планина,
Да неможе браћу завадити;
Лети она горе на планину,
Пак завика с' високи планина.

Виче танко, али гласовито;
Те дозивље по Босни господу:
Зло вам јутро Босанска Господо!
Ал' незнате, али нехајете.

Савет чине три мила брајена,
Три брајена Котромановића,
У сред Јајца града бијелога,
Често зборе, овако говоре:

Удат' ћемо Даницу сестрицу
За младога краља Унгарскога,
Крунит' ћемо брата Владислава,
У сред Јајца града бијелога.

Скупит' ћемо Унгарске катане,
Изсећ' ћемо Босанску господу;
Отет' ћемо поља и ливаде,
И господска села и вароши,

Када они Вилу разумеше,
Све поскочи мало и велико.
Своје брзе коње поседаше,
К' Јајцу граду хитро полетише.

Да погубе три мила брајена,
Три брајена Котромановића;

И Даницу њиову сестрицу,
Која беше скоро изпрошена.
Али њима Бог и среќа даде,
Доказа им Богом побратиме,
Побегоше Котромановићи,
Утекоше, весела им мајка.
Два одоше Бану од Карловца,
Стево дете граду Дубровнику.
А Даница Риму бијелому;
Те походи цркве и олтаре.
Ал' је мало време постојало,
Разболи се Даница девојка,
Од грознице бола великога,
Од болести преболет' неможе.
Латини је лепо саранише,
И на гробу писмо учинише:
Овде лежи Даница Босанка,
Од славнога народа девојка.

16.

**Остоја Кристић и Стеван
Јаблановић.**

Љуто цвиле Босанске девојке,
Те проклињу Кристића Остоју:

Бог убио Кристића Остоју!

Славне Босне краља зулумћара.

Јер неоста под венцем девојка,
Ни у Босни млада удовица;
Коју није Кристић обљубио,
Краљ од Босне да га Бог убије!

Кад то чула Босанска господа,
То је њима врло мучно било,
Међу њима совет учинише;
Да погубе Кристића Остоју.

А округе Јаблановић Стеву,
Коино је племић од старине.
Што зборише, оно учинише.
Стеву кнеза краљем учинише.

Кад је Кристић гласе разумео,
Брзо скочи на коња својега,
Пак побеже преко Босне равне,
Те утече Цару честитоме.

Љуби Цару руке и колена,
Горко плаче, сузице пролива;
Те је њему тихо беседио:
Суд ми чини Царе господине!

Бошњаци ми круну уграбише,
А другога краља округише,
По имену Јаблановић Стеву,
Слугу мога, душманина твога.

Већ те молим мили Господине!
Да ми дадеш силну војску твоју:
Сто хиљада млади Јањичара,
Триест хиљад по избор коњика,

Освоит' љу сву Босну поносну,
 Погубит' љу Босанску господу,
 Стевана љу жива уватити,
 И Ружицу љубу Стеванову.
 Љубит' љу ју на сред Цариграда,
 Баш на очи Јаблана Стевана.
 На то се је царе насмијао,
 Те је њему тио говорио:
 Дат' љу теби силну војску моју;
 Те отиди на Босну поносну.
 А ти мени сина у тутију,
 По имену млада Радивоја.
 Ал се њему ино немогаше,
 Већ му даје сина Радивоја;
 А Цар њему војску небројену,
 Младе пешке и брзе коњике.
 Дигоше се свилени барјаци,
 Ударише царево борије,
 Отидоше преко Романије,
 И уђоше у Србију равну.
 Мало време постојало беше,
 Глас донаде краљу Босанскоме:
 Зло га сео Јаблановић Стево!
 Ето на те силна Турска војска,
 Пред њоме је Кристићу Остоја,
 Узет' ће ти круну и краљевство,
 И Ружицу верну љубу твоју,
 Љубит' ће ју на сред Цариграда.
 Кад је Стево речи разумео,
 Силену је војску сакупио,

Младе пешаке и брзе коњике,
Од краљевства по избор војнике.

Ал' је мало време постојало,
На Стевана Турци ударише,
Робе, пале села и вароше,
Што је старо под сабљу окрећу;
Што је младо, воде у сужанство.

На Турке је Стево ударио,
Ту се тежка крвца проливаше,
До небеса јадан глас чујаше,
Вриска коња а јаук јунака.

Бојак бише од јутра до мрака,
И од мрака до бијела данка.
С' обе стране многи изгибоше,
Ал' се незна чији мејдан беше.

Кад видио Јаблановић Стево!
Он написа листак књиге бјеле;
Те је шаље у војску цареву,
А на руке Кристића Остоје!

У књизи је Стево бесједио:
Спомени се Кристићу Остоја!
Спомени се јадне душе твоје
И пречисте вјере Исусове.

Кога робиш него браћу своју,
Кога сјечеш; него браћу твоју,
Оди јадан! да се помиримо,
Почастимо, и још побратимо.

Кад је Кристић књигу разгледао,
Од радости сузе је пролио,

Посла Турке к' Цару честитому,
А он оде к' Стеви побратиму.

Кано браћа лепо се слагаше,
И Босанским краљевством владаше.
Што је киша, то је јела виша,
Што је суша, то је зеленија.

Свим јунаком пјесма на поштење,
Од Бога им било опроштење.

17.

**Стеван Томашевић, или Кристић
Краљ Босански.**

Још ни зоре ни бијела данка,
Ни даница помолила зрака.
Уранио Томашевић Стево,
Рано рани, бјелу књигу пише.

Не пише је црним мурећепом;
Већ је пише крвцом из образа,
Те је шаље Босанској господи,
Све по избор Баном и Кнезовом:
Нека знате моји витезови!

Владаоци, Бани, и Кнезови!
Полковници и ви Генерали!
Капетани и млади Сердари!

Да је добро од нас одступило,
Ведро се је небо помутило,
Жарко нам је сунце помрчало,
Сиње се је море узбунило.

Муња сева од сунца истока,
Неда мени отворити ока,
Лети змаје од источни страна,
Ударит' ће на краља Стевана.

Што се ведро небо помутило,
Те је своје лице изгубило;
Оно плаче сва земљица Грчка,
Војска ју је притиснула Турска.

Што л' је жарко сунце помрчало,
Оно Царе освоји Цариград,
И погуби Грчкога Цесара,
Од источни страна господара.

Што л' се сиње узмутило море;
Те пролива до горе валове,
То се страши краина Приморска,
И до Рима сва земља Латинска.

Што ли муња сева из облака,
Од вечера те до бела данка;
То ми прети Царе силовити:
Да ће мене брзо погубити.

Нудер дакле моји витозови,
Ви племићи, Бани, и Кнезови!
Сакупите војску на све стране,
Да чекамо Цара силенога.

Пријатељу Косарић Стеване!
Од старине племићу и Бане,

Славни кнеже од Херцеговине,
Од Пазара до воде Цетиње.

Сакупиде твоје Херцеговце,
И пред њима до три сина твоја,
Три племића, три сива сокола,
Ходи с' војском на поље Косово.

Ах мој ујче Јаблановић Раде!
Крило моје од Јајца ми Бане,
Ну подигни пред војском барјаке,
На Косову да сечемо Турке.

Од Приморја Станићу Стеване!
Од старине Војвода и Бане,
Метни на се крило соколово,
Ходи с' војском на поље Косово.

Крило моје Томановић Бане!
Купи Бане твоје витезове,
Ходи с' војском на поље Косово,
Онде ћемо Цара дочекати.

Десна руко Ковачићу Перо!
Од Пивнога Војвода и Кнеже,
Ти си Петре од старине јунак,
Купи војску, дођи на Косово.

Мрки вуче Бранковићу Кнеже,
Од Лијевна Бане и Витеже!
Ти сакупи по избор јунаке,
Младе пешце и брзе коњике:

Ходи с' војском на поље Косово,
И подигни пред војском барјаке,
Онде ћемо Цара дочекати,
И на њега живо ударити.

Светли Кнеже Влад'мировић Раде!

Сва те Босна до Котара знаде :

Да си судица у двору мојему,

Ну покупи твоје витезове.

Мостаране и Почитељане,

Габелане још и Љубушане,

Ти пред њима подигни барјаке,

Да сечемо по Косову Турке.

Сиви орле Микановић Кнеже!

Ако тебе моја љубав стеже,

Ну сакупи твоје витезове,

Потежи се на Косово поље.

Верна слуго Кубретићу Павле!

Сиви орле из горице лаве,

Познајете Крбава и Лика,

За војводу од града Зворника.

Купи Кнеже пешце и коњике,

И пред њима подигни барјаке,

Ходи с' војском на поље Косово,

Да чекамо Цара честитога.

Крило десио Шкатићу Иване!

Ну сакупи твоје витезове,

Ходи с' њима на Косово поље,

Да сечемо Цареве делије.

Владиславе Вукићу витеже

Од Расције Војвода и Кнеже!

Све сакупи мало и велико,

Змија звижди, ударит' ће на ме.

О Дејане Алтомановићу!

Владаоче и Господичићу,

Од Србије Војвода и Бане,
Сабљо моја, златни буздоване!
Мети на се перје соколово,
Купи војску, ходи на Косово,
Онде ћемо Цара дочекати,
С' њим ћемо се Бане огледати.
Слуго моја Веселичић Вукса!
Владаоче од Херцег новога,
Ти сакупи которску краину,
Ходи с' војском на поље Косово.
Маркомиру Бранковић Војвода!
Тебе хвале бани и господа,
Над војском си главни капетане,
Ну сакупи војску на све стране.
Да чекамо Цара силенога,
На Косову пољу широкому,
Ваља да се туна састанемо,
И на њега сложено ударимо.
Доспевајућ поздрављам вас лепо,
Све загрљем мало и велико,
Најпре тебе Херцеже Стеване!
Пак остале Кнезове и Бане,
Би писана у граду мојему,
Гди'но седим на столцу златному,
На хиљаду четири стотине,
На петдесет и девет година.

П Е С М Е

о

Ђорђу Скендербегу.

18.

Санак снила Војсава Краљица
Верна љуба Краља од Епира
По имену Иве Кастриота.
Санак снила у санку видила:
Да је љута змаја породила,
Крила су му Епир покривала,
К' Цариграду глава допирала,
Која живе Турке прождираще.
Када ли се од сна пробудила,
У њојзи је чедо проплакало,
Сузицам' је лице обливала,
Ивану је санак казивала.
Кад је Иван љубу разумео,
Лепо јој је санак тумачио:
Што си љубо у санку видила,
Да си љута змаја породила,
То ћеш родит' голема јунака,
Кои'но ће Цару додијати.
Штоли крилим' Епир покриваше,
То ће бранит' све краљевство наше.
Што ј' у теби чедо проплакало:
Нејако ће бити одведено,

За њиме ћеш сузе проливати;
Али ће се дете избавити.

Још не прође недељица дана,
Породила Војсава Краљица
Лепо чедо прије невиђено,
Знаменито, прије neroђено.

На челу му од круне знамење,
А на руци од бриетке Ђорде.
Чудила се Епирска господа
Гледајући по њему знамења.

Мајка даје велико весеље,
Свога сунка шаље на крштење.
Лепо му је име наденула,
Лепо име Ђорђе дете младо.

Када ли је дете понарасло,
Војсави је лоша срећа била:
Арбанију Турци поробише,
Од Ивана арач заискаше,

И четири у тутију сина,
Репосеа прво рођенога,
Константина, и Савишу млада,
Ђорђа дете, сунка најмлађега.

Ивану се друго немогаше,
Јер му беше Мурат додијао;
Већ му даје благо небројено,
И четири у тутију сина.

За њима је мајка излазила,
Сва у црно беше обучена,
Од жалости косе расплетала,
Бело лице сузам обливала.

Да је кому послушати било,
Како цвили Борђе дете младо?
Хваташе се мајци о гр'оце,
Сузе ронећ мајци говораше:
Остај с' Богом мила мајко моја!
Видиш ли ме, видим ли те више!
И хвала ти на млеку белому,
С' коим си ме мајко задоила.
Мајка сина лепо целиваше,
Сузе рони те му говораше:
Ходи с' Богом драго дете моје,
Не погази свете вере твоје.
То изусти на земљицу паде,
А Турци јој синаке поведоше
Преко равне земље Арбаније,
Сва четири Цару дароваше.
Кад је Царе Борђа разгледао,
Знамење је на њем' угледао:
Бритку сабљу на десници руци,
Светлу круну на глави јуначкој.
Гоји њега у белом двору,
Када ли је дете понарасло,
Не бијаше такога јунака
У Турчина, ни у Каурина.
Он на мејдан често излазаше,
На мејдану главе одсецаше,
По вас дан се цилиташе с' Турци,
Те ји често с' коња обараше.
Малено је време постојало,
Мајка њему белу књигу пише:

Да му беше Бабо преминуо
У Кројану граду бијелому.
Турци њему отеше краљевство,
Оста јадна Војсава краљица
И без Краља, и без краљевине,
Без господства, и без бановине.
Мислио се Кастриотић Борђе,
Како би се Цару измакао?
Сиротицу мајку походио?
И своје се круне добавио?
Али му је срећа прискочила:
Ударише Унгарске Катане,
Поробише Цареве државе,
Пред њима је Војвода Јанко.
Кад је Мурат гласе разумио,
Силену је војску сакупио.
Пак је даје Кастриотић Бурђу,
Те је њему Царе беседио:
Верна слуго, Кастриотић Борђе!
Што год имам у двору јунака,
Млади Паша, Ага, и Спаја,
Нада тебе не имам јунака.
Кои ће ми пред војском изаћи,
И побит се с' Војеводом Јанком.
Предајем ти силну војску моју,
И мојега Бату великога.
Спомени се драго дете моје,
Да сам тебе за сина узео,
У мојему двору одгоио,
И за Пашу тебе учинио.

А кад сам те синко потурчио,
Лепо сам ти поставио име:
Лепо име, дете Скендербеже,
То ће рећи снажни Александро.

Кад је Борђе њега разумео,
Поклони се до земљице црне,
И подиже Турке витезове,
Преко равне земље Романије.
Брзо Борђе к' Србској земљи дође,
На пољу је табор учинио.
Из табора белу књигу пише,
Те је шаље Војеводи Јанку.

Каурине од Сибиња Јанко!
Ја имадем и за двоје војске,
Сутра ћемо на те ударити;
Ал се немој побро поплашити.

Спомени се Сибињанин Јанко!
Да ми једну веру верујемо.
Када сутра у боју будемо,
Предат' ћу ти сву војску Цареву

Ја сам сужањ Мурат' Сулејмана,
А синак сам Иве Кастриота
Покојнога Краља од Епира,
Коино је скоро преминуо.

Мурат ми је отео отчинство,
Мајка моја у невољи цвила.
Рад би моју мајку походити,
И отчинство моје прегледати.

Кад је сутра јутро освануло,
На Унгарце Турци ударише.

Кад се поче крвца проливати,
Поче Ђорђе натраг узмицати.

Кад видише Аге и Спахије,
Да Кастриот натраг узмицаше,
Кои није нигда узмицао,
Побегоше натраг без обзира.

Тад Унгарци сабље повадише,
Своја бојна копча положише,
Добрим коњем пустише дизгине,
Сву Цареву војску изсекоше.

А кад види Кастриотић Ђорђе,
Дочепан се Ђате великога,
Над њиме је сабљу извадио,
Те је њему Ђорђе беседио:

Одма пиши листак књиге беле,
Напиши је од стране Цареве,
И шаљи је Кројском Капетану
Нек ми даде Кроју у Епиру.

Ако ли је написати нећеш,
Ево теби тврду веру дајем,
Одсећ ћу ти русу главу твоју,
И дат' ћу је Војеводи Јанку.

На ино се Ђати немогаше;
Већ написа листак књиге беле.
Кад се Ђорђе књиге добавио,
Ђатину је главу одсекао.

Пак отиде к' равној Арбанји,
И с' њиме је триста Арбанаса,
Све племића и господичића,
Витезова прије нежењени.

Кад је дош'о у Кроју бијелу,
Даје књигу кројском капетану.
Књигу чита кројски капетане,
Књигу чита, а сузе пролива.

Али му се ино немогаше;
Већ му даје кључеве од града,
Познаје га, да је Поглавица
Од све равне земље Арбаније.

Кад се Ђорђе кључа добавио,
Дружини је својој говорио:
О дружино мила браћо моја!
Наоштрите светле сабље ваше.

А кад буде ноћас у по' ноћи,
Што нађете да је сунећено,
Те се неће крстом прекрстити,
Изсеците мало и велико.

Једва они ноћце дочекаше,
Своје бритке сабље наоштрише;
А када је у по' ноћи било,
Изсекоше мало и велико.

Када ли је данак освануо,
Руши Ђорђе високе мунаре,
Па он зида цркве и олтаре,
Уве круну старца бабе свога.

Сву освоји равну Арбанију,
Штогод нађе да је сунећено,
Све изсече мало и велико,
Пак походи милу мајку своју.

Није змија змију преварила,
Што Скендербег Мурат Сулејмана.

Од када су силне мејданције
Постануле у земљи Царевој,
Не бијаше жешћега јунака
Од Алије Дели Татарина.

Он свакога на мејдан зовјаше,
Ал' му нико изић' не смијаше,
Него једно момче голобрадо,
По имену Скендербеже Ђорђе.

Тихо му је Ђорђе беседио:
Седлај коња силни мејданција!
Позивљем те на мејдан јуначки
Ниже града на сред поља равна.

Нека гледа Мурат Сулејмане,
И његове младе Султаније
Из Једрене града бијелога,
Гди се бију орли и соколи.

Твоја ми је сила додијала,
Празна слава твоја омрзнула;
Ако јеси јунак од краине,
Седлај коња да се огледамо.

Кад је Але њега разумео,
Он је Ђорђу тихо говорио:
Или си се момче помамило,
Или ти је живот омрзнуо.

Ком год је самном бојак био,
Није с' више к' мајци повратио,
Нећеш ни ти, вера ти је моја,
То говори а на коња скаче.

Те отиде низ то поље равно,
А за њиме Кастриотић Борђе.
Гледо га је Царе господаре,
И његове младе Султаније.
Из Једрене града бијелога
Гледао је, те је беседио
Гди га слуша мало и велико:
Скендербеже самовољо моја!
Лудо ти ћеш изгубити главу
Бојак бијућ с' Алом Татаринном,
Више нег' је у години дана
Татарин је однио мејдана.
Кад су били на сред поља равна,
Мејданције коње разиграше.
Када ли се бливу састадоше,
С' бриткием се сабљам ударише.
Али пуста глава Алијна
Угледа се на земљици црној.
Зачуди се сва војска Царева,
А највише Мурат Сулејмане.
Кад заману Кастриотић Борђе,
Кад заману, кад одсече главу.
Брже му је главу одсекао,
Него би га муња ошинула.
Мало тога време постајало,
Ал' то иду два змаја огњена
Из далека од Персије равне,
Јаин једно, а Зампша је друго.
Вичу они од јутра до мрака,
Можели се кои јунак наћи,

Од све војске Цара честитог,
Да нам иде на мејдан јуначки?
Све делије к' земљи погледаше,
Али нехте Кастриотић Борђе;
Већ он скаче на коња голема,
Те излази на мејдан јуначки.

Говори му Мурат поочиме:
Не ход' тамо драго дете моје!
Већ се прођи хала и мејдана,
Јер ћеш лудо изгубити главу.

Понизно му Борђе одговара:
Не брини се Царе поочиме!
Десница је моја од мејдана,
Погубит' ћу и два Персијана.

Пак завика иза свега гласа,
Те позивље два Турчина млада,
Мејданције од Персије равне,
Оба два вас на мејдан позивљем.

Чудила се два Турчина млада,
Што говори Кастриотић Борђе.
Персиански Турци говораху:
Крећу главом, те му се ругаху.

Чудне силе, страшне мејданције!
Кои по два на мејдан позивље,
Лудо момче незна што говори,
Није прие на мејдану било.

Пак поскочи један на коњица
По имену Јаин мејданција,
Те полети низ то поље равно,
Да погуби Кастриотић Борђа.

Али њему лоша срећа беше,
Јер га љуте ране допадоше.
А кад виде Зампша побратиме,
Да ће њему побро погинути,
Удри коња чизмом и мамузом,
Те долети кано сокол сиви
Скендербегу да одсече главу,
У за' час је по се долетио.
Јере му је главу одсекао,
И његовом Јаим побратиму.
Весели се сва војска Царева,
А највише Мурат поочиме.

20.

Телал виче од јутра до мрака,
У бијелу граду Цариграду:
Ко год има од стола Царева,
Да се сутра на дивану нађе.
Кад је сутра јутро освануло,
Скупише се на диван господа
Младе Паше, Аге, и Спаије,
Тихо им је Царе беседио:
Послушајте Паше и Кадије,
И остале Аге и Спаије!
Бојак бисмо с' Краљем од Епира,
Бојак бисмо и придобисмо га.
Даде мени пол краљевства свога,
И четири у тутију сина.

И још мени даваше араче,
 Да му светле не отимљем круне.
 Кад ли умре од Епира Краљу,
 Дозвао сам ја његова сина
 По имену Ђорђа Кастриота,
 Когано сам лепо миловао.
 Даво сам му круну од Епира,
 Коју му је бабо уздржао,
 Да краљује, и да арач даје,
 Како му је и бабо давао.
 Нехте Ђорђе узети Краљевства;
 Већ се мени закле на ћитапу,
 Да он мене неће оставити;
 Него крвцу за мене пролити.
 Ја верова оној змији љутој,
 И одрани змаја у недарцу;
 А сад ме је Ђорђе одбегнуо,
 Мухамеда светца погрдио.
 Посла њега к' равној Унгарији,
 Да бој бије с' Сибињанин Јанком;
 Ал' неверни Кастриотић Ђорђе
 Сву издаде силну војску моју.
 И погуби Нашу капетана,
 И мојега Ђату великога,
 Само с' двајест хиљада војника,
 Пак побеже к' равној Арбанији.
 Узе тврду Кроју на превари,
 И посече кројског капетана.
 Узе круну старца бабе свога,
 И подложи његово краљевство.

Што год нађе да је сунећено,
По Епиру и околи њега,
Те се нехте крстом прекрстити,
Све изсече, нико не утече.

А ни то му доста не бијаше;
Већ он уђе у краљевство наше.
Роби пали, села и вароше,
Сече, коље мало и велико.

А сад ми је тужба додијала,
Да војника нема на краини,
Кога Ђорђе није погубио,
Погубио или заробно.

Да се бела двора не бијели,
Кога није огњем опалио,
Да нејмаде мајке, ни љубовце,
Која није у црно завита.

О господо Паше, и Кадије,
И остале Аге и Спаије!
Није л' кога породила Мајка,
Да отиде до Епира равна.

И освети крвцу проливену,
Чисте вере светца Мухамеда,
Да погуби Ђорђа Кастриота,
Кои ми је пуно додијао.

Ко погуби ону вмију љуту,
Ил' погуби, ил' доведе жива,
Честита ћу њега учинити,
Од Епира круну даровати.

Умукоше Паше, и Кадије,
И остале Аге и Спаије;

А Везири к' земљи погледаше,
Али нехте силни Али Паша;

Веће Цару тихо одговара :
Ево Царе! десна рука моја,
И у руци бритка сабља ова,
Којано је крвце напојена.

А тако се моје не напила
Она хоће осветити тебе,
И погубит Ђорђа Кастриота,
Когано си с' синком одгоио.

Кад је Царе њега разумео,
Силену је војску сакупио.
Све коњика по избор делија,
Силне војске четрест хиљада.

Развише се свилени барјаци,
Ударише Цареве борије,
Оде војска равној Арбанији,
Пред њоме је силни Али Паша.

Мало време постојало беше,
Глас допаде Ђорђу Кастриоту,
Да на њега иде Али Паша,
Купи Ђорђе војску по Епиру.

Осам хиљад силни коњаника,
Седам хиљад по избор војника.
У све војске петнаест хиљада;
Али сама огња жестокога.

Под Кројом је војску преброио,
Пак је својој дружби говорио :
Да идемо мила браћо моја,
Поздравити силног Али Пашу.

Немојте се браћо поплашити,
Што је више војске у Турака
Они славе свога Мухамеда,
А ми лепо име Исусово.

Када Ђорђе свој разговор сврши,
Учини се велико знамење.
Сви коњици коње поседаше,
Бритке сабље пешци припасаше.

Развише се свилени барјаци,
Ударише бубњи и свирале.
У војсци се учини весеље,
Окол војске туге и жалости.

Плачу мајке једине синове,
Плачу љубе своје заручнике,
Мала деца мајке гледајући,
Плачу секе милу браћу своју.

Својој браћи путе претицаше,
Претицаше, те ји целиваше,
Хватајући коње за дизгине,
Неби ли се кои повратио.

Мајке своје скидају ђердане,
А љубовце златне прстенове.
Дијевојке венце повлаћене,
Те завјете међу на олтаре.

Уз олтаре руке разпињале,
Да би мајке синке дочекале;
А љубовце своје заручнике,
И сестрице милу браћу своју.

О толем се војска подигнула,
И отиде супрот Али Паши.

Кад су били на ноље Дибренско,
Онде ји је ноћца достигнула.

Тути они побише барјаке,
И по пољу беле чадорове.

Кад је сутра данак освануо,
Поче Борђе разређиват' војску.

Близу поља густа гора беше,
У тој гори поставља бусије,
Три хиљаде силени коњика,
Пред њима је Амеца Војвода.

Амеци је Борђе говорио:

Еј синовче драго дете моје!
Постој синко у гори зеленој,
Држи твоју на окупу војску.

Али немој прије ударати,

Нег' се почне крвца проливати:
Кад угледаш две војске огњене,
И барјаке Турске и Каурске,

Ти ћеш изаћ из горе зелене,

На Турке ћеш јуриш учинити.

Престрашит' ћеш сву војску Цареву,
Те ћемо ју под мач окренути.

Амеца је њега послушао,

И отиде у гору зелену.

Ал то иде силни Али Паша;

А кад' га је Буро угледао

На пољу је војску разредио,

Од коњика крила учинио.

За крила је пешце поставио,

Међу крила Борђе улазио.

Окол њега пешци и коњици,
Иза себе стражу оставио,
Све коњика дванајест стотина.
Пред њима је Бане Врањанине,
Кои бјеше јунак од старине.

Врањанину Борђе говорио :

Држи Бане на окупу војску;
Али немој прије ударати,
Нег' удари из горе бусија.

Кад удари из горе Амеца,
Ја ћу војсци крила размакнути,
Твојој дружби путе отворити,
Нек' ударе чили на уморне.

Мало време постојало беше,
Даде Борђе од боја знамење.
Ту се добри коњи разиграше,
Ударише бубњи и свирале.

Ту се бритке сабље повадише,
А бојна се копља положише.
Ту удари коњик на коњина,
Ту се поче крвца проливати.

Када види Амеца Војвода,
Да се силне војске ударише,
Из потајни удари бусија,
Кано вуче из горе зелене.

Три хиљаде копља положише,
Три хиљаде сабља повадише,
Учинише јуриш иза зада,
Секу јадне Турке из ненада.

Куд Амеца с' војском допираше,
На алаје Турке разгањаше.

Та ненадна из горе бусија
Стра зададе свој војски Царевој.
Кад то види Кастриотић Борђе,
Својој војсци крила размакнуо
Врањанину путе отворио,
Пак удрише чили на уморне.
Ту се тежка крвца проливаше,
До неба се јадан глас чујаше,
Од велике јеке и јаука.
Турци зову светца Мухамеда,
А Крштени име Исусово.
У три сата боја жестокога,
Паде мртви силени Турака
Двајест и две хиљаде коњика,
Две хиљаде оста у сужањству.
Од војника Кастриотић Борђа,
Паде мртви пешца и коњика
Две стотине и двајест јунака:
Толико ји рањени бијаше.
Када види силни Али Паша,
Да су њему Турци изгинули;
Скупи оно здрави и рањени,
Пак побеже белу Цариграду
Брез барјака и без чадорова.
Оста Борђе с' војском на мејдану
Докле Турску покупи одору,
И док ране завије јунаком,
Пак отиде на Турске међаше.
Сву је Турску земљу поробио,
И здраво се натраг повратио.

Није мајка родила јунака,
Што је мајка Скендербега Ђорђа.

21.

Краљ Унгарски белу књигу пише
У Будиму граду бијелому,
Те је шаље Скендербегу Бану,
Скендерије земље господару.
У књизи је њега поздрављао,
И овако њему говорио:
Чуо јесам Арбанасе Бане!
Да си силни Витез на краини.
Ништа горији од Војводе Јанка,
Да те нико придобит' не може;
Још ни змија Отмановић Царе,
Кои оте света бановине.
А ево сам војску сакупио,
Угричиће од земље Унгарске,
И господу од земље Пољачке,
Каравлаха и Карабогдана.
Купи и ти твоје витезове
По Епиру и около њега,
Да терамо Цара силенога
Из Једрене града бијелога.
Чекат' ћу те Арбанасе Бане!
Близу Варне на сред поља равна
С' осамдесет хиљада јунака,
Све детића и млади момака.
Пред војском је Сибињанин Јанко
Сва је твоја слика и прилика.

Жели Јанко тебе поздравити,
И с' тобом се лепо побратити.

Кад је Борђе књигу прогледао,
Брзо војску беше сакупио
Арбанаса дванајест хиљада;
Али сама огња жестокога.

Пак отиде преко Скендерије,
И поведе синовца својега,
Коино је сокол на краини,
По имену Амецу Војводу.

И поведе од Дибре витеза,
Од старине племића и кнеза.
По имену Мојсију Војводу,
Србски побре Мусу Арбанаса.

Кад су били близу Србске земље,
Скендербегу бела књига дође
Од витеза Борђа Бранковића;
А пред војском Вукоевић Бане.

У књизи је њему говорио:
Врат' се натраг Кастриотић Бане
Скендерије равне господаре!
Није пута преко земље моје.

Ево теби тврду веру дајем;
Да ћу прије главу изгубити,
Нег' те пустит преко Србске земље
Помоћ дати Сибињанин Јанку.

Сви су теби пути запречени,
Са сви страна кланци затворени.
Нећеш Бане Јанка ни видити,
Камо ли ћеш њему помоћ дати.

Моли њега Кастриотић Бане,
Да га пусти преко земље своје;
Ал' га Бане умолит' неможе,
Јер Бранковић за Бога незнаде.

Чеко га је Сибињанин Јанко
Ниже Варне на сред поља равна,
Гди бијаше место од мејдана,
Чеко га је три недеље дана.

Малено је време постојало,
Ал' то иде Мурат Царе силни
С' двеста хиљад своје јунака.
Собом води двеста лумбарада.

Равно поље Турци притискоше,
Коњ до коња, јунак до јунака,
Бео чадор један до другог;
А барјаци кано и облаци.

Кад је Јанко Турке угледао,
Говорио Краљу Унгарекому:
Владиславе! светла круно моја
Сутра ваља ударит' на Турке.

Ево теби планина висока,
У планини дубрава зелена.
Силне војске четрест хиљада
Угричића и млади Пољака.

Код планине чини метеризе,
Али немој из ње излазити.
Ако би ме потерали Турци,
Да ја могу у метериз доћи.

Немој Краљу учинити друго,
Твоје војске не изгуби лудо.

Слушај старца Војеводу Јанка,
Ако желиш добити Мурата.
Када ли је данак освануо,
Лепо Јанко војску разредио.
Узе војске четрест хиљада,
Пак изађе на то поље равно.
Од коњика крила учинио,
На десно је крило поставио
Витезове од земље Пољачке,
И Катане од земље Унгарске.
А на лево поставио беше
Каравлаха и Карабсгдана.
И јунаке од Ердеља кршна,
А пред њима Војевода Јанко.
На десно је крило ударио
Карач Паша од Азије равне,
Јунак побро на силна јунака;
Али Јанко бољи јунак беше;
Јер придоби Пашу од Азије,
Те га тера уз то поље равно.
Али Паша није утекао,
Јанко му је главу одсекао.
Многи с' Пашом изгибоше Турци,
Од Азије по избор коњици.
За двадесет, и више хиљада
Оста мртви Цареви делија.
Кад видише господа Унгарска,
Како Јанко Турке разгањаше,
И русе им главе одсецаше,
То је њима и помучно било.

Срдито су Краљу беседили:
Што смо дошли светла круно наша?
Ал' смо дошли гледат' из табора
Кано ћуци из горе зелене,
Како сече сабља Јанкулова,
Цени јадан Војевода Јанко:
Да неима на свету јунака
Изван старца Сибињанин Јанка.
Кои год је срца јуначкога,
Нека скаче на коња витеза;
Да терамо Цара силенога
До Једрене града бијелога.
Краљ Унгарски самосветан беше,
Младо момче пуно силовито.
Нехте слушат Сибињанин Јанка;
Већ он скаче на коња голема.
Пак полети низ то поље равно,
А за њиме сва војска Унгарска.
На Царев је Дундар ударио;
Ал' је под њим коњиц поклекнуо,
О земљу је с' њиме ударио.
Притрчаше Турци Јањичари,
Владиславу главу одсекоше.
На бојно је натакоше копље
Свој Унгарској показаше војсци.
Мртва глава Краља Владислава
Стра' зададе свој војсци Унгарској.
Своја бела плећа окренуше,
Те уз поље равно побегоше,
А за њима Цареве делије,
Тераше ји до воде Дунава.

Секоше ји од по' дне до мрака,
Све изгибе, мало ко утече.

Ту господа многа изгибоше,
Кои Краља на зло наметнуше;
Ту погибе млађан Кардинале
По имену мудри Цесарине.

И Владике од земље Угарске,
Сви Принципи државе Пољачке.
Сам утече Војевода Јанко
Преко земље Бана Бранковића.

Залуду је и он утекао;
Ухвати га Ђорђе Бранковићу,
Постави га у тамницу тамну,
Те га мори и жеђом и гладом.

Брзо се је Јанко опростио,
И силену сакупио војску.
Ђорђину је поробио земљу,
И вароше огњем сажегао.

Бад разуме Кастриотић Бане,
Да су Краља погубили Турци,
Цвили Бане од јутра до мрака,
Нити једе, нит се разговара.

Када ли је данак освануо,
На Србску је земљу ударио.
Огњем пали села, и вароше,
Сече, коље мало и велико.

Пак се врати к' равној Арбанији
Сузе ронећ, овако говорећ:
Што учини Ђорђе Бранковићу
Од старине неверно колено!

Горко цвиле Турци краишници
Пред коленом Цара честитога.
Султан Царе! живит' неможемо
Од зулума Скендербега Ђурђа.

Опали нам села и вароше,
Зароби нам жене и синове
Одагна нам коње и волове.
И запљени наше беле овце.

Кад је Царе тужбу разумио,
Бијелу је књигу написао;
Те је шаље верном слуги своме
Фереш Паши од Македоније.

У књизи је њему беседио:
Фереш Паша верна слуго наша!
Узми војске колико ти драго,
Те пороби земљу Арбанију.

И ухвати жива Скендербега,
Кои ми је пуно додијао
Палећ моје бијеле вароши,
И водећи сужње у Кауре.

Наћ' ћеш њега на међашу моме
С' три хиљаде свои Арбанаса.
Немој обдан на њег' ударати,
Него обноћ верна слуго моја.

Кад је Паша књигу разгледао,
Брзо војску беше сакупио,
Те отиде наћи Скендербега.
Обноћ иде, а обдан почива.

Мисли јадан Турчин Ферих Паша,
Да ћ' ударит на њег' изненада;
Али Борђе мудра змија беше,
За његове путе знадијаше.

Дочека га у гори зеленој,
А у Мокри планини високој.
Из бусије удари на Турке,
Све изсече, мало ко утече.

Још и Паши главу одсекоше,
Погуби га Скендербеже Бане;
А хиљаду живи ухватише,
Те ји воде Кројану белому.

Кад је Мурат гласе разумео,
Да је њему војска изгинула,
Од жалости русу браду гули,
Горко цвили, и сузе пролива.

Када ли се наплакао беше,
Срдито је Мурат говорио:
Аранзадо Скендербеже 'Борђе!
Или глава моја, или твоја.

О Господо, Паше, и Везири!
Није л' кога породила мајка,
Да погуби Арбанаса Бана,
Ил' погуби, ил' доведе жива?

Ко освети Ферех Пашу мога,
И делије моје изсечене;
Везиром ћу њега учинити,
Над свим' Пашам, Агам' и Спаијам'.

Сва господа муком замукоше;
Али нехте силени Мустапа.

Већ загрће своје беле руке,
И јуначке засукује брке.
Пак говори Цару честитому:
Дај ми војске петнаест хиљада;
А ево ти тврду виру дајем,
Поробит' ћу земљу Арбанију.
Довест' ћу ти жива Скендербега,
Ил довести, ил донети главу.
Капетана Мусу Арбанасу,
И Амеџу синовца његова.
Говори му Мурат Царе силни:
Послушај ме верна слуго моја!
Ако мислиш Епир поробити,
Скендербега жива ухватити.
Узми војске петдесет хиљада;
Јер ти незнаш што су Арбанаси,
Ударит' ће један на стотину,
А Скендербег хоће на хиљаду.
На то се је Паша насмијао,
Мурату је тихо говорио:
Ево теби тврду веру дајем,
На мејдан ћу зазват Скендербега.
Одсећ' ћу му главу на мејдану,
Нека виде Турци и каури,
Како сече сабља Мустапина.
То говори, а Бога не моли;
Већ он скаче на коња витеза,
И поведе своју силну војску,
Те отиде к' равној Арбанији,
Да погуби Скендербега Бана.

Ал' је њему лоша срећа била,
Дочека га Арбанасе Бане
На међашу Цара честитога,
У бусији, у гори зеленој.

Из бусије удари на Турке,
Те ји сече по гори зеленој.
Пет хиљада глава одсекосе,
Мало мање живи ухватише.

Ал' утече хвалислав Мустаца
И без пушке, и без сабље бритке,
Без сарука и самур калцака.
Еј Мустаца! камо твоја хвала?

23.

Рано рани Закарија Бане,
Те говори старој мајци својој:
Остај с' Богом мила мајко моја!
Ево идем до девојке моје.

Мајка њему беседила беше:
Не ход' тамо драго дете моје!
Дукађин је давно преболио,
Кои иште русу главу твоју.

Засест' ће ти у гори зеленој,
Ударит' ће на те из ненада,
Те ће тебе синко погубити,
Мене твоју мајку разцветити.

Закарија мајке неслушаше;
 Већ отиде к' двору девојкину.
 Здраво Бане до девојке дође,
 И здраво се натраг повратио.
 Кад уљезе у луге зелене,
 Лоша му је доскочила срећа:
 Дочека га Дукађине Бане
 У бусији у гори веленој.
 Из бусије удари потајно,
 Те погуби Закарију Бана,
 И његова Богом побратима
 По имену Црнојевић Павла.
 Оста јадна љуба Душманића
 По имену Божица Баница.
 Кукајући кано кукавица,
 А преврћућ кано ластавица,
 И без синка, и без заручника,
 У Даину граду бијелому;
 Ал' ево ти рата жестокога!
 Књигу пише Дужде Млетчанине,
 Те је шаље од Скадра господи,
 Овако је њима беседио:
 Како белу књигу разгледите,
 Од Даина кључе заиштите.
 Поставите моје Витезове,
 Нека бране Даин на краини;
 Јер је њега мени даровала
 Удовица сирота Божица.
 Кад господа књигу проучише,
 Од Даина кључе заишкаше,

Поставише у град витезове,
Све војнике Дужда Млетачкога.
Кад је Борђе гласе разумио,
То је њему пуно жао било.
Скупи војске тринајест хиљада,
Те отиде Даину белому.
Са сви га је страна обседнуо,
Пак га бије силеним топов'ма.
Књигу пише млади Капетане
Из Даина града бијелога.
Те је шаље Дужду Млетачкому,
У књизи је Дужду беседио:
Купи војску мили господаре!
И шаљи је на помоћ Даину.
Когано је Борђе обседнуо
Ево има три недеље дана.
Те га бије огњеним топов'ма,
Јуриш чини, лагум подкопава.
Кад је Дужде књигу прегледао,
Скупи војске петнаест хиљада,
Те је шаље на помоћ Даину,
И пред њоме Бурић Генерала.
Бурић беше рода јувачкога,
Младо момче пуно поносито,
Дружини је својој беседио:
Послушајте мила браћо моја!
На гласу је Скендербеже Бане,
Да је силни јунак на краини;
Ал' у њему неима јунаштва,
Нег' издаје и Турске преваре.

Нема Борђе од боја заната,
Не делује дело од јунака;
Већ се скита по гори зеленој,
Те заседа кано пустаија.

Ево вами тврду веру дајем,
Кад угледа моју силну војску,
Аабанасе Скендербеже Бане,
Побегнут' ће натраг без обзира.—

Не хвали се Скендербеже Бане;
Већ понизно светује војнике,
Овако је Борђе беседио:
Арбанаси мои витезови!

Иде на нас војска Принципова.
Пред њоме је Бурић Генерале,
Ваља данас с' њоме бојак бити,
И јуначку срећу прокушати.

Није ово бојак бити с' Турци;
Већ с' Латини мудри Талијанци,
И с' Хорвати на гласу коњици,
Кои ће нам пуно додијати.

Послушај ме Муса Капетане!
Ти ћеш удрит с' војском на Латине,
Ја ћу с' моим крилом ударити
На коњике младе Далматине.

Ти витеже Врањанине кнеже!
Ударит' ћеш с' пешци и коњици
На вас дундар Дужда Млетачкога,
У кому су млади Арбанаси.

Ал' вас молим мила браћо моја
Нерођена кано и рођена!

Кад Дуждеву војску разбијете,
Пустите је здраву и веселу
Побегнути Скадру бијелому.
Нису Турци него браћа ваша,
Кои једну веру верујемо,
Нит' је лепо, нити је поштено,
Да њиову крвцу пролијемо.
Пак подиже своје витезове,
Десет хиљад пешак и коњика.
Три хиљаде остали војника
Под Даином градом на краини.
Малено је постојало време,
Сретоше се две војске огњене,
Сретоше се, те се ударише
Црним праом, и тежким оловом.
Удри Муса на Латине младе;
Ал се бране кано витезови:
А Скендербег удри на Хорвате;
Ал' ји с' места поместит неможе.
Врањанин је с' војском ударио
На вас табор Дужда Млетачкога;
Ал' у њему јунака не беше,
Нег' чобана, и млади тежака
Од лијене земље Арбаније,
Кои нису боја ни видели;
Камо ли су главе одсецали,
Побегоше с' главом брез обзира.
Остадоше Хорвати јунаци,
И Латини млади Талијанци,
Бојак бијућ од јутра до подне
На сред поља близу Скадра града.

Здраво дошли Скадру бијелому
 Бојак бијућ, натраг узмичући.
 Оста мртви на сред поља равна
 Две хиљаде Дуждеви делија.
 Хиљаду ји живи уватише,
 И Дайну граду поведоше.
 Ал' је Борђе срца милостива,
 Све ји пусти двору бијелому.
 Оста мртви Борђеви делија
 Три стотине млади Арбанаса,
 Седамдесет још сувише беше
 Мртви људи, Барлецио пише.

24.

Војску купи Отмановић Царе
 По имену Мурат Сулејмане.
 Купио је по' године дана,
 Од Митрова до Бурђева данка.
 Деведесет хиљада коњика
 Све по избор силени војника.
 Триест хиљад Паша и Нефера;
 А толико млади Јањичара.
 Када ли је беше сакупио,
 Господи је Мурат беседио:
 Светујте ме верне слуге моје!
 Куда ћемо с' војском ударити?

Или ћемо Кроју обседнути?
Ил Светиград бели на Краини?
Веле њему Паше и Везири:
Да идемо белу Светиграду,
Коино је смутња на Краини,
Те је нами пуно додијао.
Ако ти га освоити Бог да,
Сва ће твоја бити Арбанија.
Господу је Царе послушао,
И отиде с' војском Светиграду.
Када ли га беше обседнуо
Бијелу је књигу написао.
Те је шаље Петру Капетану,
Од бијела града Светиграда.
И остали његови војници
Од лијепе земље Арбаније.
Лепа поздрав Петру Капетану,
И његовим младим витезов'ма;
А од мене Света Господара
Честитога Отмановић Цара,
Нека знадеш Петре Капетане!
Да те љубим кано синка мога
Рад верности и јунаштва твога,
И твоије млади Арбанаса.
И ви вашу љубав покажите,
Те од града кључе пошаљите;
А видит' ће сва војска Царева,
Како ћу вас даровати лепо.
Ходи к' мени Петре Капетане!
Честита ћу учинити тебе

Слушај мене не изгуби себе,
Ни твоије млади витезова.

Ако ли ме послушати нећеш,
Ево теби тврду веру дајем:
Моја светла сабља дамаскиња
Твоје ће се напоити крвце.

Не уздај се на гласу витеже!
У десницу Бана Скендербега!
Јер неможе помоћи ни себи,
Камо л' тебе и дружину твоју.

Јер умире од глада и жеђе,
Скитајућ се по гори зеленој.
Тражећ јаме и густе дубраве,
Да утече сабљи Муратовој.

Ал' га стигла вера потрвена,
Чиста вера Светца Мухамеда,
И праведна крвца проливена
Витезова Цара честитога.

Ма тако ми поста рамавана,
И ћитапа мога Алкорана;
Нека скаче у морске дубљине,
Наћи ће га сабља Муратова.

Књигу чита Петар Капетане
Од бијела града Светиграда.
Када ли је проучио беше,
Другу књигу он Мурату пише.

Овако је Петар беседио:
Част и дика, поклон и поштење
Светлом Цару Мурат Сулеману,
И његовим Пашам, и Везиром

Од Перлата Петра Капетана,
И његови млади витезова,
Верни слуга Скендербега Бана,
Скендерије равне господара.
Чудим ти се мој честити Царе!
Што говориш, што л' у књизи пишеш:
Да ти пошаљем кључе Светиграда,
И брез боја, и брез крвце црне.
Да си мени по' града сорио,
И с' топови бедем оборио;
По' дружине моје погубио,
Вас Светиград крвљу натопио.
Још ти неби предо' Светиграда,
Ни мојега Бана оставио!
Јер сам њему тврду веру задо',
Да му нећу предат' Светиграда,
Докле ми је на рамену глава.
Што ли пишеш мој честити Царе!
Да се Ђорђе по планини скита
Умирући од глада и жеђи,
Ти се вараш, вера ти је моја.
Не скита се по гори зеленој;
Већ он купи по краини војску,
Арбанасе по избор јунаке,
Кои ће ти пуно додијати.
Кад је Мурат књигу проучио;
Господи је својој беседио:
Како бела зора забијели,
На град ћемо јуриш учинити.
Једва Турци зоре дочекаше,
Када ли је она забелила,

Завикаше Цареви телали,
Развише се свилени барјаци.
Полетише Турци Јањичари;
А пред њима Наше и Везири,
Још и Мурат Отмановић Царе
С' голом сабљом у десници руци.
На Светиград јуриш учинише,
Те га са сви страна обколише.
Прислонише љестве уз бедеме
С' голим сабљам' на бедеме скачу.
Ах мој Боже големе жалости!
Тежка ти се крвца проливаше.
Око' бела града Светиграда,
Црна крвца Цареви делија,
На јуришу кои изгибоше;
Али бела не узеше града.
Већ се плачућ повратише натраг
Мало здрави, пуно израњени.
Али ево и горе жалости!
Удри Буро из горе зелене
На коњике Цара честитога,
И на Турке јадне сејсанџије.
Те ји тера уз поље нив поље,
Кога стиже на поле пресеца,
Коње вата, а коњике сече;
Мало кои њему и утече.
То је чудо и Цар угледао,
Изпод бела града Светиграда.
Поче Царе сузе проливати,
И Светиград љуто проклињати;

Светиграде ти се не белио!
У теби се јунак не родио!
Из неба те стреле удариле!
Љуте стреле Азрета Алијне!

Светиграде на краини смраде!
Камо моје Паше и Кадие?
Камо ли ми деца Јањичари?
Кси своје погубише главе

Јуриш чинећ од јутра до подне:
Али тебе узет немогоше;
Него под њим јадни изгибоше,
Мене старца тежко уцвилише.

Скендербеже једна харанзадо!
Камо мои по избор коњици?
Проклет био ко те је родио,
И бијелим млеком задоио! —

Када ли се наплакао беше;
Фериш Пашу себи зовијаше,
Те је њему Мурат беседио;
Фериш Паша верна слуго наша!

Када сутра на град ударимо,
Узми војске двадесет хиљада,
Те ми чувај беле чадорове
Од хајдука Кастриотић Борђа.

Ал' је Паша Цару беседио:
Не брини се мили господаре!
Ево теби тврду веру дајем:
Како згледам Бана Скендербега,
Позват' ћу га на мејдан јуначки.
Одсећ ћу му главу на мејдану,

Теби љу је Царе даровати
За јабуку, моме господару.

Када ли је данак освануо;
Развише се зелени барјаци,
Ударише бубњи и свираде,
Завикаше Цареве делије.

Једни носе гвоздене полуге,
Други носе греде и балване
Око града куле начинише,
Изпод града лагуме копају.

Трећи носе љестве танковите,
Те ји пењу граду уз бедеме;
Ал колико Турак узлазаше
Онлико ји стрмоглав падаше.

Ту се бише три дебела сата!
Али бела не узеше града.
Оста мртви силени Турака
Седам хиљад и више јунака.

Ево побро и горе жалости!
Удри Буро из горе зелене
На коњике Цара честитога,
И на младе Турке сејсанције.

Дочека га силни Фериш Паша
С' дваест хиљад своје делија.
Спомону се, уједе га змија,
Што се Цару обећао беше.

Позва Бурџу на мејдан јуначки.
Како га је Буро разумео;
Вучју капу на очи намиче,
Бије коња чизмом и мамузом.

Пак полети кано соко' сиви.
Гди га стиже ту му главу диже.
Прије Паша црној земљи паде;
Него га је Буро ударио.
Кад видише остали коњици:
Да је Фериш Паша погинуо,
Побегоше главом брез обзира;
А за њима млади Арбанаси.
Секоше ји побратиме драги
До чадора Цара честитога.
Када ли се натраг повратише,
Сваки носи главу од јунака.
То гледаше Мурат Царе силни
Изпод бела града Светиграда.
Нит' се смије, нит' се разговара;
Већ од туге занемио беше.
Он улази под чадоре беле,
За три данка ни с' ким не говори.
Када ли је четвртому било,
Проговара Отмановић Царе:
Помози ме Светче Мухамеде!
Кои си ме досад помагао;
Пак узимље дивит, и артију,
Те написа листак књиге беле.
И шаље је Петру Капетану.
У књизи га поздрављаше лепо,
И везирлук још му обећава.
На све Наше, Аге и Спаије.
А војником благо небројено,
И читлуке у земљи Царевој.

Ацилуке у сред Романије,
Кадилуке гди је кому драго.
Ако даду кључе Светиграда
Брез пролива крви од јунака,
И познаду Цара честитога
За својега добра господара.
Капетан се е' војском разговара,
Те овако Цару одговара:
Имаш знати мој честити Царе!
Да ћу прије изгубити главу;
Него издат' мога господара
Скендербега од Кројана Бана.
Коме'но сам тврду веру задо',
Да му нећу издат' Светиграда.
Моја војска немари за благо;
Ти га подај кому ти је драго.
Везирлуке Нашам и Кадијам,
Кадилуке оцам и хаџиам.
Ал' се нађе један издаица,
Кому бјеху јаспре омилиле:
Дибреж Јанко, да га Бог убије!
Бугарскога рода и племена.
У граду је воду отровао,
Душа њему раја невидила!
Све заплака мало и велико;
А највише Петар Капетане.
Ал' се њему ино немогаша;
Веће е' Царем чини уговоре:
Да ји пусти поћи Скендербегу,
Под пушкама и под сабљам' бритким'.

А да ће му кључе поклонити,
И од града врата отворити.
То им Царе допустио беше
А они му врата отворише.
Еј неверо, није те не било!

25.

Од када су Цари постанули
У Једрени граду бијелому;
Није већа војска сакупљена
На витеза Бана Скендербега.
Што сакупи Мурат Царе силни,
Купио је годиницу дана.
Када ли је сакупио беше,
Диже војску на Кроју бијелу.
Колико је Гиран поље равно,
Изпод Кроје града бијелога,
Свега су га Турци притиснули,
И попели беле чадорове.
Кад ли војска починула беше,
Силни Мурат белу књигу пише,
Те је шаље Кројском' Капетану,
По имену Кнезу Врањанину.
У књиви га Мурат поздрављаше,
Те овако њему говораше;

Лепа поздрав младу Капетану,
Врањанину од старине Бану.
Коју шаље господар од света
По имену Мурат Сулејмане.
Бритка бабља Бога великога,
И буздован светца Мухамеда.
Видио си Кнеже Врањанине
Силну војску под Кројаном градом.
Би ли лашње звезде преброијо,
Него војску Цара честитога.
Ово јесу свати витезови,
Лепи свати Мемеда мојега.
Кои су се довде потрудили,
По Кројану лијепу дјевојку.
Коју'но сам давно замерио,
Замерио и прстеновао
За мојега синка најдражега
По имену Мемеда младога.
Врањанине Кројски Капетане!
Ил' ми предај Кроју поноситу,
Или чекај свате витезове,
И приправљај господске дарове.
Из бостана румене јабуке,
Русе главе твоих витезова,
Сви су мои свати поносити,
За друге ти нехају дарове.
Њему Кнеже књигу одписује;
У књизи се старцу подругује:
Не будали мој старче невољни!
Није Кроја за Турке дјевојка.

Јер од давна има господара
По имену Кастриотић Бана.
Кои би се прије потурчио,
Него би је теби даровао.

Ходи мени кад је теби драго,
И сви твои свати витезови.
Лепе сам им даре приправио,
Црна праха и тежка олова.

Поздрављате Кројана госпоја
Заручница Кастриотић Бана.
Лепе ти је даре приправила,
Бритку сабљу Буре господара.

Када га је Царе разумео,
То је њему и помучно било;
Али му се ино немогаше;
Већ господи тихо бесеђаше:

Ево Врана књигу одписује,
У књизи се мени подругује:
Да ми неће поклонити града,
Док је њему на рамени глава.

Ал' ево му тврду веру дајем:
Ако ми га ухватити Бог да,
Црне ћу му очи извадити,
Жива ћу га на мије дерати.

Ваља да ми рано уранимо,
Те на Кроју сложено ударимо.
Ко увати Кнеза Врањанина,
За Пашу ћу њега учинити.

Још не беше зора забелила,
Завикаше Цареви телали:

Сви на ноге Турци витезови!
Да се иде Кроја узимати.
Поскочише Паше и Везири,
Од бедрице сабље повадише,
Барјактари развише барјаке,
Алај Бези подигоше војску.
Те на Кроју јуриш учинише,
Са сви страна нагло ударише.
С' једне стране Турци Јаничари,
С' друге стране Паше и Сејмени.
Јес' ли побро икада видио,
Када снијег лети из облака.
Тако стреле у Кроју падаше,
Те војником ране задаваше.
И тресе се дрвље и камење
Око' Куоје високе планине.
Од топова шиба и пушака,
Од јаука рањени јунака.
Над Кројом је сунце помрчало
Од црнога праха и олова.
А видови крвави бијаху
Све од крвце Цареви делија.
Бела града неузеше Турци;
Него под њим многи изгибоше,
Око' града на снопе лежаху,
Те Мурату јаде задаваху.
Али ево и горе жалости!
Удри Буро из горе зелене
На коњике Цара честитого,
Те погуби хиљаду Турака.

Из под Кроје то Мурат гледаше,
Браду гулећ, сузе проливаше.
Диже војску изпод бела града,
Пак он уђе под чадоре беле.

За три данка ни с' ким неговори,
Нити клања, нит' абдест узима.
Кад четврти данак освануо,
Зове Мурат Паше и Везире.

Срдито је њима говорио:
Ил' сте дошли Кроју освоити,
Ил' Мурата Цара укопати,
На Тирани пољу широкому?

Ево вама тврду веру дајем:
Ако сутра Кроју не узмете,
Живе ћу вас у топе мећати,
И с' вама ћу Кроју узимати.

Када ли је данак освануо,
Ударише Турски таламбаси.
Светле сабље повадише Паше,
Јањичаре на град натераше.

Љестве носе Паше и Сејмени,
Те ји међу граду уз бедеме.
Ал' се бране витежки грађани,
Љестве ломе, одсецају главе.

Ах мој Боже големе жалости!
Тежка ти се крвца проливаше,
Низ долину она тецијаше,
У Дрину се реку саливаше.

Малено је време постојало,
Удри Буро из горе зелене

На чадоре Цара честитога,
Сече Турке ни броја се незна.
Када га је Мурат угледао,
Изпод Кроје града бијелога,
Овако је Царе беседио
Где слушају Паше и Везири:
Скендербеже горска харамно!
Врло ти си мени додијао,
И јуначки глава одсекао:
Али твоје неодсече нико.
Или имаш коње беле Виле?
Ил' јунаке сиве соколове?
Ил' је твоје од мазије тело?
Јер ти сабља наудит' неможе.
На Ацама често ударасмо,
И његову војску изсекосмо.
Бојак бисмо с' Царем Константином,
И његову земљу освоисмо.
Побисмо се с' Краљем Караманом,
Те његово Царство освоисмо.
Бојак бисмо с' Краљем Владиславом,
И русу му главу одсекосмо.
А сад има пуно годиница:
Да војујем и да бојак бијем,
Да би с' киме, неби ни жалио;
Већ с' хајдуком од Кројана Баном.
Кога нигда придобит' не мого'
Ни на силу, нити на превару.
И ово су љуте ране моје,
Које нигда пребољети нећу.

Што ће рећи Краљи и Цесари,
Што л' остали Бани и главари,
Ко придоби силу Муратову?
Ко л' изсече Турке Јањичаре?
Посла на њег' Али Пашу мога,
И с' њим војске четр'ест хиљада!
Све коњика по избор војника,
Да погубе Скендербега Бана,
Ил' погубе, ил' доведу жива.
Ал неверни Кастриотић Бане,
Сву изсече силну војску моју
На сред Дибре поља великога.
Опет посла Фериш Пашу мога,
И с' њим војске петнајест хиљада.
Неби ли га обноћ преварио,
И русу му главу одсекао?
Ал' проклети Скендербеже Бане,
Из потајни удари бусија,
Те погуби Фериш Пашу мога,
И његову на превари војску.
Поузда се у Мустапу мога;
Да ће добит Скендербега Бана;
Али змија Кастриотић Буро,
Разби Пашу, изсече му војску.
За осветит' моје витезове
Од Скендера Бана изсечене,
Скупи војску, пођо Светиграду:
Да на силу ја освоим њега.
Освои га; али на превару:
А када се натраг повратисмо,

Те преброја силну војску моју;
Ал' то нејма половина војске.

Ово има по' године дана;
Како бијем Кроју са сви страна.
Не могу је тужан освоити,
Ни на силу, нити на превару.

Већ изгибе силна војска моја
Под Кројаном, он се не белио!
И још ме је болест обхрвала
Од старости, и тежке жалости.

Помози ме Светче Мухамеде!
Кои си ме досад помагао.
Ако ли ме ти помоћи нећеш,
Ево ти се кунем на Ћитану:

Разорит'ћу високе муваре,
А зидат'ћу цркве и олtare.
Разковат'ћу сребрне ибрике,
И коват'ћу крсте и кандила.

Погубит'ћу оцу великога,
Клањат'ћу се Нани Латинскому.
То изусти, а душу изпусти
Под Кројаном на пољу равнومه
И полети к' Светцу Мухамеду,
Те се Мурат с' њиме барабари,
Близу Светца подви ноге седе,
Лулу пушећ' на ватри се гријућ.

Књигу пише момче Свезнадаре,
Из Једрене града бијелога;
Те је шаље Скендербегу Бану,
Арбаније равне господару.
Жао ми је Скендербеже Бане!
Да ћеш лудо изгубит главу,
Шетајућ се с' Баницом госпојом,
По међашу Цара честитога.
Једа чиниш на гласу витеже!
Да не знаде Мемед Царе силни
Куд се шеташ, и вино изпијаш
Знаде Бане вера ти је моја.
Те ево је војску сакупио,
Све коњаника дванајест хиљад
Пред њима је Амеца витеже,
Силни јунак од Мацедоније.
Коино се од давна зариче:
Да ће одсећ русу главу твоју,
И твојега Мусе Генерала,
Коино је Арбанашка хвала.
Кад је Буро гласе разумео,
Малену је војску сакупио,
Пет хиљада млади Арбанаса,
Пак отиде преко Дибре равне.
Кад је дошо' на Модриш планину;
С' планине је Турке угледао,

Сађе с' војском под Модриш планину;
Те улази у густу дубраву.
Око друма намешта бусије,
Све најбоље пешце и коњике,
С' једне стране Мусу Генерала;
С' друге стране Амеџу синовца.
Мало време постојало беше;
Ал то језде Цареви коњици,
Певајући и попевајући,
И весело коње играјући.
У дубраву густу уљезоше,
На бусију Турци нагазише.
Удри Ђуро из горе зелене,
Те разгони Цареве делије.
С' једне стране Скендербеже Бане;
С' друге стране Муса Капетане,
С' треће стране Кнеже Врањанине
А с' четврте Амеџа Војвода.
Седам хиљад глава одсекоше;
А остали једва утекоше.
Млада Пашу ухватише жива,
Ухвати га Амеџа Војвода.
Намери се јунак на јунака,
На витеза свога имењака.
Млад Амеџа на Пашу Амеџу;
Те га хвата, зањег' благо пита.
Кад разуме Мемед Царе силни,
Да је Ђуро Пашу ухватио,
И његову војску изсекао,
Виче Царе иза свега гласа:

Гди си сада светче Мухамеде!
Или незнаш, ил' нехајеш за нас?
Или пијеш у мејани вино
С' моим Бабом Мурат Сулејманом?
Али си се јадан забавио
Љубећ младе Туркиње дјевојке?
Али те је заболила глава,
Те неможеш помоћи ни себи?
Али су ти Турци омрзнули?
И Латинска вјера омилила?
Камо твоја сабља окована,
Те несјечеш Скендербега Бана?
Пробуди се светче Мухамеде!
Те освети и себе и мене;
Јер у двору неимам јунака,
Кои би ме осветио лепо.
То је чуо Дибран Капетане,
Мемеду је тихо беседио:
Утјеш се мој честити Царе!
Ја ћу тебе осветити лепо.
Дај ми војске дванајест хиљада,
Све коњика по избор делија.
Донет' ћу ти главу Скендерову,
Донет' ћу ти њетову љубовцу.
Вели њему Царе Господаре:
Ако мислиш мој сиви соколе!
Погубити Бана Скендербега.
Узми војске двадесет хиљада.
Јер ти незнаш што су Арбанаси,
Ни Скендербег Арбанашки Бане.

Ударит ће један на стотину,
А Скендербег хоће на хиљаду;
За то Паша хаје, и нехаје;
Већ подиже своје витезове,
У све војске петнајест хиљада,
Пак отиде низ то поље равно;
Али му је лоша срећа била,
Сусрете га од Кројана Бане,
На њега је јуриш учинио,
Русу му је главу одсекао.
Кад видише Цареви коњици,
Да је Дибран Паша погинуо;
Побегоше главом без обзира,
А за њима Арбанаси млади.
Тераше ји до Једренег рада,
Секоше ји од по' дне до мрака.
Дибран Паша! камо твоја фала?
Камо ли ти Скендерова глава?

27.

Књигу пише Отмановић Царе,
По имену Мемед Сулемане;
Те је шаље Муси Капетану,
Скендербега Бана Генералу;
Кажу мени Муса Капетане!
Да таквога не има јунака,

У Турчина, ни у Каурина.
Али ти је залуду јунаштво,
Зашто дворш слепа господара,
Кои незна за јунаштво твоје.
Да ти дворш Цара честитога,
Одавна би био за Везира.
Оди к' мени Муса Капетане!
Ево теби тврду веру дајем:
Дат' ћу теби благо небројено,
И Пашалук од Македоније.
Ако ли ми ти погубиш Бана,
Скендербега твога господара,
Дат' ћу теби круну позлаћену
Од лепе земље Албаније.
Кад је Муса књигу проучио,
Превари се уједе га змија.
Те остави Буру господара,
Оде дворит Отмановић Цара.
Када дође Цару честитоме,
Лепо га је Царе причекао:
Уза се је Мусу поставио,
Да му служе Паше и Везири.
Пофали се Муса Капетане,
Вера моја мој честити Царе!
Како сгледам Бана Скендербега,
Позват' ћу га на мејдан јуначки.
Одсећ ћу му главу на мејдану,
Освоит ћу равну Албанију;
Већ те молим мој честити Царе!
Да ми дадеш силну војску твоју.

Што заиска Муса Капетане,
Што заиска, то му Царе даје:
Двајест и шест хиљада коњика,
И сабрани по избор војника.

Диже војску Цара честитога,
Преко равне земље Романие;
Кад је дошо' у земљу Бурину,
На Дибри је табор учинио.

Малено је време постајало;
Ал' то иде Скендербеже Бане,
И с' њим војске дванајест иљада,
Арбанаса по избор коњика.

Стаде војска Арбанаса Бана,
Близу Турске на сред поля равна;
Али прие нег се ударише
Две огњене на сред поља војске;

Виче јунак из војске Цареве,
По имену Атмаца делиа:
Је ли кога породила мајка
Да м' изађе на мејдан јуначки.

То је чуо Гропа Захариа,
Кнез и витез, јунак од старине.
Он неможе срцу одолити;
Већ се скаче на коња витеза.

Удари га чизмом и мамузом,
И положи копље од мејдана,
Кубашлиу над очи надмиче;
Те полети кано соко сиви.

Супрот њему Атмаца делиа,
Удрише се, како се стигоше.

Један другом ране незадаје,
Јер се у сред коња ударише.

Ал' ето ти велике жалости,
Оба коња земљи поклекнуше;
Од велике снаге и хитрости
Мејданцие на земљу бацише.

Ал' се скачу на ноге јуначке,
Те се светлим сабљам' ударише;
А када се сабље изломише,
По беле се уфатише руке.

Ево брате и горе жалости!
Један другог дор'ват неможе,
На уста им бела пена скаче;
Ал' Турчину бела и крвава.

Рваше се од јутра до по' дне,
Када ли је по по' дневу било,
Клекну Турчин на земљицу црну,
Те изгуби своју русу главу,

Погуби га Гропа Захариа,
Арбанасин силни мејданциа,
Однесе му главу и одору,
Приказа је Скендербегу Бану;

А он њему крило позлаћено,
И на крилу два драга камена;
Још му даје од злата колајну,
Којано је у Млетци кована.

Кад ли види Муса Капетане,
Да је њему витез погинуо;
Он се скаче на коња голема,
Те излази на сред поља равна.

Пак завика иза свега гласа,
Те дозивље Скендербега Бана,
Како виче Муса Капетане,
Разлежу се брда и долине.

Скендербеже од Кројана Бане!
Ако јеси витез од поштења;
Изађи ми на мејдан јуначки,
Зове тебе Муса Капетане.

Мучи Бане неговори ништа;
Већ се мисли и у земљу гледа:
Ал' немучи Арбанасин Муса;
Већ га псује, и женом називље.

Када га је Бане разумио,
На ино се њему немогаше;
Већ поседе добра коња свога,
По имену шарца великога.

Вучју капу над очи надмиче,
Бије коња сребрним мамузам,
И положи копље од мејдана,
Те полети кано ластавица.

Из зуба му ватра посицаше,
Из очију муња удараше,
Када га је Муса угледао,
Престраши се жалостна му мајка.

Те побеже у војску Цареву,
Осрамоти Цара честитога,
Страх зададе свој војсци Царевој,
Тужан Муса! камо твоја хвала?

Ал' ево ти боја жестокога,
Удрише се две војске огњене,

На сред Дибре поља широкога,
Те се бију прахом и оловом.
Ту се бише три дебела сата,
С' обе стране многи изгибоше,
Још се незна чији мејдан беше,
Или Турски, или Арбанаски?
То је Бури и помучно било;
Зубим' шкрину, а повади Ђорду.
На Турску је војску ударио,
А за њиме остали коњици.
Лети Буро кроз војску Цареву,
Кано вуче кроз бијеле овце,
Кржаве му руке до рамена,
Шарцу коњу грива до стремена.
Секућ јадне Цареве делије,
На сред Дибре поља великога.
Пресецаше коње и коњике
Још и оне младе оклопнике.
Њега Турци поднет' немогоше,
Натраг бела плећа окренуше.
Побегоше уз то поље равно;
А за њима Арбанаси млади.
Секоше ји до мрклога мрака,
Двадест хиљад одсекоше глава.
Али Муса оста на мејдану
С' две хиљаде млади Јањичара.
Те се брани од јутра до мрака;
Али му је лоша срећа била:
Умеша се Скендербеже Бане
Међу Турке Јањичаре младе.

Те ји коље кано Јањце мале;
Ал' утече Муса Капетане,
Не би ни он јунак утекао;
Веће га је добар коњ однео.
Бежи Муса од града до града,
Дође плачућ Цару честитому,
И с' њим војске четири хиљаде,
Мало брате! и то израђено.
Када га је Царе угледао,
Срдито је Муси беседио:
Бре дишери Ђиди Баурине!
Камо војска Отмановић Цара?
Камо моје Паше и Кадије?
Камо ли ми Аге и Спахије?
Гди је мејдан? гди је твоја хвала?
Гди је Бана Скендербега глава?
Зовите ми црног Арапина,
Ибрахима мојега целата;
Да погуби једног Аранзаду,
Кои ми је огулијо браду.
Веле њему Турци Јањичари:
Немој Царе мили Господаре!
Јер је јунак Арбанасија Муса,
Ка' и витез Скендербеже Бане.
Ал' јунаци нису твои Турци,
Нит су мрки из горице вуци;
Зашто бела плећа окренуше,
Те уз поље равно побегуше.
Сам остаде Муса на мејдану
С две хиљаде твои Јањичара.

Сад промисли Царе Господаре!
Је ли право погубити Мусу?

Када ли је Царе разумео,
Прости живот Муси Капетану;
Ал' га тера из двора белого,
Нека умре од глади и жеђи.

Мислио се Арбанасин Муса,
Буда ли ће? на коју ли страну?
Да би бежо' Цару Татарскому,
Предат' ће ме Цару неверному.

Да би бежо' Краљу Унгарскому,
Унгарци су људи поносити;
Неће нико ни гледати на ме,
Колик' да сам рода Хорјатскога.

Да побегнем Дужду Млетачкому;
Скоро се је с' Буром побратио,
Псоват' ће ме и жене и деца,
Те ће рећи: да сам издаица.

Сада знадем што ћу учинити:
Врћ' ћу тежак синџир на гр'оце,
И отић' ћу мому господару
Скендербегу од Кројана Бану.

У њега је срце милостиво,
Милостиво, и Бога бојеће.
Мени ће се Буро смиловати,
И опет ћу с' њиме војевати.

Што је реко, то је учинио,
На грло је синџир поставио;
Те побеже Бури господару,
А захвали Отмановић Цару.

Пада Муса на ноге Ђурине,
Те ји горким сузам' поливаше,
Сву је војску на плач обринуо,
А највише Бана Скендербега.

Диже Мусу за бијелу руку,
Сузе таре, с' њиме се целива,
Мусу теши за здравље га пита;
А не кори куда се је скито?

Поврати му села и вароши,
Равна поља, зелене ливаде,
Генералство, које имађаше;
Прије него утекао беше.

Још је Ђуро тихо говорио :
Ко би мога Мусу прекорио,
Пред јунаци и пред витезови,
Мојом сабљом одсећ ћу му главу.

После Муса бољи јунак беше
Барлецио и Сагрето пише.
Хиљаду је главах одсекао,
И срамоту своју осветлао.

Још небеше изтекла даница,
Ни влашићи гору надитили.
Рано рани Мемед Царе силни,
Рано рани белу књигу пише:

Те је шаље Кнезу и витезу,
Од лепе земље Арбаније,
По имену Амеци војводи;
А синовцу Бана од Кројана.
У књизи га Царе поздрављаше,
Још овако њему говораше:
А незнаш ли Амеца витеже,
Од старине племићу и Кнеже!
Да је равна земља Арбанија
По закону твоја Бановина;
Теби ју је бабо оставио
Син старији Краља Иванића.
Ходи к' мени мој сиви соколе!
Да ти предам твоју Бановину,
Коју ти је стрико уграбио
На превари, да га бог убие!
Кад Амеци бела књига дође:
Књигу чита, од мила се смије,
Самур калпак ведру небу баца,
Сам се с' собом јунак разговара:
Захваљујем Богу великому,
И мојему Цару честитому
Кад дочека овога весела,
Те имадо, што од давна жели.
И побеже к' белу Цариграду
С' собом води децу и љубовцу.
Лепо га је Царе дочекао,
Златну му је круну саковао,
Постави ју на главу његову,
Учини га Краљем од Еџра.

Даје њему силну војску своју,
Све коњика петдесет хиљада.

И пред њима Исак Пашу свога,
Те је њему Царе беседио:
Кад освоиш равну Арбанију,
Окрунит ћеш за Краља Амецу.

Кад је Исак Цара разумио:
Диже војску к' равној Арбанји.
Малено је време постојало,
Викну Вила с' Модриша планине:

Купи војску Арбанашки Бане!
Ето на те силна Турска војска,
Пред њоме је драго дете твоје,
Десно крило Амеца војвода.

Кои ишће русу главу твоју,
И сву равну земљу Арбанију.
Има војске петдесет хиљада,
Влада с' њоме Исак Капетане.

Кад је Бане Вилу разумео,
Од жалости беше занемио;
Ал' се њему ино немогаше,
Веће купи по Епиру војску.

Беше Бане скупио војника,
Четрнајест хиљада коњика.
Пак је њима Бане беседио;
Послушајте мои витезови!

Кои мени науке даваше,
И начине лене нахођаше,
Како ћемо Турке добивати,
Из бусија на њи ударити.

Ево ме је сада одбегнуо,
И к' Мемеду Цару прибегнуо.
Иште браћо русу главу мою,
И сву равну земљу Арбанију
Амеца је мудра Аранзада,
Мучно ћемо придобити њега;
Јере знаде за конаке наше,
И бусије по гори зеленој.
Мудро ваља мудра преварити,
И с' начином с' њиме бојак бити.
Ево наук старца Скендербега,
Сад је време, да га кажем свега;
Када Турску војску угледамо,
Бежат' ћемо к' мору Принципову,
По далеко преко Арбаније,
Отић' ћемо к' Скадру бијеломе.
Помислит ће Амеца војвода:
Престраши се Скендербеже Бане,
И побећ'ће к' мору Принципову,
Да га бране Властели Мљетачки.
Коње своје раседлат ће Турци,
На сред поља попет ће чадоре.
Опит ће се вином и шербетом,
Те ће поспат кано и поклани.
А када ли почине сунашце,
Отић' ћемо пољем на около,
Ући ћемо у луге зелене,
Иза војске Цара честитога.
Удрит ћемо на њи иза зада,
Из горице црне из ненада,

Од куда се ненадају Турци,
Оданде ће ударити вуци.

Ал' вас молим мила браћо моја!
Када Турску потерамо војску,
Пазите ми синовца Амецу,
Радите га уватити жива.

Јер је оно драго дете моје,
Страо ме је изгубит ће душу,
Прогонећи стрица Скендербега,
А дворећи Цара невернога.

Пак подиже своје витезове
Преко лепе земље Скендерије,
Кад је био на поље Дибренско;
Ал' то иду Цареви коњици.

Некте Бане с' Турци бојак бити;
Већ побеже мору Принципову.
Гледо' га је Амеца војвода,
Гледао је, те је беседио:

Добра срећа Турци витезови!
Престраши се Скендербеже Бане,
И побеже на Дуждево море,
Да га бране Властела Млетачка.

Кад Амецу разумеше Турци,
Своје брзе коње раседлаше,
Пак попеше беле чадорове,
По сред Дибре поља широкога.

Дивна кола ухватише Турци,
Лијене су песме изводили,
Сваку песму они припеваше,
Новом Краљу од Епира равна.

Пију Турци вино и муселез,
И ракију од девет година.
Опише се, уједе ји змија,
Те поспаше кано и поклани.

Ал неспава Кастриотић Бане;
Већ подиже своје витезове,
Те отиде пољем на около,
И уиђе у гору зелену.

Када ли је зора забелила,
Удри 'Буро из горе зелене,
На алаје Турке разгоњаше,
Те им русе главе одсецаше.

Чудио се Амеца Војвода,
Младе Паше, Аге, и Спахије,
Одкуд дође та војска ненадна
Одкуд ли је? од које ли земље?

Неће 'Буро, да се разговара,
Него Турке и коље и пара.
Куд његова сабља допираше,
Онуд поток крвце тецијаше.

Не пуцају светли цефердани,
Нит се чују пушке Талијанке;
Него звече сабље и кадаре,
Бојна копља, мачи и ханцари.

Тријест хиљад глава одсекоше,
Пет хиљада живи ухватише,
Осветла се Муса Капетане,
Три стотине посече Турака.

А кад виде Амеца Војвода,
Бежи тужан уз то поље равно,

Залуду је и он утекао,
Јер га стиже Гропа Закарија.

Вега њему руке наопако,
Те га води Бану Скендербегу.

Када га је стрико угледао,
Амеци је тихо беседио:

Добро дошо' драго дете моје!

Јеси ли се синко уморио?

Барјак носећ преко Романије,
Пред сватови Цара честитога.

Нудер кажи круну позлаћену,

Коју ти је Царе саковао.

Постави ју на главу витежку,
Да видимо је ли ти пристала?

Покажидер са златом кошуљу,

Коју ти је дала Султанија,

Верна љуба Отмановић Цара,
Посестрима Краља од Епира.

Стрико ће те леише даровати:

На гр'оце гвоздену веригу,

Наруквице на бијеле руке,

И на ноге негве до кољена.

Клечи јадан Амеца Војвода,

Пред кољеном Бана Скендербега,

Свезане му руке наопако,

Тежак синџир виси о гр'оцу.

Сву је војску на плач окренуо;

А највише стрица Скендербега,

Гледајући синовца својега,

Како плаче и уздише тешко.

Он неможе срцу одољети,
Амеџи је руке опростио,
Те га шаље Краљу од Напуље,
Фердинанду посинку својему.

Нека шета по двору његову,
Брез прекора господе Епирске,
То се чудо и до Цара чуло,
Те похвали Скендербега Бана.

29.

Јуче Ђуро разби Амур Пашу,
А јутрос му бела књига дође
Од посинка Краља Пуљичкога
По имену млада Фердинанда:

Поочиме Скендербеже Бане
Или незнаш, ил нехајеш за ме,
Францези ми круну уграбише,
И краљевство моје освоише.

Сви су Бани мене одбегнули,
Протива се мени уздигнули;
А ево ме сада обседоше,
У Барлету граду бијелому.

Кога бију, нигда непрестају
С' црним прахом, и тежким оловом;
А највише с' бумбам и лубардам,
И осталим од боја оружјем.

Беше мени добра помоћ дошла,
Од Милана, и града Турина.
Тријест хиљад по избор војника,
И пред њима од Милана Бане.

По имену славни Херцег Фране;
Али му је лоша срећа била:
Францези му војску изсекоше,
Не далеко од Барлета града.

Већ те молим драги поочиме!
Или сада, или већ никада,
Да избавиш из невоље мене
Фердинанда Краља несрећнога.

Кои цвили, нигда непрестаје
У Барлету граду бијелому;
Чекајући од Бога помоћи,
И од тебе поочима свога.

Кад је Буро књигу разгледао,
Од мила је сузам' оборио;
Пак подиже своје витезове
Арбанасе пешце и коњике.

Те отиде граду Дубровнику,
И находи танене галије,
Још и друге од боја ђемије,
Те заједри преко сиња мора.

Кад су били близу Пуље равне:
Угледа ји Јанко Пицинине,
Од Францевске војске Генерале,
Гледао је, те је беседио:

Мили Боже! чије су ђемије,
Ил су ловци, или су трговци;

Или мени добра помоћ иде,
Од мојега Краља Лудовика.

Да освоим равну Италију,
Сву до Рима града бијелога,
До Милана и Турина града.
Штоно нам је дедовина стара.

Довивље га Вила посестрима:
Не будали Јанко Генерале!
Нит' су ловци, нити су трговци,
Нит' је војска Краља Лудовика.

Већ је оно Скендербеже Бане,
Коино се слави на све стране,
Није дошо' теби помоћ дати;
Већ је дошо' на те ударити.

Нечекај га под Барлетом градом;
Него бежи, и не обзири се,
Куда знадеш преко Пуље равне;
Јер ћеш лудо изгубити главу.

Кад разуме Вилу посестриму
Пицинине млади Генерале;
Диже војску изпод бела града,
Те побеже преко Пуље равне.

Када ли је подалеко био,
Од Барлета града бијелога;
Дружини је својој беседио:
Послушајте мои витезови!

Пред нами је планина висока,
Код ње ћемо чинит метеризе,
Скендербега Бана дочекати,
С' њим ћемо се браћо огледати.

Немојте се мои витезови!

Препадати Бана Скендербега,

Ни његови коња, ни коњика

Арбанаса хваљени војника.

Кад удари виор од сјевера,

Носи дрвље и тешко камење,

Нагло бане, ал' брзо престане;

Онакви су Арбанаси млади.

Нагло удру, брзо се уморе;

Пак побегну натраг у таборе,

Турски носе, Турски бојак бију;

Ал од боја знања неимају.

Истом јунак тако беседио;

Ал' то иду две огњене војске.

Једна војска Краља Фердинанда;

А друга је Скендербега Бана.

На Францезе складно ударише;

Јер пред њима силни јунак беше.

Када ли је данак освануо,

Дружини је Буро беседно:

Арбанаси сиви соколови!

Све уздање Бана Скендербега.

Камо ваше сабље оковане,

Које Турске одсецаше главе!

Гди ли су вам коњи витезови?

Камо ли вам копља од мејдана?

Ил' сте дошли у 'Талиу равну

Изгубити славу и поштење,

И велико име од јунака,

Којено се слави од Турака?

Или ваља данас погинути,
Ил' Францезску војску придобити.
Ми смо браћо у земљи Латинској,
Гди нејмамо брата, ни рођака.
Нит' имамо драга пријатеља,
Кои би нас на конак примио.
Нити знамо путе по 'Талији,
С' коим би смо натраг побегнули.
Сад је време витезови мои,
Да ви ваше име прославите,
И посинка мога осветите,
Фердинанда Краља Пуљичкога.
Када они Бана разумеше,
На Францезе сложено ударише.
С' једне стране Арбанаси млади,
С' друге стране војска Талијанска.
Мало време постајало беше,
Сви Францези натраг побегоше;
А ва њима Скендербеже Бане,
Те им русе одсецаше главе.
Ал утече витез Генерале
По имену Јако Пицинине.
Бежи јунак преко Италије,
Брез клобука, и брез сабље бритке.
Залуду је и он утекао;
Јер га стиже од Милана Бане.
Дарова га Краљу од Напуље;
Али му је лоша срећа била.
Нико Краља умолит неможе,
Да га пусти к' двору бијелому;

Већ му русу одсијече главу,
Те ју меће граду на бедене.
Иде Буро од града до града,
Сву је равну Пуљу освојио,
И градове беле преузео,
Те ји даје посинку својему.
А он њему благо небројено,
И два града у сред Пуље равне,
У којим се и сада налазе
Праунуци Бана Скендербега.
Кад се Бане натраг повраћаше,
Све заплака мало и велико;
А највише Краљу од Напуље,
И Скендербег Арбанаски Бане.

30.

Хвалиле се три делије младе,
Три делије, три Паше Цареве:
Да нам хоће допустити Царе,
Њега би смо осветили лепо.
Поробили земљу Арбанију,
И довели жива Скендербега.
То се хвале три Паше Цареве
На дивану Цара честитога.
Када ли је Царе разумео:
Три је силне војске сакупио,

Једну даје Синам Капетану,
Двајест хиљад млади Краишника.
Другу даје Паши Асан Бегу
Тријест хиљад пешак и коњика.
Трећу побро даје Јусуф Бегу
Осамнајест хиљада коњика.

Ал' се Паше погодит' немогу,
Ко ће први с' војском ударити
На витеза Бана Скендербега,
И његову земљу поробити?

Говорио Синам Капетане:
Ево има пуно годин дана;
Да војујем, и да бојак бијем,
Скендербеже мој ће сужањ бити.

Ал' му вели Паша Асан Беже:
У мене је рука од мејдана,
И прије сам главе одсецао,
Ја ћу први њега ухватити.

Говорио Паша Јусуп Беже:
Јунак јесам, и пристало ми је,
У мене су најбржи коњици
Од лијепе земље Романије.

Стигнули би сивога сокола,
Камо л' неби Бана Скендербега?
Ја имадем први ударити,
Моју сабљу крвце напоити.

А кад види Мемед Царе силни,
Да се Паше погодит, немогу,
Лепо ји је Царе погодио,
Те је њима тихо говорио:

Синам Паша верна слуга наша
На Бана ће први ударити;
А за њиме Беже Асан Беже,
За Асаном Јусуп Капетане.

Када Паше Цара разумеше,
До прне се земље поклонеше;
Подигоше силне војске своје,
Те одоше равној Арбанији.

Први дође Дели Синам Паша
У лијепу земљу Скендерију;
Ал' је њему лоша срећа била,
Дочека га од Кројана Бане.

У бусији код Мокре планине
На њега је јуриш учинио;
Војску му је под мач окренуо,
Сам утече Дели Синам Паша.

Малено је време постојало,
Ал' то иђе силни Асан Паша,
И с' њим војске тридест хиљада,
Од Азије, и од Татарије.

Бијелу је књигу написао,
Те је шаље Бану Скендербегу:
Скендербеже на гласу витеже!
Ако јеси витез од поштења

Не ударај из бусије на ме;
Већ изађи на поље Дибронско,
Да ми нашу срећу покушамо,
И видимо, ко је бољи јунак?

Њему Бане књигу одписује:
Не брини се Асан Капетане!

Ево теби тврду веру дајем,
Да ти нећу учинит невере.
Надај ми се до три бела данка,
И чекај ме на сред Дибре равне.
Онде ћемо коње проиграти,
И витежку срећу прокушати.
Када ли је к' трећем данку било;
Али иде Кастриотић Бане
С' десет хиљад своје коњика,
И четири хиљаде пјешака.
Дочека га Дели Асан Беже
На сред равна поља Дибренскога
Ал' се беше круто поплашио
Од витеза Бана Скендербега.
Дозивље га Скендербеже Бане,
Те је њему лепо беседио:
Саламалећ Асан Капетане!
Ево дође Скендербеже Бане.
Речи вежу младе витезове;
А конопи коње и волове.
Нисам тебе преварио побро!
Држи ме се! ето мене на те.
Паг повади сабљу оковану,
И положи своје бојно копље,
Те удари на војску Цареву;
А за њиме млади Арбанаси.
Сваки сече кои кога може,
Бан Скендербег ни броја се незна.
У три сата боја жестокога,
Десет хиљад глава одсекоше.

Други кажу двадесет хиљада,
Веруј побро како ти је драго.
Оде рањен Паша Асан Беже,
С' десет хиљад свои витезова.

Кад је дош'о у земљу Цареву,
Он улази у гору зелену:
Да почине и ране завије;
Јер га беше болест обрвала.

Али му је лоша срећа била:
Достиге га Скендербеже Бане
Када га је Паша угледао,
Дружини је својој говормо:

Одрешите бритке сабње ваше,
Баците ји на траву зелену.
Сви клекните на земљицу црну,
Те молите Скендербега Бана,

Да нас води собом у сужањство,
А русе нам не одсече главе.
То говори на ноге се скаче,
Те изшета пред Ђурину војску.

Кад угледа Скендербега Бана;
Паде паша на земљицу црну,
Сузе рони, овако говори
Гди га слуша сва војска Ђурина:

Славни Бане велики витеже!
На кога си сабљу повадио?
На једнога сужња невољнога,
Израњена, рома, и крвава!

Смилуј нам се Скендербеже Бане!
Сви смо твои сужњи сиромаси.

Поведи нас двору бијеломе,
Дат' ћемо ти благо небројено.
Веће ће ти синути поштење
Пред јунацим, и пред витезовма
Опростивши душманину твому;
Нег' да Турску сву изсечеш војску.
Осмену се Кастриотић Туро,
Те је Паши тихо говорио:
Не брини се Паша Асан Беже!
Неће тебе погубити Бане.
Увати га за бијелу руку,
Подиге га од земљице црне;
Поведе га двору бијелому,
И остале Турке витезове.
Кад ли му је ране излечио;
Шаље њега двору бијеломе:
А он њему тежко дуговање,
И остале Цареве делије.
Три стотине хиљада дуката
(Изван сребра) од сувога злата.
Све то Бане Арбанасом даје;
А у њега ништа неостаје.
Кад разуме силни Бусун Беже,
Бежи с' војском у земљу Цареву,
На Скопију табор учинио.
Њему Бане белу књигу пише:
Бусун Беже Царево уздање!
Куд то бежиш главом брез обзира,
С' чим ћеш доћи Цару честитому?
Кад ти нећеш походити мене,
Ја ћу тебе вера ти је моја.

Пак подиже своје витезове,
Те отиде преко Турске земље.
Брзо дође на Скопље поносно,
Из ненада удари на Турке.
Разби Пашу, и војску његову
На сред Скопља поља великога.
Беже Турци уз то поље равно;
А за њима млади Арбанаси.
Тераше ји до Једрене града,
Секоше ји од по' дне до мрака.
Ал' утече Ђусуп Капетане
На зеленку добру коњу свому.
Тешко ти га свакому јунаку
Бојак бијућ с' Скендербегом Баном!

31.

Сунце зађе а месец изађе,
У Цариград младо момче дође
Брез доламе, и брез кабанице,
И брез капе, и брез опанака.
Љуби Цару руке и кољена,
Горко плаче, и сузе пролива.
Када ли се наплакао беше,
Честитому Цару бесеђаше:
Од када је равна Романија,
Булгарија и Мацедонија.

Није горе земља поробљена,
Што је твоја Царе Господаре!
Није више пљена запљењено,
Ни јуначки глава одсечено,
Што запљени и одсече Бане
Скендерије земље господаре.
Осамдесет хиљада оваца,
И петдесет хиљада волова.
Три хиљаде Турски бедевија,
Други коња ни броја се незна.
Одведе нам момке и девојке,
Наше лепе буле и кадуне;
Изсече нам Турке Краишнике
Све на миру, и на вери тврдој.
Када га је Царе разумео,
Удари се руком по кољену;
Пак дозивље Пашу Балабана,
Те је Царе њему говорио:
Арбанасе Балабане Паша!
Купи војску штогод прије можеш,
Те пороби земљу Арбанију,
И погуби Буру арамију,
Кои ми је више додијао,
Нег' сви Бани, Краљи и Цесари.
Државе је моје поробио,
Краишнике Турке изсекао.
Све на миру, и на тврдој вери:
А није ми ни на њега жао;
Већ на оцу његовог Владика
Арбанаса од Драча белог.

Кои га је на зло наметнуо,
Да поможе Дужда Млетачкога
Великога душманина мога,
И да с' њиме удари на мене
Преко мира скоро утврђена.

Освети ме верна слуго моја!
Пороби ми равну Арбанију,
Доведи ми жива Скендербега,
Донеси ми главу Владичину.

Кад је Паша њега разумео,
Силену је војску сакупио,
Подиже је преко Романије
До лијепе земље Арбаније.

Кад ли Паша на међаше дође
Скендербега Бана од Кројана,
Чадор цење, белу књигу пише,
Те је шаље Скендербегу Бану.

И шаље му господске дарове,
Самур ћурке скерлетне доламе,
Бритку сабљу сребром оковану,
И буздован од сувога злата.

У књизи га Паша поздрављаше,
Лажућ јунак Бану говораше:
Нисам дошо Скендербеже Бане!
Робит твоју равну Арбанију.

Већ сам дошо, да се помиримо,
И још да се лепо побратимо.
Поздравља те мој честити Царе,
И шаље ти од свег срца даре.

Срдито му Буро одговара,
Балабана и псује и кара:
Одметниче! вере Исусове,
Једа чиниш да те непознајем?

Како смијеш неприлико моја
Звати мене, да се побратимо?
Један козар свога Господара
Скендербега од Кројана Бана!

Ако мислиш једна потурице,
Да ћеш с даром преварити мене.
Нећеш момче вера ти је моја;
Него оди, да се огледамо.

А за дар ти ја шаљем уздарје,
Арбанаско рало, и мотику,
Штоно ти је дедовина стара,
И твојега честитога Цара.

Кад Балабан белу књигу прими,
Мучи јунак, неговори ништа.
По носу се прстом ударио,
Бусије је свуда поставио.

Али Буро мудра змија беше,
Забусије Турске знадијаше.
Обдан спава, обноћ стражу чува,
Да не удру из преваре Турци.

Ево побро туге и жалости!
Неће Муса да почива с' миром;
Већ он скаче на коња витеза,
Те полети у војску Цареву.

А за њиме најбољи јунака
Сто коњика млади Арбанаса,

Све племића и светли Кнезова,
Још и нећак Скендербега Бана.

Ударише на Турске коњике

Пет стотина глава одсекоше:

Али побро од тежке наглости,

Делилука, и од јогунлука,

Нехтеше се натраг повратити;

Већ у Турску војску ударише.

Са сви страна бише затворени

Од коњика Цара честитога.

Ухватише Мусу Генерала

И нећака Скендербега Бана,

Пет Кнезова млади Арбанаса

А остале под мач окренуше.

Поведоше Мусу несретнога

К' бијелому граду Цариграду,

И с' њим побро седам витезова

Арбанашки по избор Кнезова.

Кад је Царе Мусу угледао,

Срдито је њему говорио:

Добро дошо' горска арамио!

Већ је време, да се окумимо.

На те плачу мајке и љубовце,

Којено си у црно завио,

Русе главе мои витезова,

Којено си Муса одсекао.

Али Муса горска арамио!

И твоја ће брзо остат пушта,

Твојом сабљом одсећ ћу ти главу,

Која смаче хиљаду Турака.

На то се је Муса насмијао,
Те је Цару тихо беседио:
Ја нежалим русу главу моју,
Него твоју, гди је неодсеко.

Ах мој Боже големе жалости!
Да је кому погледати било
Горку муку Мусе Генерала,
Коју прими од Мемеда Цара.

Мучи њега недељу данака
На комаде месо одрезује,
На каише кожу одкидује,
Залива га паклом и оловом.

Колена му жигом прожегаше,
Изпод нокта чавле удараше.
Жива га је на мије дерао,
Русу му је главу одсекао.

Све остале тако измучише
У бијелу граду Цариграду.
Силни Муса крило Скендерово
Ко ће Турске одсецати главе?

Кад разуме Скендербеже Бане,
Што учини од јунака Царе;
Плаче Ђуро као дете мало,
Нити спава, нит се разговара.

Трећи данак Ђуро проговара:
Давор Муса самовољо моја!
Нисам ли ти Муса говорио:
Да се прођеш јогунлука твога?

Ах мој Муса десна руко моја
Све уздање старца Скендербега!

Ко ће моју слободити војску?

Ко ли Турске одсецати главе?

Пак је својој говорио војсци:

Не плачите мила браћо моја!

Ако вам је и погино Муса

Коино вам десно крило беше.

Још је вама у животу Буро,

Коино ће осветити Мусу,

И мојега млађана нећака

Од старине Кнеза и витеза.

Малено је време постојало,

Магла беше поље притиснула,

Из магле је нешто говорило:

На ноге се Скендербеже Бане!

Ето на те силна Турска војска,

И пред њоме Паша Балабане.

Кад је Буро гласе разумео,

Весело је Пашу дочекао.

Побише се две војске јуначке,

Секоше се од јутра до по' дне.

Изгибоше Христјани и Турци

На сред поља ни броја се незна.

Викну Буро иза свега гласа:

Гди си Муса љуте ране моје?

Шкрину зубма а ободу коња

Самур калпак над очи намаче.

Пак улети у војску Цареву;

А за њиме сва војска његова.

Лети Бане кроз војску Цареву

Како вуче кроз бијеле овце.

Иште Пашу млада Балабана,
Да му русу одсијече главу;
Али мало непогибе Бане
Секућ младе Цареве делије.
Јер је под њим коњиц поклекнуо
Од брзине и тежке хитрине
О земљу је с Баном ударио,
Десну му је руку угануо.
Скендербега Турци облетише
Млади пешци и брзи коњици,
Да погубе Бана од Кројана;
Али му је срећа прискочила.
Отеше га млади Арбанаси,
Метуше га на коња витеза,
И полети кано соко' сиви,
Те пролеће кроз војску Цареву.
Десну руку подвезао беше,
С' левом Турске главе одсецаше.
Престраши се сва војска Царева,
Те побеже натраг брез обзира.
А за њима млади Арбанаси,
Те ји секу до мрклога мрака;
А највише Скендербеже Бане,
Јер се беше тежко разљутио.
Арбанасци многи изгибоше;
А Турака ни броја се незна.
Ал' утече Паша Балабана,
Оде јунак, весела му мајка.
Скендербег се уморио беше,
Секућ Турке од јутра до мрака.

Заспа Бане под јелом зеленом,
Нико њега пробудит несмеде.

Када ли се од сна пробудио,
Дружини је својој говорио:
Ево има тридесет година,
Да војујем, и да бојак бијем.

Ја невидо жешћега мејдана,
Ни горега, ни жалостнијега,
Од овога боја данашњега,
Кои ми је доста додијао.

Али хвала Богу великому!
А и вами мои витезови,
Кои данас предобисмо Турке,
Ваше сабље напоисте крвце.

32.

Заклиње се Мемед Царе силни
У бијелу граду Цариграду
На ћитапу свому Алкорану,
И Фереси Аврета Алије.

Да ће силну сакупити војску,
И поробит равну Арбанију.
Да ће белу освоити Кроју,
И погубит Бана Скендербега.

Што је реко, то је учинио:
Силену је сакупио војску

Две стотине хиљада Турака
Све пешака и брзи коњика.

Пак подиже силну војску своју
Преко равне земље Романије.
Брзо дође под Кроју бијелу,
Те је Царе обседнуо беше.

Колико је поље изпод Кроје,
Око' поља високе планине;
Још и оне дубоке долине,
Све то бјаху притиснули Турци.

Кад ли војска беше починула,
Мемед Царе белу књигу пише,
Те ју шаље Кројском Капетану
Од старине витезу и Бану,

По имену Топић Танасију.

У књизи је њему говорио:
Еј Топиа од старине Бане,
А од Кроје града Капетане!

Ако ти је твоја глава драга,
Пошаљи ми кључе Кроје града,
Кога нигда оборити нећеш,
Ни сви Бани, Краљи ил' Цесари.

Капетан му књигу одписује:
Послушај ме Мемед Царе силни!
Није мени реко' Скендербеже:
Да ти шаљем кључе бела града.

Већ је мени Ђуро запретио,
Да затворим врата од Кројана
Баш од тебе Цара силеного,
И да браним Кроју у Епиру.

Кад је Царе књигу проучио,
То је њему пуно жао било.
Поче бити Кроју са сви страна
Из своје силни лубарада.

Био ју је недељу данака,
Те учини деветора врата
У Кројану граду бијелому,
То би драго Цару силеному.

Те дозивље Паше и Везире,
Те је њима Царе говорио:
Како бела забијели зора,
Удрит ћемо на Кроју бијелу.

Немојте се страшит витезови!
Ласно ћемо Кроју освоити,
Зидови су скроза пробијени,
И бедеми на земљицу пали.

Када ли је данак освануо,
Ударише бубњи и свирале;
Поскочише Паше и Кадије,
Алај Бези, Аге, и Спахије.

Развише се зелени барјаци,
Полетише Јањичари Турци,
А за њима Баше и Сејмени,
Са сви страна они ударише.

Али бела града неузеше;
Него под њим лудо изгибоше,
Око града тјелеса лежаху,
Кано гора, кад је изсечена.

Изгибоше Паше и Везири,
Силни Бези, Аге и Спахије;

Друге војске ни броја се незна,
Јуриш чинећ од јутра до мрака.
Плаче Мемед и сузе пролива
Гледајући мртве витезове,
Мухамеда он ти светца зваше,
Те овако њему говораше:
Камо твоја сабља окована
Која Влашке главе одсецаше?
Камо ли ти твој коњиц зеленко
Кои силне разгоњаше војске?
Камо ли ти буздован од злата
Кои младе удараше Бане?
Или си се светче поплашио
Од ајдука Скендербега Бана?
Пробуди се светче Мухамеде!
Зло га сео и вино попио,
Те освети крвцу проливену
Од Ђурише Влашког' арамбаше.
Када ли се наплакао беше,
Балабана Пашу зовијаше,
Те је њему Мемед беседио:
Балабане све моје уздање!
Љето прође, црна зима дође,
Немогосмо освоити Кроје
Ни на силу, нити на превару,
Већ изгибе силна моја војска.
Ето теби сто хиљада војске
Те обседни Кроју на све стране;
Али немој на јуриш трчати,
Јер ћеш своју погубити војску.

Кад нестане у граду заире
Црна праха, и тежка олова,
Сами ће се грађани предати,
И од Кроје врата отворити.

То говорећ' на коња се скаче,
Пак се диже преко Арбаније:
Сече коље мало и велико,
Роби, пали села и вароши.

Долина је у сред Арбаније
Именом се Кидна она зваше.
У њој беше млади Арбанаса
Једно с другим тридесет хиљада.

Све тежака и млади чобана,
Девојака млади чобаница,
Удовица, жена мужарица,
И дечице скоро порођене.

По издаи Арбанаса Вука
Божија га погубила рука!
Све то Мемед под сабљу окрену,
Пак побеже белу Цариграду.

Кад разуме Арбанасе Бане
Што учини тај неверни Царе;
Мислио је Бане и мислио
Како би се осветио Цару;

Балабану главу одсекао,
Изпод Кроје Турке изтерао.
Све је мисли на једну смислио:
Окрену се Дужду Млетачкому.

Што заиска Скендербеже Бане,
Што заиска, то му Дужде даде

Своје војске петнаест хиљада,
Мало мање Ђуро имађаше.
Диже војску Арбанасин Бане
Преко равне земље Скендерије.
Намера га намерила беше
На младога Пашу Едербашу,
А синовца Паше Балабана,
Кои стрицу на помоћ иђаше
У бусији њега дочекаше,
Сву му војску под мач окренуше.
На копља им главе натакоше,
Едербашу жива уватише,
И Јонима његова бабајка,
Те ји воде под Кроју бијелу.
Балабан се помамио беше
Од велике туге и жалости,
Кад угледа Скендербега Бана
Изпод града на сред поља равна,
Носећ главе Турски витезова,
Које уз пут одсекао беше,
И видећи брата у сужањству,
И његова сина Едербашу.
Нити клања, нит' абдес узимље,
Већ он скаче на коња голема.
Залеће се граду на бедеме
Буздованом у врата удара.
Ал је њему лоша срећа била:
Пуче пушка из бијела града,
И удари Пашу Балабана,
Мртав јунак црној земљи паде.

Када ли је сунце починуло,
Те се беше ноћца ухватила;
Побегоше Турци изпод града:
Ал потајно, да не знаде нико.
Оставише силене топове,
Чадорове и Алајбарјаке,
Сву заиру, коју имађаху,
Те одоше преко Арбаније.
Ал' је Турком лоша срећа била:
Чобани им путе пресекоше,
Арбанашке кланце затворише,
Много хиљад одсекоше глава.
Сад доспевам песме и попевке
Од витеза Скендербега Бана;
Јер је брзо преминуо Буро,
Бог му дао небесно спасење.

П Е С М Е

0

Војводи Јанку.

33.

Да је кому послушати било,
Што говоре Краишници Турци,

Веле они: јао наша мајко!
Погуби нас Воевода Јанко.
Невидиш ли светче Мухамеде!
Што се чини од ђиспета твога?
Камо твоја сабља окована,
Јер не сечеш душманина свога?
После Бана Кастриотић Буре,
Није змије над Војводу Јанка.
Сву је Турску земљу поробио
До Једрене града бијелога.
Многе Паше и млади Везири
Бојак бише с' Воеводом Јанком;
Али своје погубише главе
Под бијелим градом Београдом.
Ваља бежат у земљу Арапску;
Јер од Јанка живит неможемо.
Мухамеде наша мила мајко!
Невидиш ли што нам чини Јанко?
Та се тужба и до Цара чула,
Те дозивље Исак Пашу свога.
Овако је њему говорио:
Исак Паша верна слуго наша!
Ето теби силна војска моја,
Те отиди до Ердеља кршна,
И погуби Воеводу Јанка,
Ил погуби, ил доведи жива.
Јер је мени тужба додијала,
Од Турака мои Краишника:
Да немогу с' миром вечерати,
Од ајдука Воеводе Јанка.

Кои разби силне војске моје
И под Градом, и под Београдом.
Изсече ми Турке Краишнике,
И похвата момке и девојке.

То Исаку и помучно беше,
Јере Јанка добро познаваше;
Али му се ино немогаше,
Ваља слушаат Цара честитога.

Диже војску преко Романије,
Брзо Паша до Ердеља дође.
Поче палит села и вароше;
Али му је лоша срећа била.

Викну Вила гласовито танко:
На ноге се побратиме Јанко!
У Ердељ ти Турци уљезоше,
И вароше огњем сажегоше.

Кад је Јанко гласе разумео,
На Пашу је с' војском ударио,
Све изсече нико неутече,
Осим Паше весела му мајка;

Бежи јунак горицом зеленом,
Плачућ горко у Једрену дође.
Остаде му азна и заира
Чадорови, и Алај барјаци.

Кад је Мурат гласе разумео,
Бијаше се тежко замислио:
Како ће се осветити Јанку,
И поробит равну Унгарију.

Тому се је Царе домислио,
Зове к' себи Паше и Везире,

Те је њима тихо беседио:
Еј Везири мои Витезови!
Није л' кога породила мајка
Да отиде до Ердеља кршна,
И пороби села и градове,
И погуби Сибињанин Јанка?
Сви Везири муком замукоше,
Али нехте Мемед Везире;
Већ се хвали, те Цару беседи,
На дивану, гди слушају Турци:
Дај ми Царе силну војску твоју
Ја ћу поћи до Ердеља равна.
Јанка ћу ти жива ухватити,
Угричиће под мач окренути.
Освоит ћу Ердељ земљу равну,
Славонију и сву Унгарију.
Кад је Мурат њега разумео,
Све му даде, што је занскао.
Подиже се Везир Мемед Паша,
С' собом води сина Ибрахима.
Подиже се преко Романије
Пред делијам' Цара честитога.
Здраво дође до Ердеља кршна,
Пак почину два бијела данка.
Лепо учи Турке Јањичаре
Како могу познавати Јанка.
Јанково им обличије каже,
'Богу коња са златом хаљине;
Те је њима Паша беседио:
Ко погуби Сибињанин Јанка
Бит ће честит до суђена данка.

У Јанку је срећа и несрећа,
Ако сада њега погубимо,
Сва ће наша бити Унгарија,
Славонија, Лика, и Крбава.

Али Јанку добра срећа беше
Побратима верна имађаше,
Кои њему свакад казиваше
Што гођ Турци у војсци чинише.

Написа му листак књиге беле,
Те у књизи Јанку бесеђаше:
Побратиме Сибињанин Јанко!
Много Паша обећава благо,

Ко одсече русу главу твоју.
Каже Турком твоје обличије:
Богу коња са златом хаљине,
Крило златно, брке до рамена.

Сутра ћемо на те ударити,
Пази добро не изгуби главе.
И да си ми здраво побратиме!
Неимењак из војске Цареве.

Књигу чита Воевода Јанко,
Књигу чита, а на њу се смије.
А кад ли је данак освануо,
Он се беше вас преобразио.

На њему су Орјанске хаљине;
А под њиме зечак Татарија.
Малено је време постојало,
Ал' то иду Цареви јунаци.

Две се силне ударише војске
У Ердељу на сред поља равна.

Секоше се од јутра до по' дне,
А кад ли је по по' дневу било;
Разби Јанко Турке Јањичаре,
И потера Цареве делије,
Мемед Паши одсијече главу,
И његовом сину Ибрахиму.

Двајест хиљад глава одсекоше,
Осам хиљад живи ухватише.
Паде мртви млади Угричића
Три хиљаде на сред поља равна.

Оста пусто благо Мемедово,
И његова сина Ибрахима.
Самур Ћурци, зелене доламе,
Алај Бега, Оца и Аџија.

Све то Јанко по војсци раздели,
Русу главу шаље Мемедову,
И његова сина Ибрахима
Владиславу Краљу Унгарскому.

Кад је Царе гласе разумео,
Од жалости беше занемио.
За три данка ни с' ким неговори,
Нити клања, нит абдест узимље.

После нег' се изјадао беше,
Опет купи војску страховиту:
Осамдесет хиљада Турака,
Све најбољи пешак и коњика.

Сабан Пашу преда се дозивље,
Овако је њему говорио:
Ето теби силна војска моја
Осамдесет хиљад витезова!

Те пороби Ердељ земљу равну,
Каравлашку и Карабогданску.

Све покољи мало и велико,
Пали огњем села и градове.

Ако ли ми ти ухватиш Јанка
Ил' ухватиш, ил' одсечеш главу,
Учинит ћу тебе за Везира
Највећег у двору мојему.

Када га је Паша разумео,
Поклони се до земљице црне;
Пак подиже војску Муратову,
И отиде да погуби Јанка.

Брзо дође у земљу Јанкову,
Поче робит земљу Каравлашку.
Огњем пали села и вароши,
Коље, сече мало и велико.

Али му је лоша срећа била,
На њи удари Воевода Јанко,
И с' њим војске петнаест хиљада,
Све коњика по избор јунака.

Разби Пашу и војску његову,
Те га тера уз то поље равно
До Једрене града бијелога;
Сече Турке, ни броја се незна.

Ево туге, ево и жалости!
Цар проклиње, и сузе пролива,
Те Везире преда се дозивље,
Овако се с' њима разговара:

Светујте ме верне слуге моје!
Што ли ћемо, и како ли ћемо?

Куд ли ћемо, на коју ли страну?
Све су моје земље поробљене.

И силене војске изсечене,
Од ајдука Воеводе Јанка.
Неће Јанко с' миром мировати,
Страо ме је, сад ће ударити.

Веле њему Паше и Везири:
Мурат Царе мили Господаре!
Купи војску штогод већу мореш,
Све најбоље пешце и коњике.

Кои ће ти чувати градове
Од оније Унгарски врагова.
Цар је своје послушао слуге,
Те покупи војску на све стране.

Сто и двајест хиљада Турака,
Краишника по избор јунака.
Те се силна утабори војска
Код Мораве водице студене.

То је чуо Краљу Владиславе,
И подиже своје Угричиће,
Каравлахе и Карабогдане,
Те отиде, да удари на њи.

Кад је био близу Турске земље,
Зове млада Сибињанин Јанка,
Те је њему лепо беседио;
Генерале! десно крило моје.

Шест хиљада избери јунака,
Те отиди уходити Турке.
Види Јанко све моје уздање,
Колико је на окупу војске.

Једва Јанко тога дочекао,
Шест хиљада изабра коњика,
Те отиде, да разгледа војску
У по' ноћи, да нико не знаде.
Кад је био близу Турске војске,
Дружини је Јанко беседио:
Ја неидем, да уходим војску;
Већ ја идем, да удрим на Турке.
Сваки буди срца јуначкога,
И деснице Сибињанин Јанка,
Да видите чуда великога,
Што се чини ноћас од Турака.
Чудит ће се Турци и Унгарци
Што учини Сибињанин Јанко!
Пак он уђе у војску Цареву,
Да за њега и не знаде нико.
Ево Јанку среће и шићара!
Све спаваше кано и поклано:
А изађе месец иза горе,
Те могаше познавати Турке.
Повадише сабље Унгаркиње,
Пак почеше сећи Јањичаре.
Сабље секу, добри коњи тару,
Тежко сада Отмановић Цару.
Сасекоше Унгарци Турака
Двајест и пет хиљада јунака,
Пет хиљада живи ухватише,
Владиславу Краљу дароваше.
Краљ Унгарски зачуди се јако
Што учини Воевода Јанко!

Диже војску оде на Бугаре,
Те освои земљу Бугарију.
Иде с' војском мало по напреда,
И пороби равну Романију,
Романију, и Мацедонију
До Једрене града бијелога.
Ал' на њега Турци ударише,
И пред њима Карабег Везире.
Зет Муратов јунак гласовити,
На оружју пуно поносити.
У во' час је по се ударио,
И по Цара силнога Мурата.
Јанко му је војску изсекао,
А Пашу је жива ухватио.
Плаче Мурат, и тежко набраја,
Своју срећу проклиње и кара.
Сузе рони, овако говори,
Гди слушају Паше и Везири:
Две ме сабље секу брез престанка,
Једна сабља Воеводе Јанка;
А друга је Кастриотић Бана,
Скендербега презименом звана.
Никако ји добити немогу,
Ваља да ми вапијемо Богу,
Да нас брани од ови вукова
Љути змаја, небески громава.

Дође књига из војске Цареве;
А на руке Сибињанин Јанка.
Бежи Јанко с главом без обзира,
Ето на те сва сила Царева!

Кад је Јанко књигу проучио,
Силену је војску сакупио.
Дваест хиљад млади Угричића
Све јунака, и брзи коњика.

Оде с' војском Цара дочекати,
С' собом води Секулу нећака,
Младо момче, лепо, и гиздаво,
Којено му десно крило беше.

Кад је дошо на Косово бојно
Равно поље, дуго, и широко.
Онде нађе Цара силенога,
И његову страховиту војску.

Мислио се Сибињанин Јанко
Куда ли ће? на коју ли страну?
Ил' ће с' војском натраг побегнути,
Ил. на Турке нагло ударити.

Овако се Јанко разговара:
Да би с' војском натраг побегнуо,
Свак би реко, да сам страшљивица,
Ругат ће се и малена деца.

Да би снажно удрио на Турке,
По несрећи, те да изгинемо:

Свак би реко нут будале Јанка!
Што учини од свои јунака.

Све је мисли на једну смислијо,
На Турке је јуриш учинио;
Али удри по десет Турака
На свакога Јанкова јунака.

Ту се војске седам данак бише
По Косову пољу прегонише,
Један данак Воевода Јанко
Пет је пута придобио Турке.

И погуби тридесет хиљада
На Косову Цареви делија;
Али ко ће сили одољети?
Ко ли изсећ по свету дубове?

Ах мој Боже големе жалости!
Изгибоше млади Капетани
Секул дете Јанково уздање,
И његова војска сваколика.

Кад то види Сибињанин Јанко
Напуни се туге и жалости,
Пак побеже низ бојно Косово
На витезу добру коњу свому.

Терају га најбржи коњици;
Ал га неби Виле достигнуле,
Камо ли ће Цареве делије;
И утече, поштена му мајка!

Бежи Јанко горицом зеленом
Странпутице, куд се непутује,
Обдан, обноћ нигда непочива,
Нити једе, нит водицу пије.

Али ево његове несреће:

Коњ му паде на земљицу мртав
Од умора, глади, и од жеђе,
Куд ћеш сада Сибињанин Јанко?

Иде јунак горицом зеленом
Гладан, жедан, тужан, и жалостан.
Сузе рони, овако говори:
Јадна мајко! зашт, си ме родила?

И бијелим млеком задоила?
Еј проклета сабљо Муратова!
Јер ми ниси одсијекла главу
На Косову пољу широкому?

Идућ Јанко мало понапреда,
Намера га намерила беше
На два вука, два млада ајдука,
И без вере, и без милостиње.

Те на Јанка оба ударише,
Узеше му сабљу оковану.
О врату му златан крст висаше,
Лупежи се о њег' завадише.

То је Јанку добра срећа била,
Једному се сабље добавио:
Русу му је главу одсекао,
Оде други у гору зелену.

Јанко иде мало понапреда;
Ал од глади занемио беше.
Седе старац на стени студеној,
Ту излази незнана делија,

Кои мало за Бога је знао,
Поче с' њега сабират хаљине.

Старац Јанко једва изговара:
Носи брате сву одору моју!
Све ти дајем, и још благосиљам;
Ал ми носи штогод благовати,
Јербо ћу ти сада издахнути
Баш од глада, великога јада.

Смилова се незнана делија,
Узе Јанка за бијелу руку,
Те га води двору убогому,
Невољно је почастио Јанка.

Даде њему све што имађаше:
Комад круха, и главицу лука,
Лепо му је Јанко захвалио,
Пак отиде преко Србске земље.

Брез доламе, и брез кабанице,
Брез чизама, и брез опанака.
На путу му лоша срећа беше:
Христјани му руке савезаше.

Те га воде свому господару
По имену Ђури Бранковићу,
Великому Бану и племићу,
Од Расције, и равне Србије.

Меће Јанка у тамницу тамну,
Те га мори и жеђом и гладом.
Еј неверо! нигди те не било.
Давно ти си на свет постанула!

После тога до мало данака,
Совет чини Бранковићу Ђуро.
Сву господу на совет сазивље,
Још и сужња Сибињанин Јанка.

Када ли се винца понапише,
Бранковић је Јанку беседио:
Ако желиш мој племићу Јанко
Отић дома, и однети главу.
Нудер узми лепу кћерцу моју
За твојега сина Ладислава.
На ино се Јанку немогаше;
Већ све даје, што Бранковић пита.
И пусти га из тамнице тамне,
Те отиде беломе Будиму
Преко равне земље Унгарије
Поцрнио, и вас потамнио.
Божић свану а у Будим бану,
Све завика мало и велико:
Ево нами наше сунце жарко!
Међер није погинуо Јанко.
Све то трчи мало и велико,
Да поздрави, и загрли Јанка.
Колик да је скоро ускреснуо,
Из нова се опет породило.
Мало Јанко починуо беше
Три недеље: ни мање, ни више.
Пак он скаче на ноге јуначке,
Те отиде преко Унгарије.
Купи војску штогод већу може,
Када ли је сакупио беше:
На Србску је земљу ударио,
На државу Буре Бранковића.
Роби, пали села и вароше,
Сече, коље мало и велико.

Иште Буру, дам' одсече главу;
Ал' утече у гору зелену.
Сву је Србску земљу поробио,
И градове многе освојио.
Овако се свакому згодило,
Кои нејма вере ни љубави!

35.

Сунце зађе; а месец изађе,
Викну Вила с' високи планина,
Те дозивље Буру Бранковића
Од старине свога побратима.
Бранковићу зло вино попио!
Сам си себи главу одсекао.
Кад увати Војеводу Јанка,
Што га пусти из тамнице тамне.
На те се је Царе разсердио,
Те је силну војску сакупио.
Сву ће твоју освоит државу,
И још ће ти одсијећи главу.
Пред војском је Паша Фригибеже
Од старине јунак и витеже.
Бежи побро кудагоде знадеш,
Немој лудо изгубити главу.
Кад је Буро гласе разумео,
Големо се беше поплашио,

Мислио се, и мислио Бане,
Куда ли ће, на које ли стране?
И тому се домислио беше:
Рано рани, белу књигу пише.
Непише је црним мурећепом;
Него црном крвцом из образа.
Те је шаље равној Унгарији,
А на руке Сибињанин Јанка.
У књизи га лепо поздрављаше,
Те овако Јанка заклињаше:
Богом брата Сибињанин Јанко!
Или сада, или већ никада.
Мурат се је на ме разсердио,
И силену војску сакупио.
Што ти нисам главу одсекао
Кадно бија тебе уватио.
Заклиње се постом Рамазаном,
И Ћитапом златним Алкораном:
Да ће моју освоит' државу,
И одсећи моју русу главу;
Већ те молим Богом побратиме!
Да сакупиш твоје Угричиће.
И да дођеш избавити мене
Од Мурата Цара невернога,
Зета мога, душманина твога.
Кои нејма вере, ни закона.
Пуно сам те увредио Јанко!
И сву равну земљу Унгарију,
Бранећ Цара, зета невернога;
А издајућ брата Христјанина.

Ал' је веће милосрд'је твоје;
Нег' су Јанко опачине моје,
Од сада ћу теби веран бити,
И противу Цара војевати.

Јанко беше срца милостива,
Прави слуга Бога великога,
Обслужитељ закона правога.

Па он скаче на ноге јуначке,
Купи војску по земљи Унгарској.
Те савупи млади Угричића
Око' двајест хиљада коњика.

Пак отиде преко Унгарије
Певајући, коња играјући,
Пети данак у Расцију дође
У државу Ђуре Бранковића.

Малено је време постојало;
Ал' то иде Паша Фригибеже.
Поче робит села, и вароше,
И гонити беле Влашке овце.

На њега је Јанко ударио
Прије зоре кано мрки вуче.
Побише се две огњене војске
На сред поља у Расији равној.

Ал' је Јанку добра срећа била;
Јер потера Пашу силеного,
И његову свуголику војску,
Те ји сече уз то поље равно.
Секоше ји од по' дне до мрака,
Све изгибе, нико неутече;

Изван Паше млада Фригибега,
Бежи тужан горицом зеленом.

Залуду је и он утекао,
За њиме се Јанко отискао.

Гди ће врана утећи соколу!

Стиже Пашу у гори зеленој.

Нехте њему одсецати главе:

Већ га води с' собом у сужањство.

Дарива га Бану Бранковићу;

Да га цени, и зањ' благо пита.

После тога боја жестокога

Иде Јанко у земљу Цареву.

Те пороби села, и вароши,

И одведе робље небројено.

Није мајка родила јунака

Што је мајка Војводу Јанка,

И његова Богом побратима

По имену Скендербега Буру.

36.

Диван чини Отмановић Царе

По имену Мемеде Султане

У бијелу граду Цариграду,

Кога беше скоро освоио.

Господу је на диван сазвао.

Све по избор Паше, и Кадие,!

Усеина великог' Везира,
Муџти Оцу, и Јањичарагу.

Цар се шета уз диван низ диван;
А господа подвив руке стоје.
Светлу круну к' ведру небу баца,
Те се Царе с' круном разговара:

Вера моја, светла круно моја!

Или љу те брзо изгубити,
Или Царство моје разширити,
Што ми бабо није разширио.

Још се с' својом сабљом разговара:

Ова сабља освои Цариград,
И погуби Грчкога Цесара
Од источни страна господара.

Освоит љу и Босну поносну,
Више Босне равну Унгарију.
Далмацију до сињег морa,
Италију до Рима белогa.

Осветит љу старца бабу мога
По имену Мурата силнога.
Кои беше Београд обсео;
Али њега узети неможе.

Него своју сву изгуби војску;
Те срамотан у Једрену дође.
Да би мене родила Влахиња;
А не млада кадуна Туркиња!

Ако сада непогубим Јанка,
Кои мога потера бабајка,
И исече Јањичаре Турке
Под бијелим Београдом градом.

Још је Мемед тихо беседио:
На ноге се Паше и Кадије!
Брзо силну војску сакупите,
Младе пешце и брзе коњике.
Шест хиљада мои Јањичара,
А толико, и више сејмена.
Четрдесет танани галија,
Сто и триест танки орманица.
Отић ћемо уз Дунав водицу
До бијела града Београда.
Брзо ћемо осветити њега,
И сву равну земљу Унгарију.
Када Паше њега разумеше,
Силну војску брзо сакупише;
Те одоше к' равној Унгарији,
И пред њима Мемед поносити.
Ал је мало време постојало,
Глас допаде Краљу Унгарскому
По имену младом Владиславу
У Пожуну скоро окруњену.
Зло га Краљу игру заиграо,
И на главу круну поставио!
Ето на те Мемед Царе силни,
Нит ћеш утећ, ни однети главу.
Краљ Владислав младо дете беше
Војевати јоште незнађаше;
Него моли Војеводу Јанка:
Да краљује и зањ' бојак бије.
Још Владислав Јанку бесеђаше:
Кажи право десно крило моје!

Смедемо ли Цара дочекати,
Дочекати, и с' њим бојак бити.

Вели њему Сибињанин Јанко:
Овде има Фратар Францишкане
По имену Иво Капистране,
Кои чини чудеса велика.

Он ће тебе световати лепо,
Можемо ли с' Турцим' бојак бити.
Кад је Краљу речи разумео,
Ивану је тихо беседио:

Слуго Божја Иво Капистране!
Кажи право, тако био здраво.
Смедемо ли Цара дочекати,
И на њега складно ударити?

Али му је светац беседио:
Не брини се светла круно моја!
Ја ћу поћи с' Турци бојак бити
За Исуса моју крв пролити.

Јанко има двајест хиљад војске,
Мало мање ја ћу сакупити,
Крст Исусов на њи поставити.
Звати ће се од сада Мађари:
Божја војска именом Крстари.

То говори, па на ноге скаче,
Те отиде преко Унгарије
Много хиљад сакупи јунака
Све чобана и млади тежака.

Састаде се с' Војеводом Јанком,
Те је њему тихо беседио:

Потребно је Сибињанин Јанко!
Да начиниш од боја ђемије.

Брзе шајке, танане галије,
Које могу с' Турци бојак бити
На Дунаву студеној водици
Близу бела града Београда.

Јер ће Дунав воду запречити,
Турске шајке танане галије;
Те ће нами путе затворити,
Да не дамо помоћ Београду.

Навест ћемо низ Дунав водицу,
Разбит ћемо Турске орманице,
И дат ћемо помоћ Београду,
На срамоту Цара силенога.

Кад је њега Јанко разумео,
Ивана је лепо послушао.
Од Будима шајке дојездише,
Из нова се многе саградише.

Сто и шест мали и велики
Које могу с' Турци бојак бити,
Међу њима Јанкова ђемија
Страховита кано Султанија.

Малено је време постојало,
Глас допаде Војеводи Јанку:
Генерале од војске Унгарске!
Турска војска под Београд дође.

Обседе га са четири стране;
Од истока Турци Јањичари,
Од запада црни Арнаути,

Од Дунава танане галије;
А од Саве охоло балије.

Дунав воду шајке затворише,
Веругам' се тежким опасаше,
Београд је у невољи тежкој,
Неможе му добра помоћ доћи.

Кад је Јанко гласе разумео,
Орманице беше оружао.
На њи меће огњене топове,
И оружје, што је од потребе.

Свети Иво славну службу рече,
Кад је рече на кољена клече:
Благосиља Војеводу Јанка,
И његову сабљу Мађаркињу.

Пак он скаче на ноге витежке,
Узе барјак у десницу руку.
На барјаку име Исусово,
Те пред војском к' Београду пође.

Заведоше шајке орманице;
А низ Дунав водицу студену.
И пред њима Војевода Јанко
У великој од боја ђемији.

Када ли се близу састадоше
Бојне шајке Турске и Унгарске,
Потресе се Дунав вода ладна
Од оније бојни лубарада.

Ево брата боја жестокога!
На Дунаву огња пакленог!
Стои јаук рањени делија,
Ломљавина танани галија.

А кад ли се лепо састадоше
Орманице Турске и Унгарске:
Непуцају пушке ни топови;
Већ звекећу сабље и Анџари.

Секоше се по' бијела данка
На Дунаву две огњене војске,
Дунав ладни вас крвав бијаше,
У њега се крвца саливаше.

Беше Јанку срећа приступила;
Јер потопаи двадесет галија,
И освои много орманица,
Двајест хиљад погуби Турака.

Док се Јанко с' Турци прегоњаше,
Свети Иво на кољена клече;
К' ведру небу руке уздизаше,
Те за Јанка моли без престанка.

Моли Иво, и домоли Бога,
Разби Јанчо на Дунаву Турке.
Здраво дође у Београд с' војском
На срамоту Цара силенога.

Кад то виде Отмановић Царе,
Поче бити с' топови Београд.
Вас се бели граде тресијаше
Од топова Турски и Унгарски.

А када ли пробише бодеме,
И широке лазе отворише;
Прокушаше срећу од мејдана,
Ударише Турци са сви страна.

Дочека ји на оружју Јанко,
Турке сече немиле и јако.

Колико ји на град удараше,
Онлико ји стрмоглав падаше.
Али Турци нигда непрестају,
Јуриш чине, лагум подкопају.
Тежко они вичу, и алачу,
Љестве носе, на бедеме скачу.
Кано соко' Јанко прелеташе,
Те по пола Турке пресецаше.
Бедеси су с главам' окићени,
И сви с' Турском крвљу поливени.
Те жалости Цар Мемед гледаше,
Браду гули, сузе проливаше.
Круто јечи, једва изговара,
С' Јњичари те се разговара:
Децо моја Турци Јањичари,
Све уздање Цара честитого!
Како сјутра зорица забели,
На Београд снажно ударите.
Ако нами Бог и срећа даде,
Те Београд сјутра освоите;
Изсеците мало и велико,
А Јанка ми жива ухватите,
И Папаза Фра Ивана Фратра;
Мучит ћу ји годину данака;
Јер су мени пуно додијали,
И сву русу браду огулили.
Када ли је зора забелила,
Са сви страна ударише Турци.
Прислонише љестве уз бедеме,
С' голим' сабљам' скачу на зидове.

Мили Боже туге и жалости!

Да је кому погледати било:

Гди се брани мало и велико,

Слепо, хромо, старо, и болестно.

Јанка нико познат немогаше,

Вас у крви огрезнуо беше.

Беху му се умориле руке

Пресецајућ Јањичаре Турке.

Али ко ће сили одољети?

Ко л' изсећи сву Цареву војску?

Прве шанце Турци освоише,

Те барјаке на њи поставише.

На зидове друге ударише,

На сабљу ји побро освоише,

Мртви Турци за љестве службаху,

У град живи са коњи скакаху.

Цвили Јанко кано змија љута:

Погибосмо Иво Капистране!

Лепо га је светац слободио:

Не плаши се Генерале Јанко!

Бранимо се до мрклога мрака!

Пак ћеш видит чудо од Турака.

Како жарко одпочине сунце,

Јашит ћемо баковите јунце.

Кад ли поче службу говорити

За грађане Богу уздисати;

Згодише се велика чудеса

Лети стрела озгор од небеса,

На олтар је пред Ивана пала

Лепа дара нашем Богу хвала.

Свети Иво узе ју у руке,
На њој чита: добит' ћете Турке.
Ово писмо грађани читаше,
Те једино Богу захвалише.
Сабље оштру, горке сузе тару,
Јао сада Отмановић Цару.
Како жарко опочину сунце,
Све поскочи мало и велико.
Носе греде, даске опаљене,
Сјено, сламу, гору свакојаку.
Ужегоше, на Турке бацише,
Војници страга затекоше.
Кои Турчин од ватре бјежаше,
Он од сабље утећ немогаше.
Кои побро од сабље бјежаху,
Они живи у ватру скакаше.
Све изгори, нико неутече,
Кано миши изгорели јече,
После тога јуриш учинише,
На топције и на кумбарције.
Те отеше Царево оружје:
Огњевите шибе, и лубарде.
Сјајни месец помрчао беше
Од црнога праха и олова.
Штогод Турак око града беше,
Све Унгарци под мач окренуше.
Када ли је данак освануо,
Говорио Иво Капистране:
Ко је годе срца јуначкога,
Нека сада насљедује мене.

Дунав ћемо воду пребродити,
И на Царев дундар ударити.
То је чуо Војевода Јанко,
Те је својој говорио војсци.

Ко се нађе од све војске моје,
Да преброди Дунав воду ладну,
И удари јуришем на Турке,
Мојом сабљом одсећ ћу му главу.

Задоста је нашега јунаштва,
Које ноћас јесмо учинили,
Нека Турци с' миром дома иду,
Не даимо срећу за несрећу.

Сва је војска Јанка послушала;
Али нехте Иван Капистране,
Ни његови Крстари јунаци;
Него Дунав воду пребродише.

Пет хиљада ни мање, ни више
Из свег гласа Исус! завикаше,
Те удрише једино на Турке,
На вас табор Цара силенога.

За шест сати с' Турци бојак бише,
Од праха се ништа невиђаше,
Од топова ништа нечујаше,
Турци зову светца Мухамеда;
А Христјани име Исусово.

Али ко ће с Богом бојак бити?
Ко л' Божију војску придобити?
Побегоше Турци Јањичари,
Ал' ји секу Божији Крстари.

Отеше им азну, и заиру;
Чадорове, и Алај барјаке,
Све оружје: огњене топове,
Таламбасе, бубње, и свирале.
Ту господа многа изгибоше,
Све по избор Аге и Спахије:
Млађан Везир е' Агом Јањичарским,
Ине војске ни броја се незна.
Ал' утече Мемед Царе силни,
Оде рањен, весела му мајка!
Ово увек нек се приповеда,
Како Иван Турке придобива.

П Е С М Е

о

Цариграду.

27.

Књигу пише Царе Константине,
Цариграда несрећне године.
Те је шаље Папи великому
По имену Николи петому.
У књизи га лепо поздрављаше;
Кано отцу те му се клањаше:
Низ образ је сузам' оборио,
Овако је Папи говорио:

Или сада, или већ никада,
Спомени се Отче Цариграда!
Турци ће га брзо освоити,
Мене твога сина погубити.
Већ те молим кано Отца мога,
И Викара Бога великога.
Твои синци у невољи цвиле,
Нудер пиши листак књиге беле!
И шаљи је Дужду Млетачкому
Од старице пријатељу мому.
И свим крунам светлим од запада:
Нека дођу бранит Цариграда.
Свети отче потреба је таква:
Да ме сада браниш од Турака.
Узми мене за својега сина,
Пошаљи ми на помоћ цекина.
А ево ти тврду веру дајем:
Нек сам други, ако те издајем.
Силоват ћу моје подложнике,
Патриаре, и све свештенике,
Да познаду тебе за главара
Исусова правога Викара.
Римску цркву још за мајку нашу,
Испунит ћу сву одлуку вашу.
Повизно му одговара Папа,
Белу књигу сузицам' натапа:
Није време Царе Константине
Зват' на помоћ Немце! ни Латине;
Јер сте Богу пуно додијали,
И Латине тежко изварали.

Духа светог' у вами нејмаде,
Ваља да вам и Цариград падне.
Није месец, ни година дана
Одкада вас чека ваша мајка.
Којано је од Бога владана,
Те ће живит до суђеног' данка.
Свети Отци саборе чинише;
А Латини благо изтратише,
Да у миру с' нами пребивате,
И да вашу мајку познавате.
У сабори ви се обећасте,
И властитим пером подписасте:
Да ћете се с' нами миловати,
Кано браћа лијено слагати.
Ал се јадни вазда порекосте,
И од свете цркве одпадосте.
Говорите речи свакојаке,
Држите нас кано мрцињаке.
Ви волите гледат сарукаша;
Нег' да с' вами влада мајка ваша
Римска црква Божја заручница,
Коју брани Марија дјевица.
Непоштено Латине псујете,
По свим местам, куда путујете.
Латини ће изгубити душе
Једућ жабе, и балаве спуже.
Од Римске се одмећете цркве,
Те проклетство на Папу мећете:
Анатема буди лукавому,
Невернику Папи Латинскому!

Гди ће вране орла погубити,
Гди л' проклетства Папи наудити.

Ваше душе немило трујете,
Када Папу погрдно исујете.

Зло говорит', опсоват' човека,
Није греха, нити је погрешка.
Спуже јести зла су превелика,
Нит ће видит Бога, ни Божића.

Реци мени Царе Константине!

Је ли такви наук од истине,
Гди ће спужи нахудити души
Гди ли козле, које се удуши?

Неће јело душу отровати
Кога буде трезно благовати;
Него греси, и неверност ваша,
Казат право, то је дужност наша.

Ко ће рећи: да праведан није
Свети сабор од Калцедоније?
Кои прокле једног поганина,
Еутика Цариграђанина.

Диоскора од Александрије
Патриару, још и друге с' њиме,
У којије праведности није;
Јер Божије опсоваше име.

На Исуса када завикаше,
Две нарави у њем занекаше:
Да неима Исус човечанства
Преузето беше од Божанства.

Свети отци Бога прославише,
Анатеме на њи поставише:

Сјединише Грке и Латине;
Знадеш и сам Царе Константине.
Ал непрође пуно годиница,
Међу собом завадише с' деца;
Јер раздели Латина и Грка,
Акацио Грчки Патриарка.
Цесар Зенон тако се је звао,
Патриари у помоћи беше.
Папа њему шаље поклицаре,
Свете цркве духовне лекаре.
Да сједине два мила брајена
У јединству вере одгојена;
Ал ји Цесар у тамницу меће,
Свету цркву већ за мајку неће.
За четр'ест и више година
У тамности Грци пребиваше.
Бог им даде Цесара Јустина,
Кои прави закон познаваше
Бугарскога рода и племена,
Славенскога нашега имена.
Срећан беше тад' ови Монарка,
С' њим се сложи Иван Патриарка.
Избавити Грке настојаху
Из тамности у којој су били.
Белу књигу они написаше,
Огцу Папи те је приказаше.
Милост они од њега просаху
Помирит се с' црквом настојаху.
Кад је Папа књигу прегледао,
Од радости беше заплакао.

И загрли кано свога сина,
Правоверца Цесара Јустина.
Патриара и све свештенике,
Исусове праве насљеднике.

Пуно годин у слоги живише,
Кано браћа Грци и Латини,
Најпосле се они завадише,
Противи се Фоцио истини.

На силу се чини Патриара;
А с' помоћу Михајла Цесара
Игњатија у тамницу меће,
Слогу, љубав од себе одмеће.

Мори њега и жеђом и гладом,
Патриару те мучи под брадом.
Брани Папа светог' Игњатија;
А проклиње и кара Фоциа.

Ал Фоцио зато и немари;
Него љубав братску нам поквари,
Те подели два мила брајена,
Свете цркве млеком задојена.

А што ћу ти друго говорити,
Како л' ћу ти очи отворити?
Видиш и сам у истоку тмине,
Како Грци гледају Латине.

Воле видит Турке и ајдуке;
Него Римске црљене клобуке.
Воле: да им заповеда Паша;
Него Пана, или црква наша.

И твој братац пуно настојаше,
Цесар Иван именом се зваше:

Да сједини Грке и Латине,
И да од њи нико не погине.
Евгеније тада Папа беше,
Њему Цесар белу књигу пише:
Чини сабор, купи свете отце,
Прими Грке под твоје криоце!
На књигу му Папа одговара,
Те Цесара лепо наговара:
Ну подигни твоје свештенике,
Патриаре, и Грчке Владике!
Те дођите до града Фераре,
И доведи Богословце старе,
Кои знаду мудро беседити,
Два народа лепо сјединити.
Послат ћу ти три галије танке,
Ходи к' мени, води Патриарке.
Не старај се Цесаре запром;
Него путуј к' Италији с' миром.
Рад љубави Божијега сина
Сто хиљада стратит ћу цекина.
За спасење источни Цесара,
И њиови славни Патриара.
Када Цесар белу књигу прими,
Од весела мало незанеми.
Нак подиже своје Патриаре,
Мудре људе Богословце старе.
Он остави своје беле дворе,
Те отиде низ то сиње море.
Здраво дође Дужду Млетачкому,
Од старине при атељу свому.

Господа су пред њи изшетала
У ђемију њега поставила,
Која беше свилом покривена,
И сва чистим златом позлаћена.

Запјеваше: Те Деум Попови,
Загрмише силени топови.
Потресе се дрвље и камење;
Од радости свака даје знамење.

Части њега двадесет данака,
Светла круна Дужде од Млетака.
Пак допрати пријатеља драга
До Фераре бијелога града.

Лепо га је Папа дочекао,
Пред Цесара беше изшетао.
Кад је Цесар Папу угледао,
Пред њиме је на колена пао.

Ал' му Папа клечат недађаше
За руку га ухватио беше,
Те га љуби кано сунка свога
Рад љубави Бога великога.

За њим иде Јосип Патриарка,
Од истока светлост сунца жарка.
Све Владике, и духовни отци,
И остали Грчки Владаоци.

Ту се с' Папом лепо поздравеше,
Пољубише и разговорише.
После нег' су они починули,
У сабор се јесу подигнули.

Седе Папа на столцу златному
На престољу пуно високому.

С десно њега Цесар од истока;
Изпод њега господа висока.

С леве стране Јосип Патриарка
За престољем Римскога Цесара.
Изпод њега остале Владике,
Свете цркве темељити стуби.

Ту бијаше мудрост изабрана
Од источни и западни страна.
Ту мудраци танко говорише,
Богословци писма отворише.

Изабра се дванајест мудраца
Од Латина све Богословаца;
А дванајест Грчки Духовника.
У науки не би им прилика.

Говорише танко и високо,
Веле знано, и пуно дубоко:
Од изхода Духа пресветог,
Старешинства Папе Латинскога.

Од праведни душа очишћења,
Од пшенична круха посвећења.
И остала многа говораху,
У сабору лепо разложяху.

Међу Грци најмудрији беше:
Безарион, тако се зовјаше;
Митрополит од Ницеа града,
У мудрости поштено се влада.

А за њиме од Ефеза Марко,
Те разложи високо и танко
Митрополит од Ефеза града;
Али Марко нељубјаше слогу.

Два бијаху од Латинске стране
Најмудрији, кои разлог бране.
Један беше мудри Цесарине,
Истина је Царе Константине!

А други се Доминикан пише,
Њему Иван лепо име беше.
Превисоко ови бесеђаху,
И дубоко вазда разложаху.

У Ферари сабор недоспеше,
К' Фиоревци већ се упутише.
Ту препирке велике бијаху
Разлози се дубоки чињаху.

Мало тога постојало време,
Ну послушај Царе Константине!
Разболи се Јосип Патриарка,
Славит ће се до суђена данка.

Јер учини дјела племенита
Прије нег' се дели с' овог' света.
Зове старац слугу Нектерију,
Пак заиска дивит и артију.

На руку се наслонио беше:
Старац Јосип' те овако пише:
Ја верујем с' правоверним скупа,
Да је Папа глава од Бискупа.

И ово је праведна истина;
Дух излази од Отца и сина.
Изповедам јоште темељито;
Да се чисте душе временито.

И зове се место очишћења,
Гди се муче ради сагрешења.

Очишћене на небеса лете,
Виде Бога, и његове свете.
У пресан се посветити може
Ко' и у квас ја верујем Боже!
То изусти, а душицу пусти,
Име Божје спомињућ у усти.
Када отци свака извидише;
Два народа лепо сјединише
Весели се мало и велико,
Нит' се тому супротиви нико.
Него један од Ефеза Марко,
Плакало би још и сунце жарко.
Када дође к' белу Цариграду,
Гули Марко своју русу браду.
Тужбу чини, грозне сузе ори,
Старац Марко овако говори:
Наши отци закон покварише,
С' Латини се лепо помирише.
Старац Марко нељубљаше слогу,
Купи војску око' Цариграда.
Свештенике своје насљеднике,
Калуђере, и Грчке Владике.
У пустињи сабор учинише,
На Цесара проклетство ставише.
Још им ни то доста небијаше;
Већ на помоћ Јеретике зваше,
Да се дигну протива Цесару
Од источни страна господару.
Смирити се нигда немогаху,
Патриара свога проклињаху.

Међу нами да је љубав стара
Послао сам мога поклицара
Кардинала Божјег намесника.
Нека вам је поштење и дика.

У Софији када Службу рече,
Службу рече, ал једва утече;
Јер завика мало и велико:
Ајде на двор људска неприлико!

Анатема Папи Латинскому,
Константину Цесару Грчкому,
Патриарам' и свим одметником,
Римске цркве лудим насљедником.

Још девојке ваше колудрице,
И охولة Грчке удовице,
Куну мене од цркве главара
Патриара, и тебе Цесара.

Ал њиове анатеме љуте
Нису врстне да наука смуте,
Каме ли ће Божјега Викара,
Кои грехе проклиње и кара?
Ах мој Боже големе жалости!
Ко ће поднет Грчке охолости?
Ко ли њима љубав показати,
Светле Краље те на помоћ звати?

Мојом ти се Царе вером кушем;
Доћ ће време како нешто чујем,
Да ће клањат у Софији Турци,
Робит ће вас горе нег ајдуци.

Али нека знадеш Константине!
Да те пуно љубим до истине.

Молити ћу Дужда Млетачкога,
Да ти брани Цариграда твога.
И молит ћу Краље од запада,
Нек ти даду помоћ из ненада.
Што је реко, то је учинио,
Све је Краље по реду молио.
Ал ји Папа умолит неможе;
Јер се беше разердио Боже
На несрећно од истока царство,
Хоће; да им пропане цесарство.

28.

Књигу пише момче Свезнадаре
Из Једрене града бијелога
На хиљаду четири стотине
И петдесет још и три године.
Те је шаље белу Цариграду;
А на руке Цара Константина.
Купи војску мили Господаре!
Иде на те Отмановић Царе.
У њега је војска силовита,
Од Азије иза Татарије,
Булгарије, и од Романије;
И остали мјеста и краљевства.
Кад Константин бјелу књигу прими,
Књигу чита; а сузе пролива.

Питају га Христјанска господа:
Што је теби Царе Константине!

Која ти је цвилити невоља?
Или ти је нећак погинуо
По имену Комнен Димитрија
Бојак бијућ с' Царевим' делијам'?

Одговара Царе Константине:
Прођ'те ме се Христјанска Господо!
Није мени нећак погинуо
Бојак бијућ с' Царевим' делијам'.

Али ми је цвилити невоља;
Јер ево ми листак књиге дође
Од Елције мога Свезнадара,
Из Једрене бијелога града.

Да је Царе војску сакупио,
И да мисли ударити на ме;
А ја несмем дочекати њега,
Јере нејмам моћи, ни помоћи.

Сви су Бани мене одбегнули,
Протива се мени уздигнули.
Оборит ће у сужањство мене;
А брзо ће оборит и себе.

Сва је моја земља поробљена
Од Мемеда Цара невернога
До бијела града Цариграда;
А брзо ће освоит и њега.

Јере нејмам брата ни рођака,
Нити имам драга пријатеља,
Кои би ми у помоћи био
У потреби новце покложио.

Малено је време постојало,
Угледа се војска силовита
Око' бјела града Цариграда
Други данак Априла мјесеца.
Силна војска Цара невернога
По имену Мемеда другога.
Сто хиљада по избор коњика
Две стотине хиљада пешака:
А на мору близу Цариграда
Сто галија, двеста орманица.
Чини у све силени Турака
За четири стотине хиљада.
Гледо' ји је Царе Константине
Из бијела града Цариграда.
Гледао је, те је говорио
Гди га слуша мало и велико:
Ах мој Боже чуда превелика!
Има л' још на свијету човека,
Кои није дошо' Цариграду
Походити Цара Константина?
Турској војсци ко ће одолети?
Ко л' онлику силу дочекати?
Шест хиљада виш' нејмам војника,
Од мојега народа јунака.
Три хиљаде дође витезова
Од Млетака и Генуе града.
Ударит ће петдесет Турака
На свакога мојега јунака.
Ал док ми је на рамену глава,
Нећу предат Турком Цариграда.

Једа Бога и Богородице,
И Софије у сред Цариграда!

Пак он скочи на коња голема,
Те отиде преко Цариграда,
И разгледа Цариградска врата:
На њи меће најбоље јунаке.

Теофила својега рођака,
Да му брани врата позлаћена.
И кастео више врата златни,
Кога побро! седам кула брани.

А Елџију Дужда Млетачкога:
Да му пази двора бијелога
Од Сејмена и од Јањичара
Витезова Цара силенога.

Јулиана меће Каталана
Од старине честна Капетана
Лавска врата да јуначки брани,
И да своје поштење сахрани.

А на врата светог Романа
Цар Константин поставио беше
Од Генуе млада Генерала,
Јустиниан који се је звао.

Пак је њему тихо беседио:
Генерале све моје уздање!
Чувај врата светог Романа,
Брани синко и себе и мене.

Јер највећа сила од Турака
На ова ће врата ударити.
Јањичари поносити Турци
Пуно ће ти Бане додијати!

Ал се уздам у вијерност твоју,
И јунаштво твоји витезова:
Да ћеш бранит свјетлу круну моју,
И од града бијеле зидове.
Два Троила два мила брајена
У Генуи граду одгојена.
Антон једно, а Павле је друго,
Од Цесара наредбу примише:
Да му бране врата од запада
Прам Једрени граду бијелому.
Од коњика Цара Татарскога,
И пјешака Паше Бугарскога.
Још дозивље Тодора витеза
Од старине племића и Кнеза.
Низ образ је сузе оборно,
Овако је њему говорио:
Слуго верна Тодоре витеже!
Предајем ти врата од Каршије
Много ће ти Турци додијати
Брани себе, не издаји мене.
Дозиваше и Луку Нотара
Генерала од танки галија
Сенатора Цариграђанина,
Овако је њему беседио:
Генерале све моје уздање!
Пази града од Турски Галија!
Имаш доста праха и олова,
И јунака кано соколова.
Зовијаше два Принципа млада,
Од бијела Цариграда оба.

Никифора својега рођака,
И Тодора силнога јунака.
Те ји шаље да му цркву бране
Од дванајест Апостола звану.
Калуђере отце духовнике
Младе Попе Грчке свештенике.
Понукује Царе Константине:
Да се бране прахом и оловом,
И да моле Бога без престанка
Од вечера, те до бела данка.
Ал послушај мој мили брајане!
Што ти каже старац Миловане:
Дојездише четири ђемије
Из далека од земље Латинске.
Свака носи по сто лубарада;
А пушака ни броја се незна.
Пуне беху огња жестокога,
И јунака од Генуе града.
Кад су били близу Цариграда,
Преста вјетар, стадоше ђемије
На сред мора кано и планине;
Нит' се мичу, нити напред иду.
Ево тежка боја и мејдана!
Завезоше Цареве галије,
Облетјеше Латинске ђемије
На сред мора изпод Цариграда.
Из ђемија пуцају топови,
Те се чују кано и громови.
Потоцише танане галије,
Изломише Турске орманице.

Не би реко да је морски бојак;
Већ би реко да је суђен данак.
Из Латински силени бродова
Сишље огањ, нигда непрестаје.

Паде мртви Цареви јунака
За дванајест хиљада Турака.
Тако исти поведаше Турци,
Кад Цариград изгубише Грци.
Латином је добра срећа била:
Бог им даде вјетра мајешрала
Зајездише белу Цариграду
По сред Турски танани галија.

На све стране ватру просишљући,
И с' топови галије бијући
Дојездише здраво Цариграду
Пјевајући и попјевајући.

Мемед Царе занемио беше
Од велике туге и жалости,
Гледајући шајке и галије
Гди се топе у то сиње море.

Зове Царе Пашу Капетана
Да му русу одсијече главу;
А када га угледао беше
Израњена, и свега крвава,

Нехте њему одсецати главе,
Већ га бије тежким буздованом
Бре димсузе Паша Капетане!
Камо моје танане галије?

Пак намести велике топове
Прам бијелу граду Цариграду.

Поче њега бити са сви страна,
И рушити до земље бедеме.

Пак дозивље Паше и Везире,
Те је њима Мемед беседио:
Сутра ваља на град ударити,
И на силу њега освоити.

Кои први скочи на бедеме,
И нањ метне Алај зелен барјак,
За Пашу љу њега учинити,
Од све моје земље Романије.

Када ли је данак освануо;
Развише се свилени барјаци,
Ударише бубњи и свирале,
Завикаше по војсци чауши.

Полетише уз поље коњици,
Ударише са сви страна пјешци.
Јуриш чине од јутра до мрака,
Цариграда узет немогоше.

Него под њим изгибоше многи;
А највише Грци и Ермени,
Кои беху силом поведени,
И на јуриш први одређени.

Али то се мало познаваше
Прама сили, која дошла беше.
За петдесет и више данака,
Непресташе бити Цариграда.

Ево брате и горе жалости!
Бог остави несрећне грешнике.
Угледа се светлост на Духове
У бивјелу граду Цариграду.

Из града је она излетјела,
Те је к' ведру небу полетјела.
Кад то чудо Турци угледаше;
Од весеља скупа завикаше:
Слава буди Богу великому,
Добра срећа Цару честитому.
Бог побјеже из Стамбола града,
Предаде га Цару силеному.
То је чудо и Цар угледао,
Преда се је Оце дозивао,
Те је Царе њима говорио:
Послушајте Оце законоше
Сутра ћемо Дову проучити,
И рамазан жесток учинити.
Да ако нам Бог и срећа даде,
Те Цариград брзо освоимо.
Када ли је данак освануо,
Турци своју Дову проучише
И рамазан жесток учинише,
Не би ли им добра срећа била.
То је гледо Царе Константине,
Гледао је; те је беседио,
Гдје га слуша мало и велико,
Патриара и сви свештеници:
Уче Дову Турци витезови
Баш ће сутра на град ударити,
Сваки своје изповеди грехе,
Покајмо се, док имамо време.
Љубимо се, и помиримо се
Кано браћа и Христјани прави;

Ако наше и погине тјело,
Не би ли нам души боље било.

Православни отац Патриара,
Коино вас и учи и кара,
Дат ће нами благослове свете,
Те ће чинит, да се Мемед смете.

Сваки буди срца јуначкога;
А деснице Марка Краљевића.
Те слободно Турке дочекајте,
И њиове главе одсецајте.

Ако л' се је приближило време
Да ми наше погубимо главе
Рад поштења вјере и закона
Слава Богу, и Богородици.

Боље нам је погинут поштено:
Нег' на свету живит непоштено.
Сваки ради осветити Бога,
Ја љу Бога и Богородицу.

Кад војници њега разумеше,
Све заплака мало и велико.
Свак се каје, и опроштај иште
А највише Царе Константине.

Малено је постојало време,
Са сви страна ударише Турци.
Десет хиљад љества прислонише
Уз бедеме бела Цариграда.

Стои јаук рањени делија
Стои вриска Турски бедевија;
А земља се тресијаше круто
Око' бела града Цариграда.

Од топова Турски и Христјански
Од бубњева, и од таламбаза,
Од кумбара и силни пушака,
Од галија Турски и Латински.
Од свирала, и Турски пиџара,
И од труба Грчки и Латински,
Од звечања мача и сабаља,
Ала коња, Цареви делија.
Изгибоше Јањичари Турци,
И Сејмени ни броја се незна.
А низ поље крвца тецијаше,
У сиње се море саливаше.
Колико су високи зидови
Од бијела града Цариграда;
Мртви су ји Турци напунили,
Веруј побро! мудри људи кажу.
Цариграда ни тад неузеше;
Већ срамотно натраг побегоше;
Ал завика мало и велико
Из бијела града Цариграда:
Јањичари та ви сте левенте,
И делије Отмановић Цара.
Одпашите светле сабље ваше,
Припашите женске опрегаче.
Кад несмете с' нама бојак бити;
Већ бежите кано страшљивице
Похвали се Мемеде Султане,
Колико си глава одсекао!
Ах мој Боже големе жалости,
Тежке ти су те Грчке гордости!

Када ли је Царе разумео,
Сву је војску натраг окренуо.
Јањичари силовити Турци,
Ударише кано мрки вуци.
Цариграда освоише врата,
У Цариград силом улетише.
Изсекоше мало и велико,
Погубише Цара Константина;
Ал витежки погинуо беше
Секућ младе Турке Јањичаре.
Двеста рана на њему бијаше;
Ал' по пола Турке пресецаше,
Пак најпосле црној земљи паде,
Земљи паде, Богу душу даде.
Седе Мемед на сред Цариграда,
На престолу Цесара Грчкога;
Те од тада Отмановић Царе,
Све понизи Краље и Цесаре.
Све по реду поздравља Христјане,
По имену старац Миловане,
Молите му ви Бога за здравље,
Не би ли вам пјесме изводио:
Од Стамбола града бијелога,
Романије и од Булгарије
Од Мостара и равна Котара,
Славоније, и од Унгарије.
Од јунака Лике и Крбаве,
И од Босне витежке државе.
На сабљи вам добра срећа била,
И Турске се крви напоила!

Цвила је Грчка Цесарица,
Константина Цара заручница;
У сужањству Отмановић Цара,
Од источни страна господара.

Константина често спомињаше,
Сузе ронећ те му говораше:
Да т' је устат мили господаре,
Константине велики Цесаре!

Те да видиш сад жалости моје,
Ах несрећне заручнице твоје!
Незову ме више Цесарицом;
Већ невољном Турском робињицом.

Нит' ме зову Госпојом Гркињом;
Већ Арапком црном просјакињом,
Која нејма брата, ни рођака,
Нити има сестре, ни нећака.

Обличија нејмам Цесарице!
Јер је моје потамнило лице,
Немилога дворећ господара
По имену Отмановић Цара.

Златну круну неносим на глави;
Свак ме псује, и немило дави.
Од госпоје неимам знамења,
Нити носим драгога камења.

Што би реко, драги побратиме!
Кои носиш од поштења име.

Која скоро беше Цесарица,
Константина Цара заручница?

Послушај ме казат ћу ти право,
Ах тако ми побро! бити здраво.
Ово беше бели Цариграде,
После него у сужањство паде.

Нејма више славе ни поштења,
У њему се недеље проштења.
Нит' се крсти, нит' се изповеда,
Нит' је чути да ко проповеда.

Већ неслуже цркве ни олтари;
Нег' џамије и Турски мунари.
У Софији нема свештеника,
Нит' је у њој Божији прилика.

Недолази отац Патриара
У Софију причестит' Цесара;
Него оце силовити Турци,
Кои вију кано мрки вуци.

Неговоре с' више литургије,
Свештеници некарају грије,
Него оце чате Алкоране,
Те нам љуте задавају ране.

О несрећни граде Цариграде!
Ко те тако немиле издаде.
Камо твои Краљи и Цесари?
Камо ли ти твои Бани стари?

Коино се по свету славише,
Прије нег' те у зло поставише.
Куд се деша цркве и олтари?
Ко ли твоју лепоту поквари?

Камо ли ти твоја лепа дика
Патриара велики Владика?
Куд се деша проповедаоци,
Законоше и духовни отци?
Гди су твои бели манастири,
Калуђери духовни пастири?
Камо твоја звона гласовита
Цариграде лепото од света?
Племенита гди су ти господа
Од Грчкога мудрога народа?
Гди ли су ти Гркиње Госпоје,
Које беху нарешење твоје?
Гди је твоја мудрост и мудраци,
Камо ли ти бијели палаци?
Сад у њима пребивају Турци,
Што би срећа да се легу ћуци.
Куну тебе сви народи света,
Још и његда когод за те пита;
А највише од источне стране:
Јер им љуте ти вададе ране.
Куне тебе земља Арбанија,
Бугарија и Мацедонија,
Славна Босна и Ерцеговина,
Косарића лепа Бановина.
У теби се змије породеше,
Које ове земље поробише.
У сужањству цвиле брез престанка,
И прогонству до данашњег данка.
Ради тебе граде Цариграде!
Истина је то и дете знаде;

Та гордост је тебе покварила,
И неверност на земљу бацила.
Што си нашао оно и уживај
У Турском сужањству пребивај.
Кукати ћеш кано кукавица,
Сузе ронит кано удовица.

Франкопановићи.

40.

Чудила се Лива и Крбава
Што говори Бугарине Сава:
Куди племе Франкопановића,
И витеза Бана Зриновића.
Своје име уздиже и хвали,
Којено је почело од лани.
Погрђује старе витезове,
Све Славенске Бане и Кнезове.
Што је веће племе Краљевића,
Косарића или Обилића;
Од мојега рода витежкога,
И на гласу вазда јуначкога?
Свуда славе Зриновића Бана,
И младога Кнеза Франкопана.
Кано да су с' неба долетили,
И од века на небеси били.

А невнаду, да су од тежака,
Од чобана или просијака.
До јуче су узбијали овце,
И дворили по свету трговце.
А сада се светли Бани кажу,
Те е' тежаџи неће да се слажу;
А нејмаду у цепу ни новца,
Него ишту помоћ од трговца.
То је чуо Личанин Станиша;
Те је њему тихо беседио:
Не будали Бугарин Савиша!
Или си се брижан помамио.
Није месец ни година дана;
Да је племе Зриновића Бана.
Од хиљаде више је година,
Да се зваше Кнеже од Надина.
Сва су таква велика господа
Од нашега славнога народа.
Нико мезна од када су били,
Ни господство кад су задобили.
Ну послушај Франкопановића
Великога Бана и племића;
Од кога је рода и племена,
И од кога излази времена.
Две хиљаде година имаде,
Од када се ово племе знаде.
У Тројану граду пребиваше,
По свему се свету спомињаше.
Јер породи врстне витезове,
Племените Бане и Кнезове

Овако нам свети отци кажу,
Још и други са њима се слажу.

Аницио старином се зваше,
Од Енеа Бана излазише,
И од Турна Краља Латинскога,
Највећег племића Римскога.

Од њега се родише главари,
Кардинали и Божи Викари:
Александро, Григорје девети,
Иноћенцо Григорије свети.

Још породи свете и светице,
Бенедета и многе дјевице;
Исусове многе мученике,
Жене свете и изповеднике.

Од њега су витезови стари
Светли Бани, Краљи и Цесари,
Цесарице и младе Банице;
И од сваке врсте Поглавице.

По свем свету Данте гласовити,
У науки пуно поносити:
Фиорентин којно се зваше,
Од кољена Франкопана беше.

А од куће на гласу витеза,
Алдигера великога Кнеза.
Од бијела Фиоренце града,
Којано се налази и сада.

Од овога јаснога племена;
Ал подавно у стара времена
За Дужда је Млетачкога био,
Именом се звао Миовио.

Кад Татари нагло ударише,
Те Унгарску земљу поробише;
Потераше Краља Унгарскога
До сињег мора Латинскога.
У то време Бая Хорватски беше,
Именом се он Никола вваше.
Од племена Франкопановића,
Имађаше срце Краљевића.
Те сакупи Хорвате јунаке,
На оружју витезове јаке.
Сече војску Цара Татарскога,
Ослободи Краља Унгарскога.
Од њега се Бани породеше,
Задужбине кои учинише.
Штују цркву и Божје пастире,
Саградише многе манастире.
Сад промисли Саво Бугарине!
Кои кудиш Бане од старине,
Је ли веће племе Зриновића
И витеза Франкопановића,
Од твојега рода и племена,
И краснога од лани имена.
Немој побро набијат каблића,
Ни грдити Славенски племића!
Господство су на сабљи добили;
А нису га за новце купили,
Ни пасући по планинам' овце,
Ни дворећи по свету трговце.

Анто Лоредан брани Скадар.

33.

Диван чини Отмановић Царе
По имену Мемеде Султане.
Сву господу на диван сазивље,
Те је Мемед њима говорио:
Не би ли се кои јунак нашо,
Да подигне силну војску моју,
И отиде преко Арбаније,
Те освои Скадар код Бојане.
Сви Везири муком замукоше;
Али нехте Везир Сулејмане
Од Босанске на гласу државс;
Већ је Цару тихо беседио:
Дај ми Царе пешак⁶ и коњика,
Осамдесет хиљада војника.
Ја ћу поћи Скадру бијелому,
На силу ћу освоити њега.
Што заиска Везир Бошњанине,
Што заиска, тому Царе даје:
Осамдесет хиљада војника,
Све по избор најбољи јунака.
Подиже се преко Арбаније,
Брзо дође Скадру бијелому.
Са сви га је страна обседнуо,
Пак написа листак књиге беле.

Те је шаље младом Провидуру,
Млетчанину Анти Лорендану.
У књизи га Везир поздрављаше,
Те овако њему говораше:

Провидуре Анто Лоредане!
Пошаљи ми кључе Скадра града.
Немој губит русу главу твоју,
Ни твоије млади витезова.

Лоредан му књигу одписује:
Не будали Паша Бошњанине!
Ја сам Дужду тврду веру дао:
Да му нећу издат Скадра града,
Док је моја на рамену глава.

Кад је њега Паша разумео,
Поче бити Скадар са сви страна.
Био га је петнајест данака
Од зорице те до мрклог мрака.

Беле куће многе оборише,
На три места бедем отворише.
Кад то види Паша Бошњанине,
На Скадар је јуриш учинио.

Једни Турци бедем подкопају,
Други скачу граду на бедеме:
Али лудо погубише главе,
На јуришу Скадра бијелога.

Оста мртви четири хиљаде
Око града на јуришу првом,
Све најбољи Турак Краишника.
Певај побро! јуначка је дика.

Када ли је данак освануо,
Опет Турци јуриш учинише;
Од зорице те до мркле ноћце
Непресташе на град ударати.
Али бела неузеше града;
Јер га брани Анта Лоредане.
Беше ладне воде понестало
Нашој војсци у Скадру белому.
Лоредану то мучно бијаше,
Те главаром тихо бесеђаше:
Није л' кога породила мајка;
Да отиде до реке Бојане.
С' пет хиљада најбољи јунака,
И ударе јуришем на Турке;
Те донесу воде из Бојане
За сву војску, која је у Скадру.
Сви јунаци земљи погледаше;
Али нехте витез од старине
По имену Чарнојевић Иво
Бан од Зенте и Горице црне.
Већ говори младом Провидуру:
Не брини се Анто Лоредане!
Ја ћу поћи до реке Бојане,
И донет ћу воде за јунаке.
Пак поведе своје Црногорце,
Ерцеговце и силне Котарце,
Те на Турке снажно ударише,
Две хиљаде глава одсекоше.
Отидоше до реке Бојане,
Те се ладне напише водице.

Здраво су се натраг повратили,
За јунаке водице донели.
Мало тога време постојало,
Опет Турци на град ударише:
Прислонише љестве уз бедеме,
На град међу барјаке зелене.
Лоредан се Турком непредаје;
Већ им русе одсијеца главе.
Везир беше сабљу повадио,
Јањичаре па град натерао.
Ал' грађани зато и нехају;
Већ им русе главе одсецају.
Бију Турке дрвљем и камењем,
С' црним прахом и тежким оловом.
А кад види Сулеман Везире:
Да неможе Скадра освоити,
Диже војску изпод бела града,
Оде плачућ Цару Господару.
Оста мртви под градом Турака
За двадесет хиљада јунака.
Што Лоредан погубио беше
Бранећ Скадар, то Сагредо пише.
За Антино велико јунаштво
Њему даде Дужде Генералство:
Од Леванта и лепе Морије,
Ципра равна, и земље Кандије.
Витежки је вазда војевао
По Леванту Турке разбијао,
Кад Леванат бели обседоше
Те га бише за осам месеци.

На Турску је војску ударио,
Десет хиљад главах одсекао.
Изпод града он изтера Турке,
Окрвави своје беле руке.

**Сирт краља Мађарског Лудовика
на пољу Муачком.**

42.

Санак сиила Унгарска Краљица,
Лепа љуба Краља Лудовика.
У Будиму граду бијелому
Санак сиила, у санку видила:
Да се ведро небо проломило
Над Будимом над бијелим градом.
Да је сунце на земљицу пало,
Да је јасни месец помрчао.
Светле звезде месец одбегнуле,
Те су крају неба прибегнуле.
Да су утве Дунав прелетиле,
Те су паде на поље Мухачко.
Свезналице санак толмачише,
Толмачише ал недомислише;
Него једна млађана девојка,
У Будиму граду одгојена.
Краљици је санак толмачила,
Те јој беше тихо беседила:

Штоно јеси у санку видила;
Да се ведро небо проломило,
Над Будимом над бијелим градом:
То ће Турци Будим освоити.
Што л' је сунце на земљу паднуло:
То ће Турци Краља погубити.

Што л' је јасни месец помрчао:
То ће њему потамнити лице.
Што л' су звезде месец одбегнуле,
То ће њега одбегнути слуге.

Што ли утве Дунав прелетише,
Те падоше на поље Мухачко:
Оно Турци Дунав пребродише,
На Мухачу табор учинише.

Колико је Мухач поље равно,
Свега су га Турци притиснули:
Пред њима је Отмановић Царе,
По имену силни Сулејмане.

Истом она санак толмачила,
Књига дође Краљу Унгарскому,
Од силнога Цара Сулејмана,
У књизи је Краљу говорио:

Кад разгледаш белу књигу моју,
Пошаљи ми кључе од Будима.
Или ходи, да се огледамо
На Мухачу пољу широкому.

Кад Лудовик белу књигу прими,
Купи војску по Будиму граду,
По Будиму и околџ њега,
Скупи војске тридесет хиљада.

Али јадан самосветан беше,
Мудри људи наук непримаше.
За главаре немеће војнике;
Већ Бискупе, Фратре, Редовнике
Кои нису Турак' ни видели,
Камо ли су с' њима бојак били.
Млада Краља на зло наметнуше,
Унгарију у зло оборише.

Није сабља за Попа ни Фратра;
Већ круница и крст изпод врата,
Дисциплине и покора тежка
Редовника дјела су витежка.

Калуђерах: чуват манастира,
А Владиках: дјело од пастира;
А господе: сабље припасати,
И витежки вазда војевати.

Краљ Лудовик младо момче беше,
Војевати јоштер незнађаше.
Нехте слушахт Унгарске господе;
Већ Владике узе за Војводе.

Зове себи Томореа Фратра
Францишкана по имену Павла
Митрополит од Колоча града,
Те је њему тихо беседио:

Ти ћеш мојом управљати војском.
Слушат ће те пешци и коњици,
Сва господа и сви владоци
Од лијепе земље Унгарије.

Пак подиже своје витезове
Тријест хиљад млади Угричића,

Те отиде на поље Мухачко.
А када је Турке угледао;
Бијаше се Краљу поплашио.
Говорио Унгарској Господи:
Светујте ме мои витезови
Можемо ли с' Турци бојак бити?
Смедемо ли на њи ударити?
Веле њему Унгарска господа:
Лудовиче наша круно светла!
Немој губит и себе и војску,
И сву равну земљу Унгарију.
Тријест хиљад виш' нејмаш војника,
Триста хиљад имаде Турака.
Ударит ће десет на једнога,
Погубит ће Турци до једнога.
Почекајмо три бијела данка;
Јер ево нам добра помоћ иде.
Зампуљане од Ердеља Бане,
И с' њим војске тридесет хиљада.
Иде теби помоћ од Хорвата,
Са петнајест хиљада јунака.
Пред њима је од Хорвата Бане,
По имену витез Франгипане.
Тријест хиљад иде витезова,
Од Прусије и од Бохемије.
Пред њима је јунак од старине
Брандебургу Бане од Прусије.
Фра Пава му другче говораше,
На зло Краља те наговараше:
Не плаши се светла круно моја!
Добит ћемо Цара Сулејмана.

Десница је наша од мејдана,
Нечекајмо помоћи од Бана;
Већ удримо слободно на Турке,
Те ми наше посветимо руке.

Бит ће твоја дика и похвала
Придобивши силеног Цара
Брез велике од Бана помоћи,
Која ти је намислила доћи.

Послуша га, уједе га змија,
Те удари на Цареву војску.
Све до по' дне Краљев мејдан беше;
По по' дневу Турци придобише.

Изгибоше Унгарска господа
Бранећ свога Краља Лудовика,
И погибе Фратар Францишкане
Митрополит од Колоча града.

Митрополит од Босне поносне
Митрополит од Строгона града,
И остали многи свештеници
Познадоше што ће рећи Турци!

Ту погибе Краљу од Будима,
Утопи се у воду стунену.
Утече му слуга Мијовиле,
Те побеже белому Будиму.

И дозивље Будимску Краљицу,
Пак јој тихо говорио беше:
Бежи јадна кудагодер знадеш,
Погибе ти Краљу Лудовиче.

Говорила Будимска Краљица:
Не будали слуго Мијовиле!

Ниси јадан Краља ни видио;
Већ напијаш вино по Будиму,
Вино пијеш, а љубиш девојке.

Али вели слуга Мијовиле:

Зло ти вино, а горе ти било!

Није ми се изломило перје

Напијајућ вино по Будиму,

Ни љубећи Будимке девојке.

Већ се моје изломило перје

Бојак бијућ с' Царевим' делијам'.

Када га је она разумела,

Низ образ је сузе оборила.

Пак покупи и сребро и злато;

Ситни бисер и драго камење,

Те побеже Пожуну белому,

Гди се круне Краљи од Будима.

На путу јој лоша срећа беше:

Пустахије на њу ударише;

Отеше јој и сребро и злато,

Ситни бисер и драго камење.

Оста плачућ у гори зеленој

Кукајући кано кукавица,

Сузе ронећ јадна удовица.

Еј неверо од Бога проклета!

Бан Зриновић.

43.

Сулејман се разболио беше
У бијелу граду Цариграду.
Питају га Паше и Везири:
Што је теби Царе Господаре!
Која ти је боловат невоља?
Или ти је старост додијала?
Или јунак Зриновић Никола
Девет годин е' тобом бојак бијућ?
Одговара Царе Сулејмане:
Прођ'те ме се Паше и Везири!
Није мени старост додијала;
Већ неверни Зриновић Никола.
Кои разби Али Пашу мога
Под Сигетом, он се небелио!
Те исече сву војску његову,
И пороби Босну до Фојнице.
Сада нејма већега јунака
У Турчина ни у Каурина.
Ни жешћега мени душманина
Од Николе Зриновића Бана.
Нит љу живит, ни весео бити,
Док несмакнем душманина мога
Зриновића Бана Хорватскога,
Кои ми је пуно додијао.

Пак дозивље Соколовић Пашу
Те је њему Царе беседио:
Амет Паша верна слуго наша!
Купи војску штогод већу мореш.
Да идемо Сигет узимати
У лијепој земљи Унгарији.
Кога ми је бабо узимао;
Ал га није освоит могао.
Ако нами Бог и срећа даде,
Те ми сада њега освоимо,
И Николу Бана погубимо,
Бит ћеш Везир од сви Паша мои.
Кад је Паша њега разумео;
Силеву је војску сакупио
Сто хиљада по избор коњика,
Пешадије ни броја се незна.
Оде војска до Сигета града,
И пред њоме Царе Сулејмане.
Гледо га је Зриновићу Бане,
Гледао је, те је беседио:
Мили Боже на дару ти хвала!
Кад дочека и овога данка:
Да ја видим овлико јунака
Походити Зриновића Бана.
Што сам Боже од тебе просио
Сада видим, да сам изпросио.
Благослови светлу сабљу моју,
Да осветим свету веру твоју.
Три хиљаде виш' нејмам војника:
А брез броја на пољу Турака.

Ал с' помоћи Бога великога,
Придобит ћу душманина мога.
Пак је својој војсци беседио:
Послушајте мила браћо моја!
Ево на нас Турска сила дође,
И пред њоме Царе Сулејмане.
Спомените се, да јесмо Хервати
Мало нас је, али смо јунаци.
Сваки удри на десет Турака,
Сам Зриновић хоће на двадесет.
Ако л' се је приближило време;
Да ми нашу крвцу пролијемо
Бранећ свету веру Исусову,
И свијетлу круну Цесарову.
Умрет ћемо кано мученици.
Од славнога народа војници.
С голим сабљам' у десници руци;
Ал' ће платит и неверни Турци.
Пак напери танана вешала
На бедему од бијела града,
Те је дружби својој беседио:
Послушajte мои витезови!
Ако би се кои јунак нашо,
Те спомене: да се предадемо.
Ставит' ћу га на вешала танка,
Да би била иста моја мајка.
Ако би ме погубили Турци,
Или љуте ране допадноу
Слушат ћете мојега нећака
Баш од мене бољега јунака.

Ви имате праха и олова,
И заире за три годинице.
Браните се, не издаите се,
Живи Турком не предаите се!

Ако стари Сигет изгубите,
У нови се опет затворите.
Ако ли би нови изгубили,
Бежат ћете у кастео тврди.

Истом Бане тако говорећи,
И делије своје слободећи;
Потресе се Сигет граде бели
Од Цареви силни лубарада.

Био га је три недеље дана;
Пак учини јуриш од мејдана:
Ал се брани Зриновићу Бане,
Љуте Турком задаваше ране.

Ево побро големе жалости!
Турци жесток лагум ужегоше,
По Сигета у лагум дигоше,
Те на Сигет јуриш учинише.

Ал ји секу делије Хервати
Зриновића по избор јунаци.
Колико је у години дана,
Бан Зриновић одсијече глава.

И погуби два змаја огњена
Булви Пашу од Мацедоније,
Тилуф Пашу од Багдата града;
Али стари Сигет изгубише,
У нови се опет затворише.

Ладна вода око града беше;
Ал је земље Турци напунише.
За ту воду незнаде се ладну;
Јер је брзо Турци пресушише.

Наместише огњене топове,
Нови Сигет бију без престанка.
Пак на њега јурише чињаху
Од зорице те до мркле ноћце.

Много данак и пуно недеља
Сигет бише и нањ удараше.
Хервати се Турком не предају;
Већ ји секу, нигда не престају.

Ту погибе силени Турака
Око тријест и више хиљада;
Ал и војска Зриновића Бана
Тад изгибе, мало и остаде.

Остаде му шест стотин војника,
Све Хервата на гласу јунака.
Кад то види Зриновић Никола,
Затвори се у кастео тврди.

Сулејман му белу књигу пише:
Зриновићу крило Цесарово!
Немој лудо изгубити главе,
Већ отвори врата од кастела.

Њему Бане књигу одписује:
Вера моја Сулејмане Царе!
Док је мени на рамени глава,
Нећу теби отворити врата.

Имам доста праха и олова,
И заире што је од потребе.

Међу тим ће добра помоћ доћи
Од Цесара Максимилијана.

Када га је Царе разумео,

Од јада се беше разболио,

Пак дозивље Соколовић Пашу,

Те је њему Царе беседио:

Амет Паша десно крило моје!

Ако мени суђен данак дође:

Постави ме на кочије брзе,

Те ме вози белу Цариграду.

Укопај ме верна слуго моја

Гдино девет Цара укопано.

Гдино ј' барјак светца Мухамеда,

И Фереца Аврета Алије.

То изусти, а душицу пусти

На криоцу Соколовић Паше.

Да од војске и не знаде нико

Под Сигетом, под бијелим градом.

Сече Паша Цареве дворјане,

И Мојсеју његова Лекара:

Да затаи смртцу господара

Сулејмана Цара силеног.

Меће њега у кочије брзе,

Те га вози белу Цариграду.

Лепо га је Паша укопао,

Гдино девет Паша укопано.

Гдино барјак светца Мухамеда,

И Фереца Аврета Алије.

Обноћ пође, обноћ опет дође:

Да од војске нико незнађаше.

Кад ли пође под Сигет у војску,
Пусти Паша по војци телале:
Да телале од јутра до мрака,
И од мрака, до бијела данка.

Заповеда Царе Сулејмане:

Да кастео тврди освоимо;
Ако ли га освоит нећемо,
Живе ће нас мећат у топове,
И с' нами ће њега узимати.

Кад то чуше Турци Јањичари:

На кастео тврди ударише,
Узњег' танке љестве прислонише,
Те кастелу скачу на бедеме.

За петнајест и више данака
Непрестаде јуриш без престанка;
Али своје изгубише главе,
Јер ји секу Хервати делије.

А највише Зриновићу Бане;
Али му је војска изгинула:
Остаде му двеста витезова;
А погибе четири стотине.

Ево брата и горе жалости!
Џебану му Турци упалише;
Кад то виђе Зриновић Никола,
Дружини је својој беседио:

Турци нами барут упалише,
Сву заиру у лагум дигоше.
Од црнога праха поцрнисмо,
Од живога огња изгоресмо.

А неће нам добра помоћ доћи
Од Цесара Максимилијана.
Обранит се Турком неможемо,
Да витежко дјело учинимо:
Отворимо од кастела врата
Те на сабље дочекајмо Турке.
Љепше нам је славно погинути;
Него живи упасти у Турке.
Голе ће нас по војсци водити,
Пак најпосле на мије дерати;
Али прије него изгинемо,
Ход'те браћо да се загрлимо:
Сви клекоше, те се пољубише,
И за грије своје проплакаше.
Ну послушај побратиме драги!
Што учини Зриновићу Бане.
Облачи се штогод љепше може
Метну на се са златом хаљине,
И на главу капу кубашлију;
А за капу шест пера од ждрала.
У џеп меће сто златни дуката,
Те овако уписао беше:
Ко укопа Зриновића Бана
Нека носи сто златни дуката.
Пак отвори врата од кастела,
И повади сабљу од бедрице.
На кастео Турци ударише;
Ал првенци главе погубише.
Јер ји сече Зриновић Никола,
И његови млади витезови;

А кад Бана ране допадоше,
Клекну витез на колено лево.
У руке се Турком непредаје;
Већ им русе одсијеца главе;
Ал га беше пушка ударила,
У зло место у чело јуначко.
Мртав Бана црној земљи паде,
Земљи паде Богу душу даде.
Зриновићу покојна ти душа!
Ко ће Турске одсецати главе?

П Е С М А

о д

Корчуле.

44.

Зарече се Улузали Бане:
Сакупит ћу Турке Каталале;
Оружат ћу танане галије,
Брзе шајке од боја ђемије.
Уранит ћу рано прије зоре,
Завест ћу се уза сиње море.
Освоит ћу Котор и Корчулу,
И бијелу Барбаригу кулу.
Поробит ћу по мору отоке,
Разорит ћу палаце високе.

Од Котора до бели Млетака,
Похватат љу доста девојака.
Разорит љу цркве и олтаре,
Саградит љу високе мунаре.
И цамије крајем Далмације
Гди ће клањат оце и ације.
Што је реко Улузали Бане
Што је реко пореко се није;
Већ покупи Турке Каталане,
И оружа танане галије.
Пак зајезди преко сиња мора,
Брзо дође Боци од Котора;
Ал на Котор ударит несмеде;
Већ с галијам' под Корчулу иде.
Истом зора забелила беше,
Бела Вила са Пелисца зваше
Од Корчуле Кнеза Латинина,
Властелина побро Млетчанина.
Властелине од Корчуле Кнеже!
Ето на те Улузали Беже,
Осамдесет имаде галија
Све су пуне гордије балија.
Корчулу ће Турци освоити,
У сужањство тебе поставити;
Већ прегледај силене топове,
Светле пушке шибе Принципове.
Не предаи бела града твога,
Не издаи Дужда Млетачкога.
На град бели постави барјаке,
И оружај и слуге и ђаке.

Све грађане, ловце и трговце,
Младе момке, старце и удовце.
Дијевојке' жене мужатице,
Још и оне младе удовице.

Сву господу и господичиће,
Кои с' тобом улазе у вјеке.
Побегнут ће Каталани Турци
Када виде, да сте мрки вуци.

Зови Кнеже Анту Поменића,
Од старине рода Угричића.
У њега је срце од јунака
Небои се силени Турака.

Нека влада шибамима, с' топови,
И с' оружјем светлим Принциповим,
И прије је с' Турци бојак био,
Те мејдане њима односио.

Кад је Вилу резумео Кнеже
Од Млетака по избор витеже!
Корчули је врата затворио,
На бедеме топе наместио.

Пак размота свилене барјаке,
Те слободи по граду јунаке:
Да весело дочекају Турке,
И бијеле окрваве руке.

Мало време постојало беше,
Под Корчулу Турци дојездише.
Ударише кано мрки вуци
На Корчулу Каталани Турци.

Тер ју бију кано и громови
Из галија силени топови;

Ал Корчула лепо одговара,
И галије с' топови обара.
Корчула се Турком непредаје;
Него њима жалости задаје.
Јер је бране витежки грађани
По имену млади Корчулани.
Деца, старци, гиздави трговци
Поци, Фратри господа и ловци,
Удовице, жене и девојке,
И њиове још старице мајке.
Ал послушај да ти чудо кажем:
Женско чудо те ништа нелажем.
Обукоше хаљине на мужку,
Припасаше сабље на ајдучку.
Те се бране кано мужке главе;
А сада се од јунака славе.
Пушке пуне, међу се у Турке,
У њихове недаду се руке.
Дан Марије беше узнесење,*)
Угледа се велико знамење:
Ведро се је небо отворило,
Из неба је нешто говорило:
Немојте се страшит Корчулани!
Јер вас добит неће Каталани,
Бранит ће вас Марија дјевица,
Којано је ваша помоћница.
То знамење и Турци видише,
Те бијела једра отворише.
Побегоше изпод бела града;
Али варош опалише тада.

*) Велика Госпоица.

У вароши дворе Поменића
Унгарскога старином племића;
Ал се беше лепо осветио,
Јер је многе Турке погубио.
Зајездише невесели Турци,
Каталани неверни ајдуци.
Прије зоре Вису дојездише,
Те богато село поробише.
Изсекоше мало и велико,
Јер се Турком ненадасе нико.
Како се је онда расселило,
Ни данас се није населило.*)
Ту би Турком позлаћена брада,
Пак одоше до старога града.
Онде Турци мало задобише;
Већ Вердовску село поробише.
На Јелсу су варош ударили,
И онде су мало задобили;
Јер у Јелси бијаше јунака,
Слободнији пуно од Турака.
Веле Турци господару свому:
Да идемо Болу бијелому;
Ал Бол не да ни гледати на се,
Камо ли ће њи пустит преда се.
А кад виде Улузали Бане,
Да несрећан беше на све стране,
Поврати се уз то сиње море,
Иде наћи своје беле дворе.

*) Сад је већ насељено.

Дубровчани.

40.

Плачу горко света Бановине,
Јер су оне тежко поробљене
Од Турака силни Сарацена;
Ал подавно у стара времена.
Поробише равну Италију,
Грчку земљу и сву Далмацију.
Дубровачку лијепу државу,
Равни Котар, Лику и Крбаву.
Многи Краљи с' њима бојак бише,
На пуно ји места предобише;
Дубровачка пресветла Господа
Од нашега славнога народа,
Много крат су с' њима бојак били,
И витежки јесу предобили:
Код Корчуле града бијелога,
На сред мора Дужда Млетачкога.
Имађаху танане галије,
И велике од боја ђемије,
Владаоце славне Капетане,
Витезове младе Дубровчане.
Силне војске дванајест хиљада
Од бијела Дубровника града.
Од Конавља и Поцова равна;
Све војника од народа славна.
Оставише своје бјеле дворе,
Завезоше уза сиње море.
Сарацене Турке достигоше,
Са сви страна на њи ударише.

Потопише Турске султаније,
Брзе шајке, танане галије.
Изсекоше Сарацене Турке
Под Корчулом неверне ајдуке.
Не чуди се побратиме мили!
Јер су тада Дубровчани били:
Пуно снажни и веле богати
Питај мудри ако желиш знати.
И нек знаде још доброта твоја:
Купи војску Кристићу Остоја
Двајест хиљад пјешак и коњика,
Све по избор Босански војника.
Иде с' војском граду Дубровнику,
Те непрашта још ни Духовнику.
Роби пали села и вароше;
Дубровчани ал се подигоше:
Десет хиљад по избор јунака,
Коиио се небоје Бошњака,
И пред њима Церва Генерале
Дубровчанин од старине Бане.
Иде Церва Краља дочекати,
И на њега снажно ударити.
Мало време постојало беше,
Силене се војске сусретоше.
Код Баргата планине високе,
Близу једне долине дубоке.
Од бедрице сабље повадише,
Две се војске силно ударише.
Ту се проли крвца од јунака
Дубровчана и млади Бошњака.

Жестоко се војске изсекоше,
С' обе стране многи изгибоше.

Ал предоби Церва Генерале
Силни витез гласовити Бане.
Кристића је војску изсекао.
И њега би, ал је утекао.

У том боју погинуо беше :
Церва витез како перо пише
Гди је радост, ту је и жалости
Нека није ни празне гордости.

То се згоди драги побратиме!
На хиљаду четири стотине.
И после су они војевали,
Те градове беле узимали.

Ухватише морског' Капетана
Од Неретве витеза и Бана.
У тамницу тамну затворише
И немилком смртцом уморише.

Разбише га, те га предобише,
И Баршћаник бели освоише.
У Неретви близу Опузена;
Ал по давно у стара времена.

После тога они војеваше
И Шпањолске Краље помагаше,
Три стотине од боја ђемија
Послаше им у мало година.

Витежки су они војевали,
И по мору војске разбијали.
Краљ од Шпање познаде ји лепо,
Те загрли мало и велико.

Свој Господи града Дубровника:
Част и дика, слава превелика,
И јуначка пјесма даворија,
Коју пјева равна Славонја.

П Е С М А

о д

Босне и светого Ђурђа.

45.

Весели се Босно земљо равна,
Којано си на гласу одавна!
Ето теби лијено пролеће,
Са пролећем Ђурђев данак иде.
Кога славиш од кад си постала,
И Христову веру запознала;
Теби носи угодне дарове:
Тихе росе, зелене дубраве.
Жарко ће те сунце огрејати,
По планинам снијег окопнити:
Процваст ће ти цвеће по пољана,
У бостану ружица румена.
Прољетње ће птице долетити;
По веленој гори пропевати;
И још ће ти већа радост бити,
Коју ће ти Ђурђев дан донети.
Радује се сва земља Славенска,
Којано је мајка од јунака:
Војеводу јер Ђурђа светкује,
Кои но је из Кападоције.
Ђурађ беше рода витежкога;
Он погуби змаја огњенога:

У Либији код Ширене града,
Град избави од велика јада.
Ту дубоко језеро бијаше,
Змај немили у њем пребиваше;
Те јунаке ждере оружане,
И још добре коње оседлане.
Страховита та аждаја беше,
Из језера главу подизаше:
Страховито прам граду звиждаше,
Свему граду страха задаваше.
Од страхоте и невоље ове,
Град јој даје мите и дарове:
На дан овцу и младу девојку,
Негледајућ уцвељену мајку.
А када јој мита недаваше;
Аждаја га сама узимаше:
Јер скакаше граду на бедеме,
Поваљује мртве на стотине.
Вас се Ширен редом обредио,
Пак је редак на Краља дошао:
Да он даде кћерцу јединицу,
Кад је хтеде учинит' Краљицу.
Дат' је брате било послушати,
Ширенскога Краља погледати:
Како цвили и сузе пролива,
Како кћерцу жали и целива.
Авај мени драга кћерце моја!
Куд ми оде лепа младост твоја?
Ај ме кћерце све уфање моје!
Куда ће ми бело лице твоје?

Кад те кћерце мишља окрунити,
И на место моје оставити:
Онда ми те ваља изгубити,
И за тобом сузе проливати.

Како ћу те кћерце прегорети,
Кому ли ћу круну оставити?
Ах проклета аждаја немила,
Тежко ти си мене уцвелила!

Када се је Краљу наплакао;
Лијепо је кћерцу обукао:
Сву у бисер и драго камење,
Као да је за Краља удаје.

Пак из двора кћерцу изводио,
Сузе ронећ кћерци говорио:
Иди с Богом драго дете моје,
Ево време од удаје твоје!

Моли кћерце Акорона Бога,
Акорона Помоћника твога:
Неби ли ти у помоћи био,
Од немила змаја избавио!

Ево сам те лепо задео,
Твоје руво на те поставио:
Прстен, злато и камење драго,
У кому је небројено благо.

Ал' би кћерце за те прегорио,
Све краљевство за те поклонио:
Када би те мого одкупити,
Од немила змаја избавити.

Води собом Ширенску господу,
Нека теби сад девери буду:

За Ленгије Ширенске госпоје,
Нек те прате драго дете моје!
Оде јадна кћерца преко града,
И око' ње Ширенска господа:
Вас је Ширен на плач пробудила,
Те свак цвили од велика јада.
Прелива се свила на девојци,
Вију јој се златни бурунџуци;
Светли јој се девет прстенова,
Сваки вреди по девет градова.
А на пасу од злата сувога,
Драги камен један до другог;
На врату јој два светла ђердана,
Од бисера из источни страна.
На челу јој алем камен беше,
Кои како жарко сунце сјаше;
Те он не да на се ни гледати,
Нит' се може ценом преценити.
Девојка је и од себе лепа,
Млађана је и висока стаса:
Куда год се она окрећаше;
На све стране светлост удараше.
У руци јој цветак од лиљана;
А уз лиљан кита веслићена:
За знамење да је дијевојка,
Дијевојка жалостна јој мајка!
Преко града цвилећ путоваше;
Кога срета сваког' поздрављаше:
А по сваком старца Бабу свога,
Бабу свога Краља Ширенскога.

Да је срце од камена било,
Од жалости сузе би пролило:
Ал' немили змаје нехајаше,
Него мита од града искаше.

Кад зеленом језеру дођоше,
Ту се скупа грозно наплакаше:
Пак девојку цвилећ оставише;
А господа натраг побегоше.

Ал' кои је створио небеса;
Хтеде своја указат' чудеса:
По свом слуги Бурђу Војеводи,
Кои с' Богом све једнако ходи.

Бог' учини: да туда изађе,
И да плачну дијевојку нађе:
Божју јој помоћ називао,
Божја помоћ гиздава дјевојко!

Ал' дјевојка све сузе обара,
Подвив руке, Бури одговара:
Беж Делио главом брез обзира,
Није нами овде разговора!

Сад ће изаћ змаје од прождора,
Из онога зеленог' језера;
Те ће самном прождерат и тебе;
Бежи јадан, те сахрани себе!

Ал' јој вели Војевода Бурђе:
Муч небој се гиздава девојко!
Хоћеш познат' Бога великога;
А оставит' Акорона' твога.

Хоћеш моју веру веровати,
И моим се крстом прекрстити;

Ја ћу тога змаја погубити,
И од њега тебе избавити.
Кад девојка речи разумела;
Светом Ђурђу тихо беседила:
Кад су теби то дала небеса;
Да мож таква чинити чудеса:
Да ћеш љута змаја погубити,
И од њега мене избавити;
Ја ћу твоју веру веровати,
И твоим се крстом прекрстити.
Оставит' ћу Акорона мога;
А познат' ћу Бога великога:
А тебе ћу лепо даровати,
Рухо моје све ћу теби дати.
Још девојка речи неизусти,
Змај немили језеро замути;
Страховито из језера жвижди,
У наглости те девојци иде.
А прам њега Ђурђе Војевода,
Неузмичућ' јуначкога хода;
На велену коњу добру свому,
Пуштајући сребрне дизгине.
Пак подвикпу: сад Боже помози!
Бојним копљем змаја ударио:
Пак је свилен појас одпасао;
Око' врата змаја је свезао.
Појас даје гиздавој девојци;
Љута змаја да води у руци,
Преко свега града бијелога,
Чак до двора Краља Ширенскога.

Змаја води гиздава девојка,
За њом иде на коњицу Бурђе:
Рањен змаје жвижди страховито,
Бурђе виче танко, гласовито:

Покрсти се Краљу од Ширене,
И остави богове лажљиве:
Познај снагу Бога великога,
И превару Акорана твога.

Плачи грехе и покај се брзо;
Да непаднеш у невољу гору:
Јер су тако хотјела небеса,
Да ти видиш оваква чудеса.

Једа би се греха оставио,
И правом' се Богу поклонио;
Кои сваког правосудје чека,
Каконо је по пророку реко.

Кад је Краљу речи разумео,
И једину кћерцу опазио;
Кћерцу своју грли и целива,
Грехе плаче и сузе пролива.

Пак се крсти на сред бела града,
И с' њим војске двадесет хиљада:
Све се крсти што у граду беше,
И правом' се Богу поклонише.

Тада Борђе сабљу повадио;
Љутом змају главу одсекао:
Краљ га води у своје дворе;
Да му даде велике дарове.

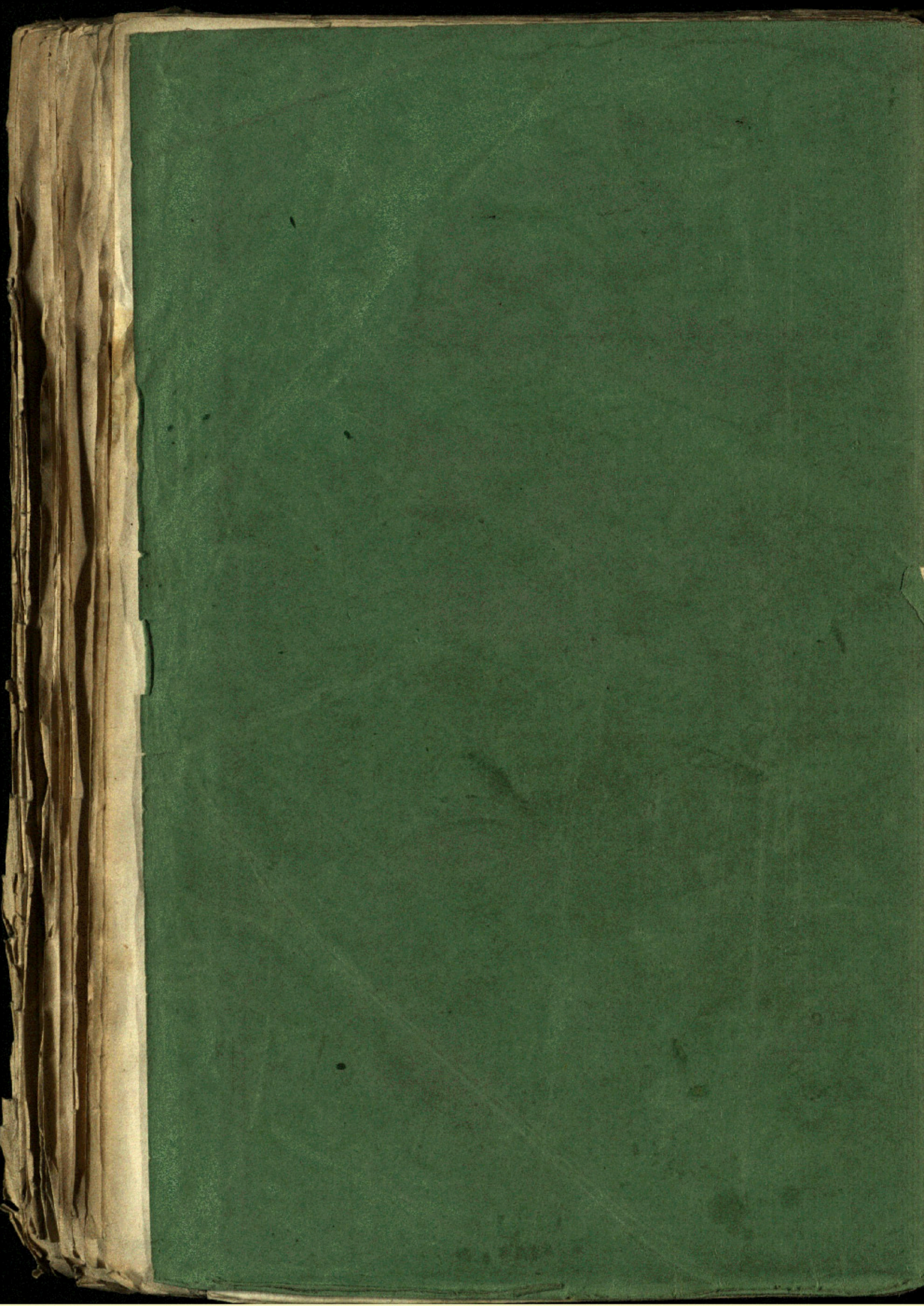
Кад је Бурђе у дворови био,
Краљ ширенски њему говорио:

Видим Ђурђе ја твоја витежства,
И да имаш небесне дарове.
Ево теби колајна од злата,
Што јунаци носе око' врата;
И ево ти прстен с' руке моје,
Пристојан је те деснице твоје.
И ево ти по' Краљевства мога,
Мала плата достојанства твога:
Ево теби драга кћерца моја,
Нека буде заручница твоја!
Али дара Ђурђе нехтеаше;
Него Краљу тихо бесеђаше:
Нећу твога дара ниједнога;
Веће хвали Бога великога.
Кои те је од зла уклонио,
И пакленог' змаја избавио:
И обори све идоле старе,
Те ти гради цркве и олтаре.
А ја идем од места до места,
Проповедат' веру Спаса Христа.
Одгле Ђорђе у Перзиу оде,
Тере многе обрати народе.
И обрати Госпоју Краљицу,
Александру Римску Цесарицу.
И дато му беше од небеса
Да он чини велика чудеса.
Он поднесе мука веле доста,
И крв проли за својега Христа:
Свети Ђурђе Божи угодниче,
Моли Бога да Босна не плаче!

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р19СрII 567/1.1